

ÇOCUK BÜYÜTMEK

BESİM ÖMER

Hazırlayan
HALÛK PERK

T.C.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ

Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, Selimiye Mahallesi, Tıbbiye Caddesi, No: 38

34668 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: 0216 346 36 36

www.sbu.edu.tr

Eser

Besim Ömer AKALIN

Yayının Adı

ÇOCUK BÜYÜTMEK

Hazırlayan

Halûk PERK

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Zeki İZGÖER

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Tıp Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Grafik Tasarım

Celal YILDIRIM

Halime ERDOĞAN

ISBN: 978-605-80777-0-6

Baskı

Seçil Ofset

100. Yıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi

4. Cadde, No: 77, Bağcılar/İstanbul

Tel: 0212 629 06 15

Fax: 0212 629 20 20

www.secilofset.com

Ücrete Tabi Değildir.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Yayınları

İSTANBUL 2019

TAKDİM

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, kuruluş misyonundaki “geçmiş ile geleceğe” köprü vazifesini yapmak için yurt içindeki ve yurt dışındaki külliyeleyle eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmekte, afiliye olduğumuz eğitim ve araştırma hastaneleriyle insan ve toplum sağlığına katkıda bulunmakta, uygulama ve araştırma merkezleriyle bilimsel ve teknolojik ürün geliştirmeye yönelik çalışmaları yapmaktadır. Özellikle “Tıp Tarihi” ve “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp” alanındaki araştırmalarıyla geçmişimizden tevarüs ettiğimiz tıbbî ve tarihî birikimi bilimsel anlamda tıp dünyasına kazandırmak için faaliyetler yürütmektedir. Dr. Besim Ömer’in Çocuk Büyütmek isimli eserinin yayına hazırlanması da bu çalışmalardan birisidir.

Kurum olarak, kadim tıp eserlerinin çevirisini yeterli görmeyip, hastalık bulgularının ve tedavi yöntemlerinin klinik ve deneysel bazda araştırılması gerektiği kanaatindeyiz. Bu mahiyette Üniversitemiz bünyesinde araştırma merkezleri aracılığıyla bu bilimsel çalışmaları ara vermeden sürdürme gayretindeyiz.

Bu vesileyle kitabın hazırlanmasında emeği geçen Koleksiyoner Halûk PERK’e şükranlarımı sunar, eserin bilim dünyasına faydalı olmasını temenni ederim.

Prof. Dr. Cevdet ERDÖL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	3
ÖNSÖZ	5
Besim Ömer Paşa'nın "Çocuk Büyütmek Eskiden Beri Kullanılan Kundak, Beşik ve Emzik Şişelerine Dair Resimli Kitapçık" İsimli El Yazması Prof. Dr. Nil Sarı	6
OSMANLICA METNİN NOTLARI	15
İNDEKS	17
ÇOCUK BÜYÜTMEK – BESİM ÖMER	19-124
ÇOCUK BÜYÜTMEK	120
ÖNSÖZ	118
GİRİŞ	114
1. KUNDAK	110
2. BEŞİK	86
3. EMZİK	42

ÖNSÖZ

Günümüzde, harf devrimi öncesi Arap harfli matbu bazı kaynak eserlerin Latin harfli transkripsiyonunun yapılmalarına hatta günümüz Türkçesine çevrilmelerine şahit oluyoruz. Bu çalışmaların araştırmacılara faydalı olduğu, eksik alanların giderildiği tartışmasıdır.

Daha önce yayınlanmamış Dr. Besim Ömer Akalın'ın el yazma Çocuk Büyütme kitabını sahaf ve araştırmacı dostum Bahtiyar İstekli ilgilim olduğu için bana temin etti. Kendisine teşekkür borçluyum. Söz konusu eser,
halen Halûk Perk Müzesi envanterindedir.

Koleksiyonumuzda bulunan yazmayı aynı ölçüde, özgün biçimiyle zamanının sıcaklığıyla yayınlamak istedik. Kitap zamanındaki gibi yayınının sonundan başlayıp sağa açılacak şekilde yerleştirilmiştir. Biz eserin hem transkripsiyonu hem de sadeleştirilmesinin ilgili sayfa ile birlikte görülmesini istedik.

Bu vesile ile tıp tarihine büyük önem ve gönül veren ve bu eseri yayınlama nezaketinde bulunan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü değerli hocam Prof. Dr. Cevdet Erdöl'e ve şahsında üniversite yönetimine şükranlarımı sunarım. Kendisinin her zaman bana ve tıp tarihi koleksiyonuma verdiği desteği unutamam.

Osmanlıca metinlerin hazırlanmasında titiz çalışmalarına şahit olduğumuz ve bu yazmanın da çevirilerini yapan Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Zeki İzgöer hocamıza ne kadar teşekkür etsek azdır. Kendisi aynı zamanda bu eserin basılmasına da vesile olmuştur.

Yazmanın bilimsel değerlendirmesini yapan Prof. Dr. H. Nil Sarı yayınının değerini arttırmıştır. Hocama ayrıca çok teşekkür ederim.

Ayrıca yayın fikrime her bakımdan destek veren dostum Mücahit Demir'e, eserin tasarımıyla fedakârca çalışan dostum Celal Yıldırım, asistanım Halime Erdoğan'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Yayının bilim çevrelerine ve ilgililere yararlı olmasını umarım.

Halûk Perk

Avcılar 2019

Besim Ömer Paşa'nın “Çocuk Büyütmek Eskiden Beri Kullanılan Kundak, Beşik ve Emzik Şişelerine Dair Resimli Kitapçık” İsimli El Yazması

Prof. Dr. Nil Sarı

Biruni Üniversitesi, Biruni Tıp Fakültesi,
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Başkanı

Doktor Besim Ömer'in çocuk büyütmeye tarihini ele aldığı “Çocuk Büyütmek Eskiden Beri Kullanılan Kundak, Beşik ve Emzik Şişelerine Dair Resimli Kitapçık” isimli el yazması eseri Türk tıp tarihinde bir iltir. Resimli bir çocuk büyütmeye tarihi kitabını hazırlama fikrinin 1889 yılında Paris'te açılan uluslararası sergi ile başladığını eserin mukaddimesinden öğreniyoruz. Besim Ömer, yine kitabının önsözünde, o sırada kolağası ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de Fenn-i Vilâde muallimi olduğunu bildiriyor. El yazmasında eserin tarihi belirtilmemekle birlikte, Uluslararası Paris Sergisi'nin tarihi (1889), Besim Ömer'in Mekteb-i Tıbbiye'de doğum hocalığına tayini (1891) ve aynı konuyu işlediği 1312 /1894 tarihli *Sıhhatnüma-i Nevzatdan (Kundak-Beşik-Emzik)* isimli matbu kitabı göz önünde bulundurulduğunda, eserin 1889-1894 tarihleri arasında kaleme alındığını söyleyebiliriz.

Fransa 1889 yılında Fransız devriminin yüzüncü yıldönümünde ikinci uluslararası Paris sergisini açmıştı. Ana sergi alanının doğusunda yer alan Esplanade des Invalides isimli meydana sömürgelerden getirilen sergilerin yanı sıra yabancı devletlerin kurduğu sergiler de yer alıyordu.

Burada bir hijyen (hıfzıssıhha) sarayı, bir kamu sağlığı pavyonu ve sosyal ekonomiye ayrılmış bir yapı vardı. Eyfel Kulesi'nin sağ tarafına inşa edilmiş olan Palais des Arts Libéraux'da ise çeşitli alanların yanı sıra tıp konulu sergiler de bulunuyordu.¹

Doktor Besim Ömer (Akalin) Paşa, 1862-1940

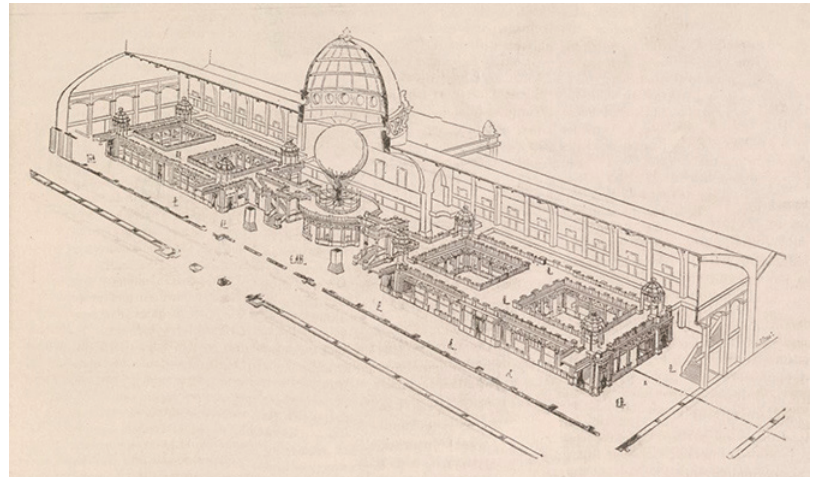
Doktor Besim Ömer doğum ve çocuk bakımı alanında uzmanlaşmak üzere 1887 tarihinde Sultan II. Abdülhamid tarafından Paris’e gönderilmişti. Anne ve çocuk sağlığı konularında çalışmaları olan Besim Ömer, 1889 yılında Paris sergisinin hıfzıssıhha bölümünde teşhir edilen tarihî ve yöresel kundak, beşik ve emzik örnekleriyle yakından ilgilenmiş, bunları incelemiş ve muhtemelen notlar almıştı.

Paris’te sergilenen ve eski çağlardan itibaren tarih boyunca dünyanın çeşitli bölgelerinde kullanılmış olan ve aynı zamanda o tarihlerde ilkel kavimlerin kullandığı kundak, beşik ve emzikleri “Çocuk Büyütmek Eskiden Beri Kullanılan Kundak, Beşik ve Emzik Şişelerine Dair Resimli Kitapçık” adını verdiği eserinde tarif etmiş ve karakalem çizimlerini vermişti.

Paris sergisinde gördükleriyle yetinmeyen Besim Ömer, Paris’te tahsilini tamamlayıp 1891 yılında İstanbul’a döndüğünde Osmanlı coğrafyasından tespit ettiği kundak, beşik ve emzik örneklerini ve kullanılışlarını da eserine eklediğini şöyle anlatıyor: “Şimdiye kadar gücümün yettiği ölçüde bu alanda kitapçıklar ve hıfzıssıhha kurallarına ilişkin yazılar yazmaya çalıştığım gibi bundan birkaç yıl önce tahsilimi tamamlamak için Sultan II. Abdülhamid tarafından Paris’e gönderilmiştim. Gerek buradaki inceleme ve araştırmalarım ve gerekse Paris’teki umumi serginin hıfzıssıhha bölümünde dünyanın çeşitli ülkelerinin eskiçağlardan başlayarak günümüze kadar kullanılan kundak, beşik ve emzikle ilgili gerekli eşya ve malzemelere dair gözlemlerim çerçevesinde edindiğim bilgilere, Osmanlı ülkesinde yaşayan insanlar arasında bu hususta halen geçerli olan âdet ve uygulamaları da mümkün olduğu ölçüde eklemek suretiyle Çocuk Büyütmek adını verdiğim bu naçiz eserimi yazdım.”

Resmin açıklamasında, “Paris Sergisinde Esplanade des Invalides meydanındaki koloniler pavyonu önünde askerler ve yerliler” bilgisi yer alıyor. (L’Exposition de Paris, publiée avec la collaboration d’écrivains spéciaux, Vol. 1. Paris: Librairie illustrée, 1889)

1889 Paris sergisinde Le Palais des Arts Libéraux adı verilen binada galerilerin görünümü (Paris : Librairie Illustrée, 1889)

Besim Ömer, Osmanlı coğrafyasından toplanıp derlenecek bir kundak, beşik ve emzik koleksiyonunun oluşturulması, bunlardan bir sergi hazırlanması ve bir koruyucu çocuk sağlığı biriminin açılması gibi düşüncelerini padişaha “arza cesaret” ettiğini bildirmektedir:

“Padişahımız sayesinde yakında ülkemizde de açılmasına ciddi olarak teşebbüs edilecek umumi sergide bu konuya da önem verilerek çocuk hıfzıssıhhası için ayrıca bir bölüm kurulmasıyla Osmanlı ülkesinin her yerinde kullanılan bu tür eşyalar gerekli altyapı hazırlıkları da tamamlanmak suretiyle sergilenecek olursa bundan önemli ölçüde istifade edilecektir. Söz konusu serginin büyük takdirler toplayacağını arza cesaretle...”

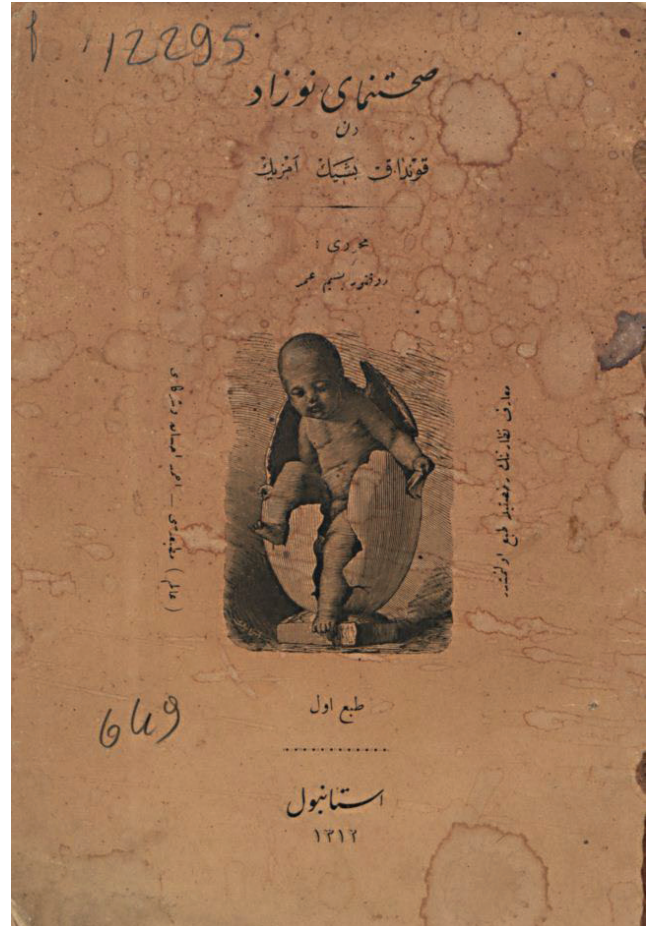
Besim Ömer’in “yakında açılması için teşebbüste bulunulacağını söylediği “umumi sergi” açılmış mıydı? 1894’te yapılması düşünülen fuar (Sergi-i Umumî-i Osmanî), İstanbul’da büyük can ve mal kaybına neden olan deprem sebebiyle iptal edilmişti.² Acaba, Besim Ömer’in kitabında resimlerini verdiği Osmanlı kundakları, beşikleri ve emzikleri bir yerde toplanmış mıydı ve bunlar sergilenmiş miydi? Böyle bir koleksiyon oluşturulduysa, bunlar nerededir? Henüz bilemiyoruz.

Besim Ömer neden tıbbın tarihini ve tıbbi antropolojiyi ilgilendiren bir eser kaleme almıştı? Kendisi el yazmasının ön sözünde şu gerekçeyi ileri sürüyor:

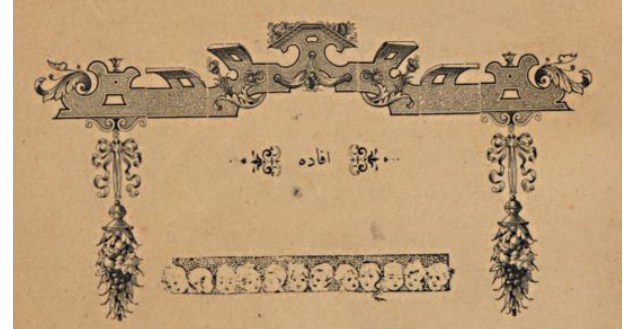
“...bir ülkenin gelecekteki şerefının yanı sıra şan ve büyüklüğü özellikle doğumların çokluğu ve ölümlerin azlığına bağlıdır. İnsanlar arasında en çok ölümlerin çocukluk çağında yani kundak, beşik ve emme yaşlarında iken yaşandığı büyük küçük herkesçe bilinmektedir.”

Yukarıdaki sözlerinde açıkça ifade etmese de, Besim Ömer sağlık tarihi bilgisinin hekimler için önemini, gelenek ve göreneklerin insan sağlığına etkisini örneklerle göstermek istemişti. Türk Tıp Tarihi Kurumu’nun ilk başkanı olan Besim Ömer, kadın-doğum, çocuk sağlığı, ebelik ve hastabakıcılık eğitimindeki öncülüğünün yanı sıra tıp tarihinin de öncülerindendi.

El yazmasında yer alan karakalem çizimlerin ressamından mukaddimede söz edilmiyor. Mekteb-i Tıbbiye’nin müfredatında resim (tasvir) derslerinin de yer aldığını biliyoruz. El yazmasında bulunan karakalem resimlerin Besim Ömer’in kendisi tarafından, Paris sergisinde gördüğü örneklerden ve bazı yayınlardan yararlanarak çizmiş olması muhtemeldir. Besim Ömer, kendisine ilham veren Paris sergisinde teşhir edilen malzemenin yanı sıra bir takım kitaplardan da istifade

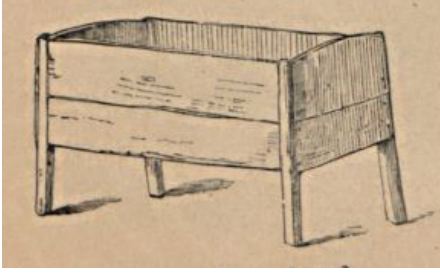

Sıhhatnūma-i Nevzatdan (Kundak-Beşik-Emzik)

etmiş olmalıydı. Nitekim Sıhhatnūma-i Nevzatdan isimli kitabında kundak bahsinin dipnotunda, Witkowski’nin “Tarih-i Vilâdet” (History of Obstetrics), Dr. P. Eram’ın “Şark’da Vilâdet” (Quelques Considérations Pratiques sur Les Accouchements en Orient) ile Alfred ve Pingal’ın “Eski ve Modern Çocuk Sağlığı” (Hygiène Infantile Ancienne et Moderne) isimli risalelerinden yararlandığını kendisi bildiriyor.³

Besim Ömer, ileriki tarihlerde yayınladığı anne-doğum-çocuk konulu kitaplarında bu eserdeki çizimlerden ve bilgilerden aktarımlar yapmıştır.⁴ Bu kitaplar içinde, 1312 tarihli Sıhhatnūma-i Nevzatdan (Kundak-Beşik-Emzik) isimli matbu kitabı “Çocuk Büyütmek” isimli el yazması eserin geliştirilmiş ve güncelleştirilmiş baskısıdır. Alanında ilk olan bir tıp tarihi yazması kitaplaşırken günün tıbbî bilgilerinin ve teknoloji ürünlerinin de eklenmesiyle bebek bakımı tarihinin gelişimine geniş yer veren bir tıp kitabı olmuştur. Kitabın basımı zamanın Maarif Nezareti’nin (Bakanlık) izniyle gerçekleşmiştir.

Eski bir beşik
(s. 31)

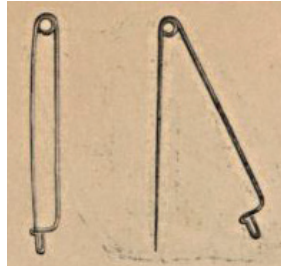
Sıhhatnüma-i Nevzatdan isimli baskı kitabın yazıları ve resimleri el yazması *Çocuk Büyütmek* kitabından yer yer farklılık gösterir. Meselâ, el yazmasındaki resimlerden bir kısmı (kundaklardan şekil 5; beşiklerden şekil 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 35, 45, 47) baskı kitaba alınmamıştır. Buna karşılık, el yazmasında 110 resim varken, baskı kitapta resim sayısı 132'ye çıkmıştır. El yazması *Çocuk Büyütmek* eserinde olmayıp da *Sıhhatnüma-i Nevzatdan*'da bulunan resimlerin bir kısmı aşağıdadır:

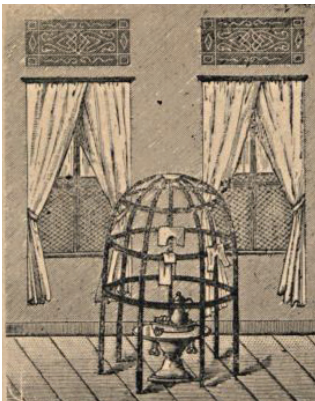
Başı alın tülbandi ile birkaç defa sarılıp sıkılan çocuk (s. 12)

İstanbul'da kullanılan
kundak takımı (s. 16)

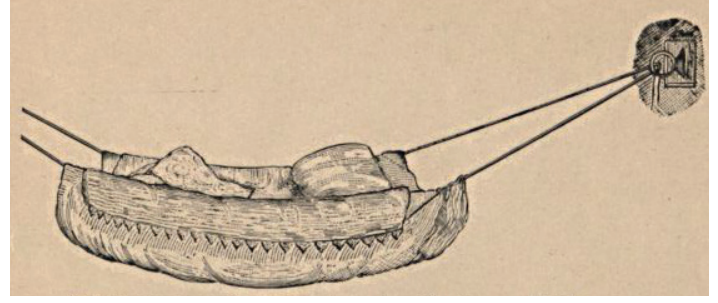
Açık ve kapalı iğne
(s. 13)

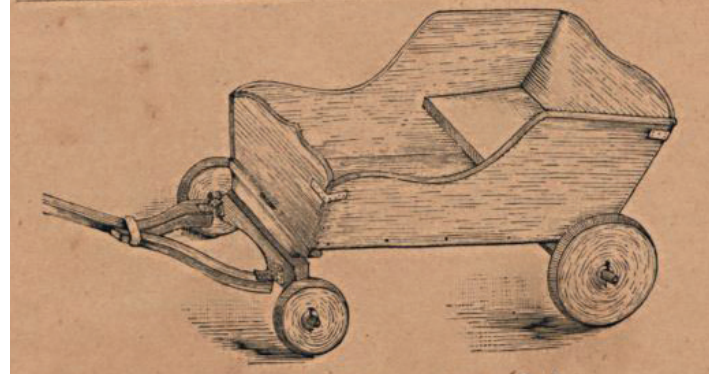
Çocuk bezlerini kurutmaya
mahsus kafes (s. 19)

Yarım kundak ve anne (s. 18)

Bezden salıncak (s. 30)

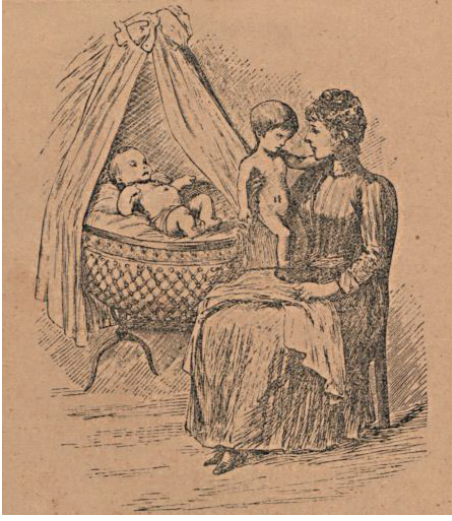

Çocuk arabası (s. 45)

Meme emen çocuk (s. 50)

Aynı olan resimlerin bazısında da küçük veya büyük değişiklikler yapılmıştır. Mesela, el yazmasında yer alan şekil 52'deki beşik çizimine anne ve çocuk eklenmiş (s. 38); şekil 56'daki beşik çiziminin içine bir çocuk oturtulmuş (s.40); şekil 75'teki çizim değiştirilerek bir hanım resmi eklenmiş, emekleyen çocuk kundakta bebek olarak tasvir edilmiştir (s. 52).

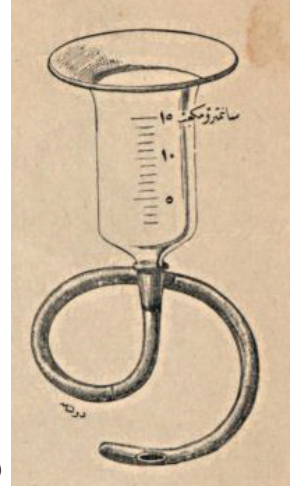
Alafranga beşik s. 38

Çocuğun içinde ayakta durduğu bir çeşit sandık (s. 40)

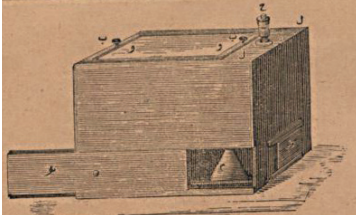

Meme başı (s. 51)

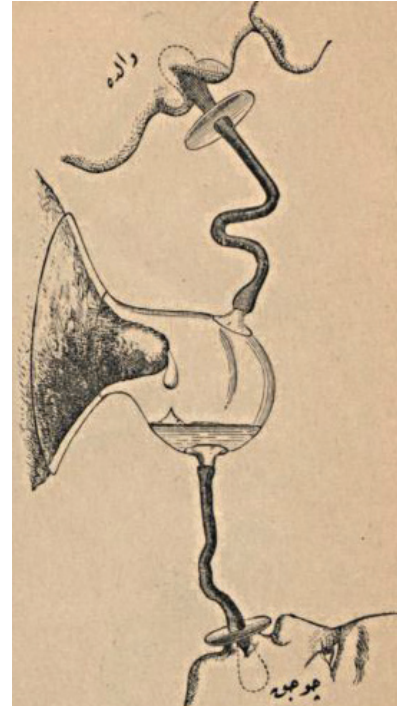

Gavaj yapmağa mahsus boru (s. 60)

El yazmasında bulunmayan, kuvöz ve sterilizasyon cihazları gibi yeni teknoloji ürünleri ile emzik ve biberonların gelişmiş örnekleri de el yazması Çocuk Büyütmek eserinde bulunmazken *Sihhatnüma-i Nevzatdan* adlı baskı kitapta yer alır:

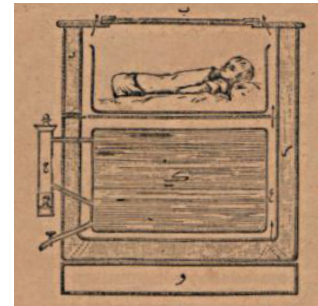
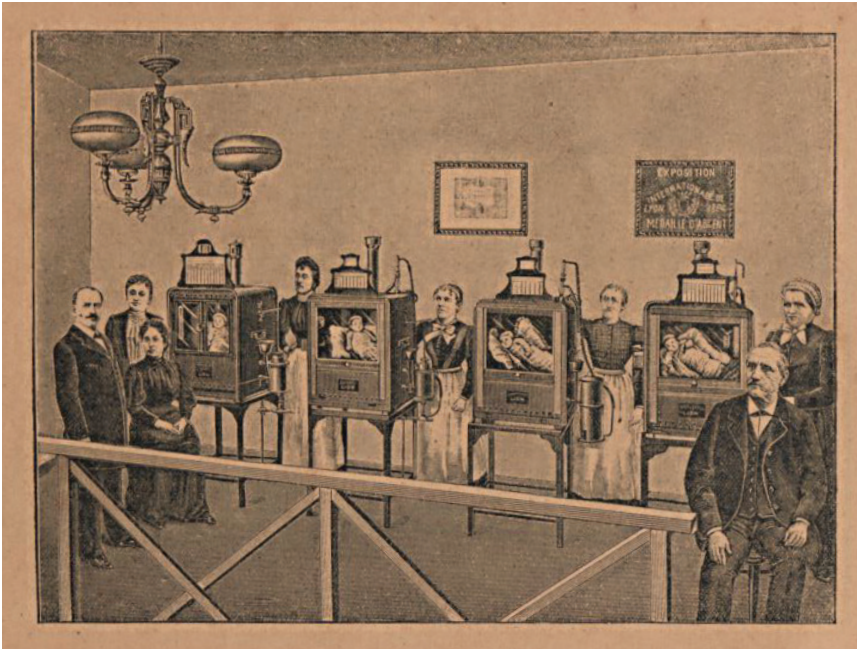
Kuvöz örnekleri (s. 35)

Gavaj yapmağa mahsus alet (s. 60)

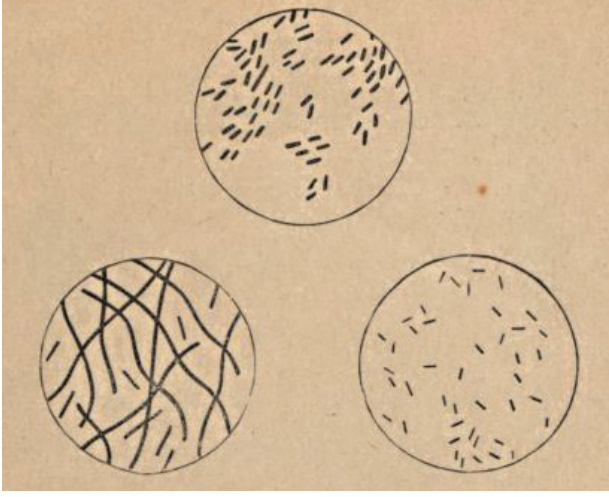
İki çekecekli emzik (s. 62)

Besim Ömer, hastalığa sebep olan mikroplar ile sütün, biberonların ve emziklerin mikroptan arındırılmasında kullanılan aletleri de *Sihhatnüma-i Nevzatdan* adlı kitabında tanıtır ve bunların resimlerini yayınlar.

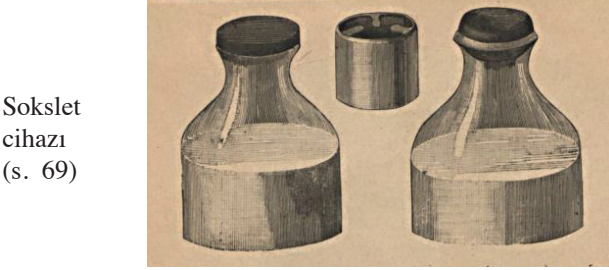

Son sistemde kuvözler (s. 36-37)

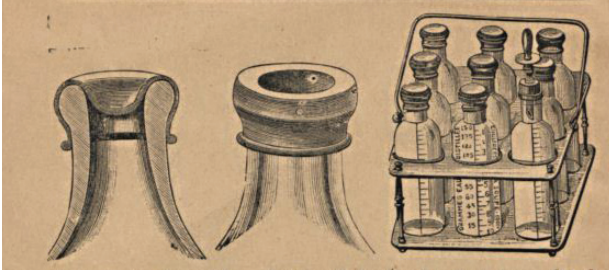

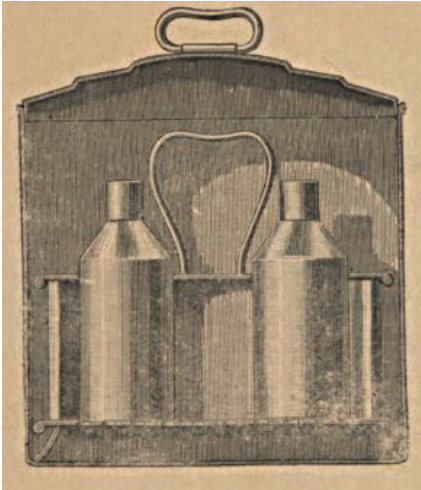
Basiller, bakteriler (s. 66)

Sokslet
cihazı
(s. 69)

Budin cihazı (s. 71)

Benmari
(hammam-ı
mariyye, s. 70)

Elimizdeki “Çocuk Büyütmek” adlı el yazması eser Dr. Besim Ömer Paşa’nın çocuk sağlığı konusuna verdiği büyük önemin yanı sıra tıp tarihine olan derin ilgisinin de bir göstergesidir. Yurt dışı temaslariyle yeni gelişmeleri aralıksız izleyen Besim Ömer, bilgilerini ve bulgularını devamlı yenileyerek Türkiye’de tıbbın ilerlemesine katkıda bulunurken tarihten de yararlanmış ve tıba aykırı yanlış alışkanlıkların sürdürülmesindeki sakıncayı açık ifadelerle ve resimlerle öğretme yolunu seçmiştir. Kendisine şükran borçluyuz.

Yıllar Sonra

Meslek hayatlarının ellinci yılını idrak eden hekimler şerefine Tokatlıyan Otel’indeki jübile münasebetiyle yapılan toplantı sırasında genç bir hekimle Besim Ömer Paşa arasında geçen bir konuşmada Çocuk Büyütmek isimli resimli el yazması eser gündeme gelir. Bu konuşma 1939 tarihli Poliklinik isimli tıp mecmuasında yayınlanır:

“-Hocam, dedi, bakın sizin bir kitabınızı keşfettim.

Bu gayet güzel ciltlenmiş, resimlerle süslenmiş, el yazması bir eserdir. General Besim Ömer Akalın merakla sayfeleri çevirdi. Sonra:

-Evet, kitabın üstünde “Kolağası Besim Ömer” diye yazılı. Demek ki bunu 1306’da kaleme almışım. İyi ama yazılar benim dest-i hattım değil, sözlerini söyledi.

(Çocuk Büyütmek) adını taşıyan bu kitabı ben de tetkik ettim. Bu kısa fasıla, generale hafızasını yoklama fırsatını vermiş olacak ki birden:

-Hatırladım dedi “Çocuk Büyütmek”i ben yazmıştım, büyük kardeşim Azmi Ömer de temize çekmişti. (Azmi Ömer, tarihçi Murad Bey’in talebelerinden ve mumaileyhin de neşretmiş olduğu Mizan gazetesinde başmuhabirlik yapmıştır.) Demek ki kitabım bir yere verilmiş, orada unutulmuş kalmış. Aradan seneler geçtikten sonra, gene bana geliyor.

Uzun ve ak saçlı general adeta bir çocuk gibi sevinmişti. O, bunda ne kadar haklı ise, 1306’da kaleme aldığı kitabını birden tanıyamamakta da o kadar haklı idi. Çünkü generalin şimdiye kadar 66 eseri neşredilmiş, 49 sene sonra, 67’nci kitabın ortaya çıkması, insanı şaşırtan bir sürpriz değil de nedir?”.

General ile konuşurken, yanımızda bulunan Denizbank Başhekimi Doktor Mahir:

-Size bir hatıramı anlatayım, dedi. Ben, henüz tıbbiye talebesi idim. Hocam, çocuk kundaklamadan bahsediyordu. Bizim bebeğin bacaklarını, kollarını sımsıkı sardığımızı, İngilizlerin, Fransızların ferah bıraktıklarını, Amerikalıların ise çocuğa tamamen serbestisini verdiklerini söyledi. Sonra: “İşte efendiler, hür milletler, çocuklarını da hür yetiştiriyorlar. Biz ise alaturka kundak yapıp, çocuklarımızı bile mengeneye sokuyoruz!” dedi. Bu sözden sonra da bıyık altından kıs kıs güldü. Hocamızın o günkü hali hâlâ gözlerimin önündedir.”

Bugün yeniden gün ışığına çıkan ve yayınlanan elinizdeki eser Besim Ömer Paşa’nın yüz otuz yıl önce yayınlamak istediği kayıp el yazması eserin kendisidir.

Serîriyât-ı Nisâiye ve Vilâdiye Müderrisi Doktor Besim Ömer Paşa

Doktor Besim Ömer (Akalin) Paşa Kimdir?

1862 tarihinde İstanbul'da doğan Besim Ömer ilköğrenimini Priştine'de gördü, Kosova'da Mülki Rüştîye Mektebi'ne devam ettikten sonra İstanbul'da Gülhane Askeri Rüştîyesi'nden mezun oldu. 1879 yılında Kuleli Askeri Tıbbiye İdâdî'sini bitiren Besim Ömer, 1885 tarihinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den yüzbaşı rütbesi ile mezun oldu. Kısa süre askeri hekimlik yaptıktan sonra Mekteb-i Tıbbiye'de fenn-i kîbâle (ebelik) muallim muavini oldu. Fenn-i vilâde (doğum bilimi), çocuk yetiştirme fenni ve sanatı (püer-i kültür) üzerine uzmanlık eğitimi için 1887 yılında Paris'e gönderildi. Bebeklerin beslenmesinde kullanılan ve ileride resimlerini yayınlıyacağı bazı araç-gereçlerin ismini taşıyan Budin ve Pinard gibi doğum kliniği profesörlerinin derslerine katıldı.

1891 yılında İstanbul'a dönünce Serîriyât-ı Vilâdiye (Doğum Kliniği) muallimi (profesör) oldu. 1892 tarihinde Demirkapı'da bir Vilâdethâne (Doğumhane) açtı. Ebelere asepsi-antisepsi konularında konferanslar veren ve kurslar düzenleyen Besim Ömer 1895 yılında Ebe Mektebi'ne muallim olarak tayin edildi. 1899 yılında paşa (mîrlivâ) oldu. 1909 tarihinde Kadırga'dan Haydarpaşa'ya taşınan Mülki Tıbbiye'den boşalan binalara yerleşen Doğum Kliniği'nin müderrisliğine atandı. Klinik 1928 yılında Haydarpaşa'ya taşınınca Darülfünun Tıp Fakültesi'nde Serîriyât-ı Vilâdiye ve Nisâiye (Doğum ve Kadın Hastalıkları Kliniği) müderrisi olarak görev yaptı. Türkiye'de çağdaş ebeliğin kurucusu Tabip Miralay Besim Ömer Bey 1911 yılında Darülfünun Tıp Fakültesi'nden emekli oldu.

Besim Ömer çeşitli idari hizmetlerde bulundu. 1896 tarihinde Meclis-i Sıhhiye-i Umûmiye ve Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye üyeliğine ve 1907'de Meclis başkanlığına seçildi. 1912-1914 yılları arasında Darülfünun Tıp Fakültesi reisi (dekan) oldu; 1919-1923 yılları arasında Darülfünun'da emin (rektör) olarak görev yaptı. 1935-39 yılları arasında V. dönem Bilecik milletvekili olarak hizmet verdi.

Besim Ömer, halk sağlığına hizmet amacıyla bir takım cemiyetlerin kurulmasına öncülük etti. Hilâl-i Ahmer (Kızılay) Cemiyeti'nin yeniden yapılanmasında

önü çeken ve Cemiyetin kadınlar kolunu kuran Besim Ömer 1912 yılında Cemiyetin ikinci başkanı oldu. Aynı yıl Sıhhiye Umûm Müdürlüğü'ne tayin edildi ve Küçük Sıhhiye Memurları Mektebi'nin açılmasını sağladı. Himâye-i Etfâl Cemiyeti'nin (Çocuk Esirgeme Kurumu) kurulmasında görev aldı (1917). 1918 tarihinde Veremle Mücadele Osmanlı Cemiyeti'nin (Verem Savaş Derneği) kurucusu olup, başkanlığına getirildi. *Verem Tehlikesi ve Veremle Mücadele* adlı risalesi (1919), veremle savaş konusunda neşredilip halka parasız dağıtılan ilk broşürdür. I. Dünya savaşı sırasında anne sütünden yoksun çocuklara iyi süt vermek ve anneleri emzirmeğe teşvik etmek amacıyla kurulan Süt Damlası'nın kurucularındandır. Türk Tıp Tarihi Kurumu'nun da kurucu üyeleri arasında bulunan Besim Ömer, kurumun ilk başkanlığına seçilmiştir.

Halk sağlığına hizmet amacıyla yürüttüğü çeşitli faaliyetlerin yanı sıra koruyucu hekimlik alanında birçok yayın yaptı. Mesela, anne-çocuk sağlığı, zayıflık ve şişmanlık, dişlerin korunması, tütün, içki, deniz banyoları, kaplıcalar ve ilk yardım gibi çeşitli konularda kitaplar yayınladı. Türkiye'de ilk tıp yıllığı *Nevsâl-i Âfiyet*'i halkın sağlık konularında aydınlanması ve sağlık haberlerinin duyurulması amacıyla dört cilt olarak 1899, 1900, 1904 ve 1906 yıllarında çıkarttı. *Meşveret*, *İkdam*, *Servet ve Servet-i Fünûn*, sonraları *Cumhuriyet*, *Akşam*, *Tan* ve *Son Posta* gibi gazetelerde halk sağlığı konularında pek çok yazısı yayımlandı.

Besim Ömer, dönemin çağdaş kadın doğum hekimliğinin ve ana çocuk sağlığıyla ilgili yeni bilgilerin ve uygulamaların kabul görmesi ve yerleşmesi için yılmadan çalıştı. Anne ve çocuk sağlığıyla ilgili kitaplarını halkın anlayabilmesi için sade bir dil ile yazdı.⁵

Yurt dışında düzenlenen çeşitli toplantılara temsilci ve sunucu olarak katılan Besim Ömer, birçok ödül ve nişan ile taltif edildi. Ömrünü memleketine ve milletine hizmet etmeye adanmış Doktor Besim Ömer Paşa 1912 yılında batarak Atlantik okyanusuna gömülen Titanik gemisine yetişemeyip felaketten kurtulmuştu. 19 Mart 1940 tarihinde vefat ettiğinde, Türk çocuklarının ve kadınlarının sağlığına yaptığı katkıları, hizmeti ve hiç unutulmayacak eserleriyle ismini yadigâr bıraktı.⁶

Sedat Simavi'nin kurduğu Diken gazetesi (1918-1920) tarafından neşredilen "Diken Meşâhîrler Kartpostal Dizisi" serisinde çıkan kart postalda Doktor Besim Ömer Paşa'yı zayıf bir bebeği muayene ederken gösteren karikatür.

Dipnotlar

1. *Pauline de Tholozany*, “The Expositions Universelles in Nineteenth Century Paris”, Brown University 2011.
2. 1863 yılında, Abdülaziz’in hükümdarlığının üçüncü yılında düzenlenen Sergi-i Umumî-i Osmanî başarıya ulaşmıştı. 1893 tarihinde II. Abdülhamid döneminde Haliç’in kuzeyinde, Şişli yakınlarında kalıcı bir sergi ve pavyonlar tasarlanmış, fakat deprem sebebiyle gerçekleşmemişti. Bk. Bayram Nazır, “Dersaadet Ticaret Odası ve Uluslararası Sergiler”, *History Studies (International Journal of History)*, cilt 1/1 2009, s. 180-196, bk. s.183; “Exposition Fever Carried East”, University of California Press, s.139-152. Erişim tarihi: 12.11.2015; Süleyman Faruk Göncüoğlu, “İlk Fuar”, *İstanbul’un İlkleri Enleri*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 2010, s. 134-135; Mehmet Özdemir, “Türkiye’de Turizmin Başlaması: Osmanlı’da Sanayileşme Çabaları: Sergi-i Umum-i Osmanî”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, cilt 22, Sayı 1, Bahar: 87-90, 2011. Osmanlı döneminde bir takım iane sergilerinin de düzenlendiğini biliyoruz.
3. *Sıhhatnüma-i Nevzatdan*, s. 4.
4. Doktor Besim Ömer Paşa, *Sıhhatnüma-i Etfâl Yahud Validelere Nasihat*, İstanbul 1303; *Ebelik Doğurma ve Doğurtma*, Ahmed İhsan Matbaası, İstanbul 1322.
5. Doktor Besim Ömer Paşa’nın ana-çocuk sağlığı ile ilgili kitapları:
Sıhhatnüma-i Etfâl yahud Validelere Nasihat (1303);
Sıhhatnüma-i Aile yahud Baba, Ana, Çocuk (1304);
Zayıf ve Vakitsiz Doğan Çocuklara Takayyüdât (1304);
Beynel Etfâl Sirayeti Emraza Karşı Tefriki Merzâ (1310); *Sıhhatnüma-i Nevzatdan* (Beşik-Kundak-Emzik) (1312); *Seririyât-ı Vilâdiye* (1313); *Tabib-i Etfâl* (1314); *Çocuklara Aş yahut Validelere Hediye* (1314); *İrzahane: Kreş Denilen Puponier* (1319); *Doğururken ve Doğurduktan Sonra* (1320); *Ebe Hanımlara Öğütlerim* (1322); *Küçük Çocuklarda Vefeyâtın Kesreti* (1322); *Ebelik, Doğurma ve Doğurtma* (1322); *Fenn-i Vilâde, c. I* (1338); *Fenn-i Vilâde, c.II* (1339); *Nüfus Meselesi ve Küçük Çocuklarda Vefeyât* (1339); *Nüfus Siyaseti* (1340); *Çocuklara Dair Sıhât ve İctimaî Teşkilât ve Tesisât* (1925); *Fenn-i Vilâde* (1927); *Ebelik Dersleri* (1928); *Anne Olacaklara ve Annelere* (1930); *Doğum Tarihi* (1932); *Türk Çocuğu Yaşamalıdır* (1936); *Türk Çocuğunu Nasıl Yaşatmalı?* (1939)

Kaynakça

- Belger, Nihat Reşat: “Besim Ömer”. *Tıp Dünyası*, c. 18, 1945, s. 5557-5560.
- Hot, İnci: *Dr. Besim Ömer Paşa’nın Anne ve Çocuk Sağlığı Açısından Ülkemiz Nüfus Meselesi Hakkındaki Görüşleri*. İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1996.
- Kazancıgil, Aykut: “Doğum ve Kadın Hastalıkları”. *Dünyada ve Türkiye’de 1850 Yılından Sonra Tıp Dallarındaki İlerlemelerin Tarihi*. Ed. Ekrem Kadri Unat, İstanbul 1988, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayını, no: 4, s. 76-85.
- Koç Aydın Ayten, “Besim Ömer Akalın ve Bilim Tarihi Anlayışı”. IX. *Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri* (24-27 Mayıs 2006), Ankara 2006, s. 527-530.
- Ödemiş, Sabahattin: *Besim Ömer Paşa (1862-1940)*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.
- *Poliklinik Aylık Tıp Mecmuası*: “Prof. Besim Ömer Akalın’ın Bazı Hatıraları”, no. 73, Temmuz 1939, 7. sene, İstanbul, s. 17.
- Sarı Nil - Özaydın Zuhal: “Dr. Besim Ömer Paşa ve Kadın Hastabakıcı Eğitiminin Nedenleri (I)”. *Sendrom*, no: 4, 1992, s. 10-18.
- Sarı Nil - Özaydın Zuhal: “Dr. Besim Ömer Paşa ve Kadın Hastabakıcı Eğitiminin Nedenleri (II)”. *Sendrom*, no: 5, 1992, 72-80.
- Uzman Mazhar, Osman: “Besim Ömer Paşa”. *İstanbul Seririyatı*, no: 14, 1932, s. 161-163.
- Uzman Mazhar, Osman: “Besim Ömer Akalın”, *İstanbul Seririyatı*, no: 4, 1940, s. 47-50.
- Ülman, Yeşim Işıl: “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Geçiş Sürecinde Bir Aydının Portresi Dr. Besim Ömer Akalın (1861-1940)”, *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları*, İstanbul 2004-2005, sayı 10-11, s. 435-464.
- Ünver, Ahmet Süheyl: “Besim Ömer Paşa ve Doğum Tarihi”. *Tedavi Seririyatı ve Laboratuvarı Mecmuası*, c. 2, İstanbul 1932, s. 100-104.

Ariège: Fransa'nın güneyinde bir dağ silsilesi

Augustus (M.Ö. 27-14): Roma imparatoru. Sezar'dan sonra imparator olmuştur.

Bacchus: Dionysos olarak da bilinir. Yunan ziraat tanrısıdır.

Barcelonnette: Güney Fransa'da bir bölge

Breton: Fransa'nın güneybatısında Bretonya denen bölgede yaşayan bir etnik grup

Budi Kudus: Endonezya'da bir bölge

Büyük Konstantin (M.S. 272-337): İlk Bizans imparatoru

Claudius (M.Ö. 10-M.S. 54): Roma imparatoru

De La Clauze: Fransa'da bir eyalet

Demosten (M.Ö. 384-322): Atinalı politikacı

Dimitri Zambako Paşa: İstanbullu bir Rum ailenin çocuğu olarak 1831'de doğmuştur. Paris'te dermatoloji uzmanlığını yapmıştır. Sultan II. Abdülhamid'in hekimlerindendir.

Domitianus (M.S. 51-96): Roma imparatoru

Eflâtun/Platon (M.Ö. 427-347): Yunan filozofu

Faustin: Roma kraliçesi

Finisteré: Fransa'nın güneybatısında bir şehir

François-Réne de Chateaubriand (1768-1848): Fransız tarihçi

Hermes: Yunan mitoloji tanrısı. Roma mitolojisinde Merkür olarak bilinir.

Hotanto: Afrika'nın güneyinde yaşayan bir halk

Indre-et-Loire: Fransa'nın ortalarında bir bölge

Jean-Baptiste Fonssagrives (1823-1884): Fransız hijyen profesörü. Çocuk bakımı ve sağlığı hakkında eserleri mevcuttur.

Joseph-Frédéric-Benoît Charrière (1803-1876): Hayatı boyunca fabrikasında pek çok tıbbî malzeme üretiminde bulunmuştur.

Jura: Fransa'nın doğusunda bulunan illerinden biri

Korsika: Akdeniz'de Fransa'ya bağlı bir ada

La Jaille-Yvon: Fransa'nın güneybatısında bir bölge

Lanne en Baretous: Güney Fransa'da bir bölge

Laponya: Finlandiya ve İsveç'in en kuzeyindeki ortak bölgeye verilen isim. Kaynaklarda Laponya halkının 4000 yıl önce Asya'dan göçtüğü ve Sami ırkından olduğu belirtilmektedir. Ancak anatomik yapıları, günlük hayatlarındaki unsurlar, Ren geyiği yetiştirmeleri gibi pek çok husus, Turan olduklarını düşündürmektedir.

Merkür: Roma tanrısıdır. Yunan mitolojisinde Hermes olarak bilinir.

Orne: Fransa'nın kuzeyinde bir bölge

Pierre-Constant Budin (1846-1907): Fransız kadın doğum hekimi. Perinatal tıbbın bulucusu kabul edilir. Anne sütü ile beslenmenin önemini vurgulamış, bunu desteklemek için çalışmalarda bulunmuştur.

Saint-Paul de Lyon: Fransa'nın doğusunda bir eyalet

Seyahatname: Eserin orijinal adı *Voyage en Amérique*'tir. 1827 yılında yazılmıştır.

Soranus (M.S. 98-138): Efes'te yaşamış ünlü bir hekim. Kadın ve çocuk hastalıkları hakkında eserler vermiştir.

Tesalya: Yunanistan'ı meydana getiren on üç bölgeden biridir. Ege Denizi'nin batı kıyılarına sınırı vardır.

Toulouse: Güney Fransa'da bir bölge

Touraine: Fransa'nın orta kısımlarında bir bölge

Valerian: Roma imparatoru

Vaucluse: Fransa'nın güneyinde bir bölge

İNDEKS

- A**
 aba 63
 abani 28, 32, 34
 –ipek 28
 Abdülhamid II (Osmanlı Sultanı) 4
 Adana 52
 ağlayıcı kadınlar 37
Ahd-i Atîk 39, 85
 ahlâk 8, 13
 alın tülbendi 31
 Amalthea (Jüpiter'in beslendiği keçi) 78
 Amasya 49, 50
 Amerika 18, 46
 Anadolu 15, 48
 anne kucağı 35, 36
 araba 71, 72, 73, 74, 75, 76
 Araplar 82
 Ariège dağları (Fransa) 56, 69
 Arnavutluk 16, 58
 âsâr-ı atika müzeleri 86
 asılı beşikler 62
 at kılı 63
 Atina 53
 Atinalılar 80, 81
 Augustus (Roma İmparatoru) 81
 Avrupa 24
 ayak bezi 30, 31
 ayakkabı 27, 53
 ayaklı beşik 58, 59, 60
- B**
 Bacchus 52
 bağırdaklar 54
 balmumu 50
 Barcelonnette (bir beşik türü) 63
 Bartholin 13
 Besim Ömer 1
 beşik/beşikler 1, 3, 4, 9, 35, 36, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69
 –tarihi 55
 Blaise, Saint 42
 Bonnes Müzesi (Fransa) 54
 boynuz 89, 94
 Breton/Bretonlar (Fransa'da) 61
 –beşiği 69
 Budi Kudus kadını 40
 Budin, Dr./Prof. 91, 93, 95, 96
 buzlu su 13
 bürüle 24
 büyük kundak 28, 29, 33
- C**
 cam borular 94
 Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye 1
 Cezayir 16, 58
 Charrière 89
 Chateaubriand 46
 chevalat (Fransız eyaletlerinden Indre-et-Loire'da çocuğun konulduğu hafifçe meyilli bir dayanak) 70, 72
 Claudius (Roma İmparatoru) 82, 86
- Ç**
 çadır 7, 40, 53
 çam kütüğü 43
 çarşaf 63, 64
 çember 31, 71
 çiftçi kadınlar 38
 Çin 17, 32
 Çinliler 40
 çocuk
 –arabası 72, 73, 74, 75
 –hıfzıssıhhası 4, 8, 55
 –iskemlesi 74
 –torbası 71
 çuval 76
- D**
 dadı/dadılar 19, 20, 32, 40, 71, 76, 80, 81, 82, 84, 85, 97
 –çarşısı (Roma) 81
 De Clauze eyaleti (Fransa) 21
 Demosten 80
 deri 13, 46, 39, 88, 89, 91, 93, 94
 doğu milletleri 37
 Doğum 3, 12, 48, 52
 –Cemiyeti (Paris) 1
 Domitianus devri 82
 don 26, 27
 duvak 29, 34
- E**
 Edward 96, 97
 Efesli 46
 Eflâtun 52
 emme yaşları 3
 emzik/emzikler 4, 78, 81, 82, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98
 –kabı 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88
 –şişesi/şişeleri 1, 88, 89, 90, *91, 93, 94, 95, 96
 emzirme 9, 47, 57, 81, 82, 83, 86, 87, 89, 90, 95, 96, 97, 98
 “Emzirme” (Besim Ömer'in bir makalesi) 94
 entari 27
 Eram, Dr. P. 48, 49
 esirler 39, 81
 etek bezi 29, 30, 32, 34
 Etiyopya esirleri 39
 Etiyopyalılar 12
 evcil hayvanlar 70
- F**
 fanila 27
 Faustin (Roma İmparatoru)
 –dönemi 86
 –devri 82
 fildişi 94
 Finistère şehri (Fransa) 56
 Fonssagrives 47
- Fransa 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 47, 54, 56, 59, 61, 63, 68, 69, 72, 83, 87, 92
 –Hükümeti 77
 –köyleri 46, 70
 Fransız
 –eyaletleri 70
 –köyleri 71
 –usulü 25, 27
- G**
 galaktofor (süt kanalı) 95
 Galyalılar 82, 83, 84, 86
 göçebe 7, 40, 48
 –halk 80
 –memleketler 42
 –topluluklar 13, 43
 –ölkeler 41
- H**
 hacamat şişesi 96
 hastane/hastaneler 76, 91
 havlu 26
 Hermes 80
 heybe 76
 hıfzıssıhha 4, 8, 9, 20, 55
 –bölümü 4
 –kuralları 3, 4
 hırka 29, 30
 Hindistan 49
 Horus 12
 Hotanto/Hotantolar 83
 –kadını 81
 hurafeler devri 11
- I**
 Indre-et-Loire (Fransız eyaleti) 70
 Isparta 12, 53, 81
 Ispartalı/Ispartalılar 13, 14
 –çocuklar 13
- İ**
 İbraniler 39, 80, 85
 ibrik 88
 iç bezi 25, 26, 30, 31, 34
 inek
 –boynuzu 89
 –memesi 89
 İngiliz/ İngilizler 32
 –iğneleri 25
 –kundağı 26, 27
 –usulü 24, 26, 28
 ipek 28
 ishal 84
 İsis 12
 İstanbul 28, 32, 63, 64, 74
- J**
 Japonlar 40
 Japonya 17, 40
 Jura 22
 Jüpiter 78

K

kabileler 39, 40, 41, 53
Kadın Hastalıkları 3
kafes 43, 48
kalay 88, 90, 91, 92, 93
kalbur 49
kalkan 53
kamış 47, 53, 59, 61, 73, 74
Kanada 44
Kanadalılar 45
Kanunlar (Eflâtun) 52
kaputlu beşikler 56
karyola 54, 57, 58
kâseler 89, 90
kaşık 92
kauçuk 95, 97
–borular 94
kayın ağacı kütüğü 43
kayış/kayışlar 38, 41, 45, 72
keçi sütü 80
kepek 64, 66
keten 14, 16, 23, 25, 27, 53
–bez 19
kıl 63
Kızılderililer 46
kol bezi 30, 32
Kolombiya 18
korse 22, 27
Korsika 21, 22
Kostantin, Büyük (Roma İmparatoru) 82, 86
koyun pöstekisi 23
kukuleta 20, 42
kundak 1, 3, 4, 8, 11, 13, 15, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 33, 47, 51
–takımı 28
kundaklama 9
–usulü/usulleri 12, 15, 18
Kur'ân-ı Kerim 82
kurdeşen 66
kurt 78
kuşak 24, 27, 33, 54, 69, 71, 72
Kuzey Amerika yerlileri 18
küçük bez 31

L

Lakedaemonyalılar 81
Lanne eyâleti (Fransa) 22, 23, 24
Laponya 17, 42
Laponyalı/Laponyalılar 42, 44
le benissou (Fransa'da köylerde kullanılan bir tür beşik) 46, 47, 57
Likürg Kanunu (Isparta'da) 81
limande (bir tür emzik şişesi) 90, 95

M

man banyosu 97
mantar 94, 95
Mathieu 89
medeniyet 8, 35, 80
Mekteb-i Tıbbiye Kadın Doğum hocası 1
Merkür 53
Mısır 12, 37, 38
Mısırlılar 12, 38, 39

mitoloji devri 11
mitolojik zaman 78
muşamba 50

N

Normandiya 23

O

oda hizmetçisi 20
Orne (Fransa) 72
Osmanlı
–beşiği 65
–ülkesi 4, 81
oyuncaklar 67

Ö

öllük (Amasya ve civarında bir toprak çeşidi) 49, 50
–kazanı 49
–yerleri 49
öllükçüler 49

P

pamuk 15, 16, 19, 25, 33, 45, 64
pamuklu 17
–başlık 31
–hırka 29, 30
Paris 1, 4, 20, 55
patiska 30, 31
perdeler 55, 62
porselen 91

R

rahipler 14
Remus (Roma şehrinin kurucusu) 78
roba 27
Robert 89
Roma 81
–şehri 78
Romalı/Romalılar 8, 14, 15, 18, 53, 54, 56, 82, 83, 84, 86
–çocuk/çocuklar 16, 17
Romulus (Roma şehrinin kurucusu) 78
Rusya 41, 58

S

sabit beşik 36
Saint-Paul de Lyon (Fransa) 60
salıncak 40, 51, 59, 64
Saratof şehri (Rusya) 58
sepet 38, 52, 53, 56, 68, 70, 76
sergi 4, 5, 20, 55
Sihhiye Cemiyeti (Paris) 1
sırça 86, 92, 93, 94, 97
sodyum karbonat 95
Soranus, Efesli 46
Süleyman, Hz. (Peygamber) 39, 85
sünger 91, 93
süngerli emzik şişesi 88
sürmeli
–araba 71, 75, 76
–çocuk arabası 73
süt kabı 87

Ş

şarap 13

şilte 22, 23, 46, 53, 63, 64

T

tartancık 28, 32
teneke 87, 90
Tesalya 46
Tevrat 39
Toulouse 23
Touraine şehri (Fransa) 22
Tunus 59
Turpin 15
tuz 50
tülbent 25, 26, 29, 30, 32, 46, 62, 87
Tütünün Suistimali Aleyhindeki Cemiyet 1
Türk beşiği 61

U

uğur (beşiğin üstündeki uzun sopa) 51
uğurlu beşik 51
uğursuz beşik 50, 51
umumi sergi (Paris) 4, 55

V

Valerian (Roma İmparatoru) 86
varek otu 63
Vatikan Müzesi 53
Vaucluse (Fransa) 68, 69
Virjini Tarihi 45

Y

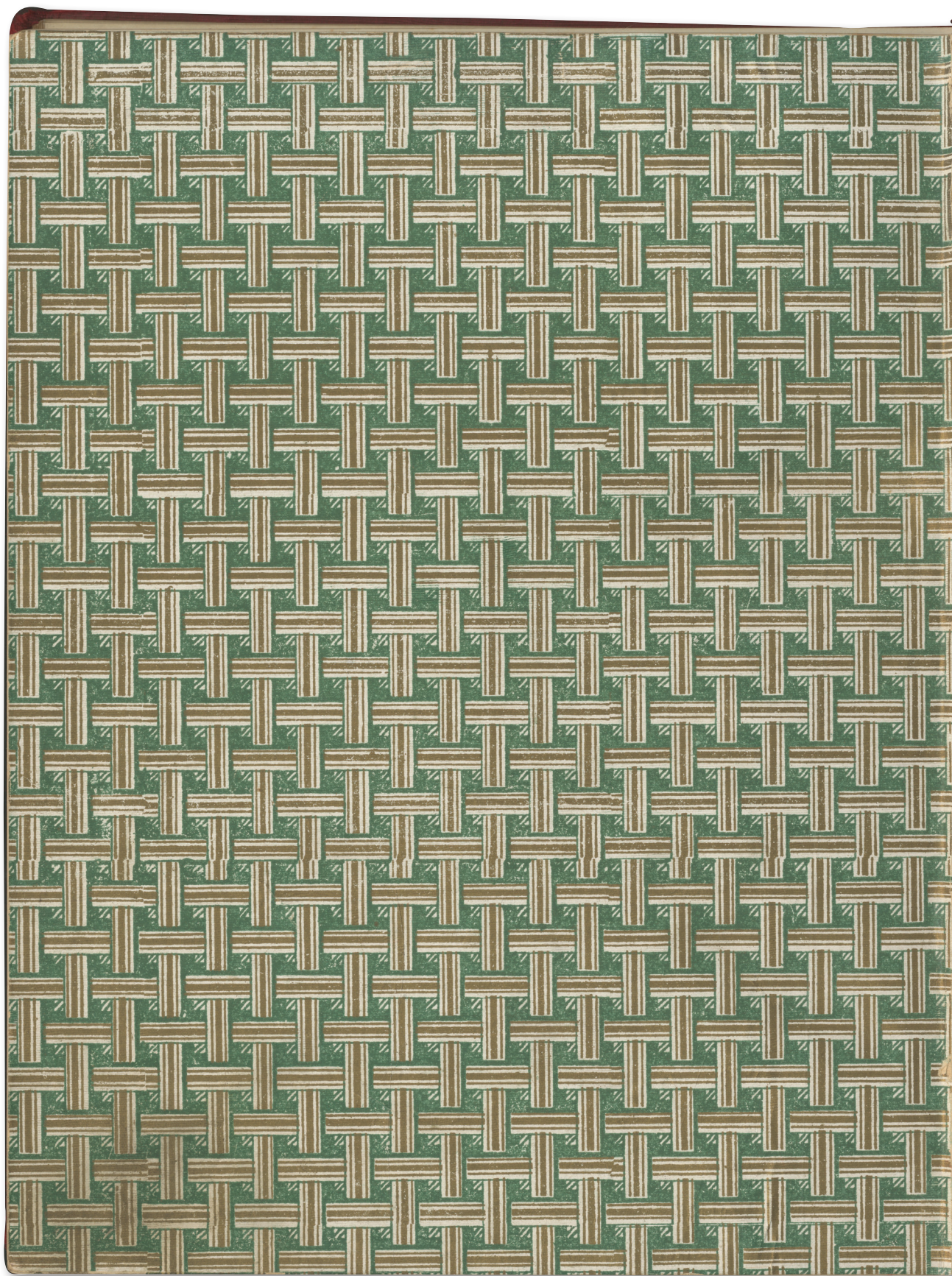
yarım kundak 33
yastık 63
yaşmaklık 31
yatak/yataklar 36, 40, 47, 48, 55, 85
yelek 33, 50
yemeni 16, 31, 51
yerliler (Cezayir) 16, (Kuzey Amerika) 18
yéso ağacı (Japonya'da) 17
yorgan 51
Yunan
–efsanesi 52, 53
–köylüleri 54
Yunanca 52
Yunanlılar 52, 53, 80
yün 14, 15, 34, 63
Yvon (Fransa) 72

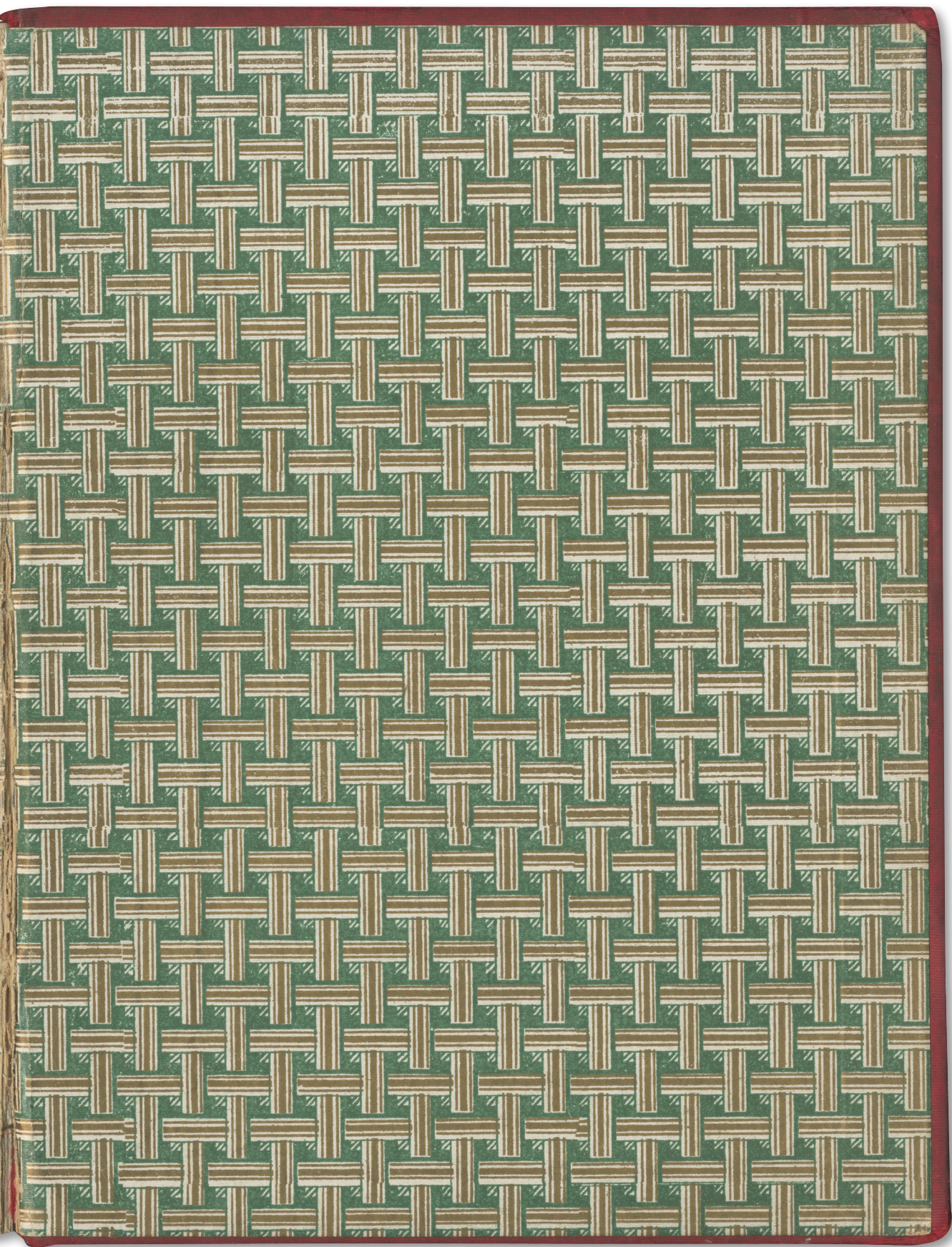
Z

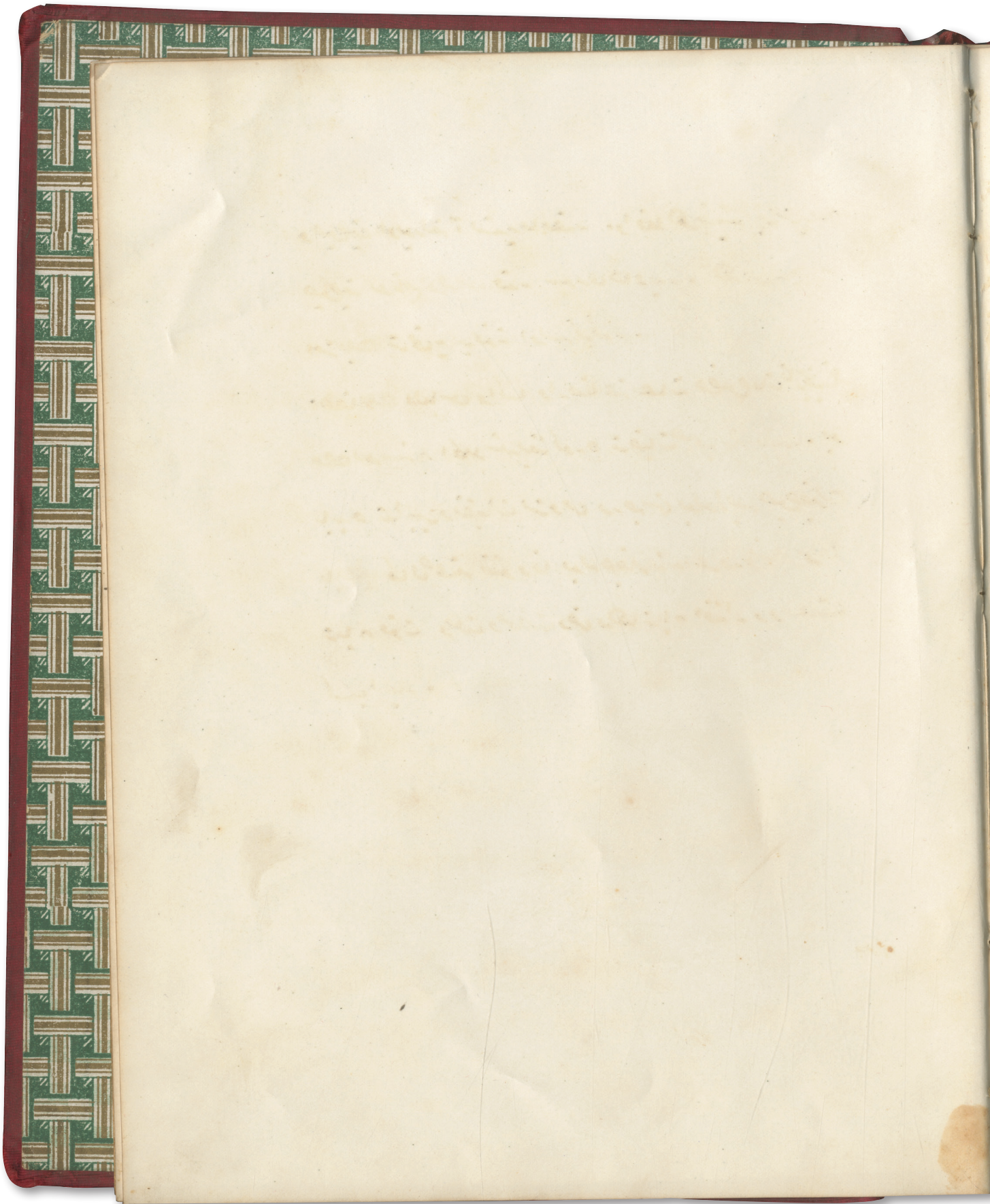
Zambako, Dr. 16
zeytin rengi 95
zıbın 25, 27, 33

NOT: İndekste verilen sayfa numaraları Osmanlıca metne göre düzenlenmiştir.

ve çocuğu oburluğa alışdırmamaktır. Vâkı'â her şişe bir emzirmede çocuğa lâzım olacak kadar südü hâvîdir. Her hâlde bu emzik terakkiye bir numune olsa gerekdir.

Etfâlin ilbâs ü iksâ ve irzâ'ına âid husûsât-ı târîhiyenin mütâla'asından anlaşıldığına göre terakkiyât-ı sıhhiye pek yenidir. Bu bâbda tedâbîr ve takayyüdât lüzûmu derecesini bulur ise çocukların bittab' kemâl-i sıhhatle neşv ü nemâ bulacaklarından ırk ve neslimin daha ziyâde kuvvet ve millet ü memleket dahi daha ziyâde iktidâr ve vüs'at kesb eder.

و هیئت او بدو لغت آتشیه مامقد . واقعا هشیتم برانزیرمه
هیئت مزاج اوله جبه قدر سودی هادیدر . هر حاله بو
مزاج ترقیه برنونه اوله کرلدر .
اطفالک الباس واک وارضاعه عات هضم صحت تاینجند
معه نم سنده اکل شد بقه کوره زقیات صیه یه بکیده . بو
بابه تدابیر و تقیحات لزوم در جمن بدلایه هیئت
ما بطبع کی نصحته نشودغا بدله جفندنه عروه و نسازدها
زیاده قوت و ملت و مملکت و فی دهان زیاده اقتدار و وسعت
کبابیدر .

ve çocuğu oburluğa alıştırmamaktır. Gerçekten de her şişe bir emzirmede çocuğa gerekli olacak kadar sütü içine alır. Sonuç itibarıyla bu emzik, bu alandaki gelişmeye örnek olsa gerektir.

Çocukların giydirilme ve emzirilmesine ait bu tarihî bilgilerin incelenmesinden anlaşıldığına göre sağlık sahasındaki ilerlemeler çok yenidir. Bu konuda alınacak tedbirler beklenen seviyeye ulaşırsa çocuklarımız doğal olarak tam bir sağlıklı gelişecektir. Böylece ırkım ve neslim daha çok kuvvetlenip millet ve ülkem daha fazla güç ve genişlik kazanır.

ilâve etmemekdir. Tâze süd eskisi ile ihtilâda derhâl bozulur. Südnineler çok kere bu husûsdan bî-haberdirler. Onun için Edward'ın ta'rîf eylediği emzik fâidelidir. Bu emzik takımı aynı şekil ve vüs'atde (ibtidâ 100 gram, üç aydan sonra 150 gram) on iki küçük şişeden ibâretidir. Bunların adedi yirmi dört sâ'atdeki emzirmelere müsâvîdir. Her şişenin ağzı sırçadan güzel bir kapak ile kapandığı gibi kezâ hîn-i isti'mâlde sırça ve kauçukdan bir boru ile meme başını hâvî takımı da alabilir. (Şekil 109)

Her sabâh bu şişeler evvelce kaynatılmış süd ile doldurulduktan sonra iyice kapanarak serin bir mahalle konulur.

Her meme verişde bir şişe alınarak hammâm-ı maride hafifçe ısıtılıp ba'dehû ağzına uç takılır. Diğer meme zamânında başka bir şişe alınır. Evvelki şişede süd bile kalsa onu dökmelidir. Bu nev' emziklerin fâidesi eski süd ile yenisini karışdırmamak

عدودہ ابتداء . تازہ سود الکیس ابہ اختلاطہ دھال
بہرینہ . سودنہ ترھیوہ کرہ بوخصوہ نہ بی خبر درر .
آنت ابجیوہ (اودار) ر تعریف ابیدلی امزید فاتحہ لیدر .
بوا مزید صفتی عصبہ شکل دو سعتہ (ابتدا ۱۰۰ غرام ، اوج
آیدہ صکرہ ۱۵۰ غرام) اودہ ایلی کوہیہ شبہ نہ عبارتہ .
بہرینہ عددی بلرمی رت ساعتہ کی امزیرم رہہ صاویدر .
ہر شبہ نہ آغازی صدمہ نہ کدزل برقیاضہ ابہ فیانہ بنی لپی
کنا عصبہ استمالہ صدمہ وقادوہوقدہ بہرہر و ابہ صہ ہاشنی
حاوی صفتی دہ آہیدر (شکل ۱۰۹) .

ہر صباح بہرینہ ر اوجی قایندلی سود ایہ طولہ بہرہ قدہ
صکرہ ایوجہ فیانہ رفہ سیرہ بہرہ قدیدر .

ہر مہ ویرشہ بہرینہ آنہ ر صمام ماریدہ خفیفہ ایہ
بعہ آغازینہ اوج صقیدر . دیرمہ زمانہ بقیہ
آنہر اولک شبہ نہ سودیدہ قاسہ آنی دولیدر .
بہرینہ امزیرم فاتحہ سی الی سود ایہ یلینہ قایندہ

ilâve etmemektir. Taze süt eskisiyle karışırsa bozulur. Dadılar çoğu kez bu incelikten habersizdirler. Onun için Edward'ın tarif ettiği emzik faydalıdır. Bu emzik takımı, aynı şekil ve genişlikte (başlangıçta 100 gr., üç aydan sonra 150 gr.) on iki küçük şişeden meydana gelir. Bunların sayısı yirmi dört saatteki emzirmelere denktir. Her şişenin ağzı sırçadan güzel bir kapakla kapandığı gibi aynı şekilde kullanım sırasında sırça ve kauçuktan bir boru ile meme başı bulunan takımı da alabilir. (Şekil 109)

Her sabah bu şişeler önceden kaynatılmış sütle doldurulduktan sonra ağzı iyice kapatılarak serin yere konulur.

Her meme verişte bir şişe alınarak man banyosunda hafifçe ısıtılıp sonra ağzına uç takılır. Diğer meme verme zamanında başka bir şişe alınır. Önceki şişede süt bile kalsa onu dökmelidir. Bu tür emziklerin faydası, eski süt ile yenisini karıştırmamak

Çocuk emmeğe başladığında süt ağzına gelir. Havânın dühûlüne mahsûs olan boru gâyet küçük ve ince olmalıdır. Tâ ki süt bu borudan hurûc edemesin. (Şekil 103)

Şekil 109
Edward'ın emzik
şişesi

Bundan başka Budin gerek vâlidinin meme başlarındaki sût-i teşekkülde ve bir hâlet-i marziyede ve gerek ağzındaki bir âfet vesâireden dolayı çocuğun doğrudan doğruya memeyi alamadığı zamânlarda kullanılmak üzere hacâmet şişesine müşâbih iki borulu bir emzik i' mâl ettirmiştir. (Şekil 108)

Şişe ile emzirmede ittihâzı lâzım gelen en birinci tedbir hâlâ derûnunda evvelden kalma süt bulunan emziğe tâze süt

شکل ۱۰۹

بوندہ بشف «بودہ» لک
والدہ نہ مہ بائرنہ کی
سو، تکلده دجالت مرضیہ

ولک آغز نہ کی بر آفت و سارہ نہ طولای جو جفت
طوغد نہ طوغد بہ مری آلم مدیف زمانہ قو لاغور
اوزرہ هجامت شیفہ نہ مہ ایلی بورولی بر امزیک
اعمال ایندیرمہ (شکل ۱۰۸)

شیفہ ایہ امزیرمہ اتخازی لازم کلوان بر بخی تیدیر
حالار و تر اولہ نہ قالمہ سور بولنہ امزیک تازہ سور

Çocuk emmeye başladığında süt ağzına gelir. Havanın girişi için ayrılan boru çok küçük ve ince olmalıdır ki, süt bu borudan çıkmasın. (Şekil 103)

Şekil 109 / Edward'ın emzik şişesi

Bundan başka Budin gerek annenin meme ucunun emzirmeye uygun olmayışı, gerek herhangi bir hastalık ve gerekse ağızdaki bir yara vb. durumlardan dolayı çocuğun doğrudan doğruya memeyi alamadığı zamanlarda kullanılmak üzere hacamat şişesine benzer iki borulu bir emzik imal ettirmiştir. (Şekil 108)

Şişeyle emzirmede alınması gereken ilk tedbir, halen içinde önceden kalma süt bulunan emziğe taze süt

intikâl ile avâriz-ı vahîmenin zuhûruna sebebiyet verir. Bu hâlde limande nâmı verilen zeytûnî bir şekilde olan şişenin ağzına uydurulmuş kauçuk bir meme ile yan tarafında süd koymağa mahsûs genişçe bir deliği hâvî olan bir takım yassı şişeler kullanılır. (Şekil 102) Bu şişe ve mantar ile memesi hâlis veya içine carbonate de sod[ium] konmuş gâyet sıcak suda kolayca yıkanır. Emzirme zamânları arasında geçen müddetde ise emzik şişeleri kâffe-i teferru'âtıyla berâber temiz su içinde bırakılır. Doktor Budin 'in i'mâl ettirip hâmil-i leben ma'nâsına olarak galaktofor tesmiye eylediği âlet esâsen her şişeye kâbil-i vaz' ve tatbîk kauçukdan ma'mûl bir tıpadan geçirilmiş yekdiğere merbût iki borudan ibâretidir ki, bu boruların büyüğü südün mürûruna, gâyet ince olan da havânın dühûlüne müsâ'id ve mahsûsdur. Şişe süd ile doldurulup tıpası kapandığı gibi baş aşağı çevrilerek memesi çocuğun dudakları arasına verilir.

انتقال ابد عوارض وضعه نه ظهوره نه سببیت ویر . . بو حاله
 لیمانه « نامی ویرینه و زینونی بر شکله اولاشینه نه آغزیه
 او بیریلی قادیوچیه بر ممه ابد یا نه طرفنه سود قویینه مخصوصه
 کینتیه بر دلیلی هادی اولاش بر صقم باصی شینیه بر قوتلا بندر
 (شکل ۱۰۰) . بو شیشه و منفه رایبه مریس خالص ویا
 ایچینه (قاربنات دو سود) قوتنی غایت صیجانه صود قوییه
 بیقانونر . انزیرمه زمانری آراسنه لیجه مده ایبه
 انزیرمه شیشه سی کافه تفرعاتیه برابر تیز صوایحیه بر قیودر .
 دو قوتدر « بودن » له اعمال ابدیروب حال لبن معنا سنه
 اولدرمه (غالی قوتفور) نسبه ابدیلی آلت اساء هر شیشه یه
 قابل وضع و تطبیقه قادیوچیه مریس بر طیه نه لیجیلکه یلیدره
 مربوط ایلی بدوروده عبارتدرله بو بدورورک بویلی سودن مریسه
 غایت اینجه اولدرمه هوانه دهون مساعده مخصوصدر .
 شیشه سود رایبه طولدر بر یلید طیه سی قیانه یینی کی باسه آسغی
 هور برک مریس صیجانه رود افزری آراسنه ویریدر .

95

yayılarak tehlikeli bozukluklara yol açar. Bu durumda limande adı verilen zeytin rengindeki bir şişenin ağzına takılmış kauçuk bir memeye yan tarafında süt koymaya yarar genişçe deliği bulunan bir takım yassı şişeler kullanılır. (Şekil 102) Bu şişe ve mantar ile memesi, saf veya içine sodyum karbonat konmuş kaynar suda kolayca yıkanır. Emzirme zamanları arasında geçen sürede ise emzik şişeleri bütün parçalarıyla birlikte temiz su içinde bırakılır. Dr. Budin 'in imal ettirip süt kanalı anlamında galaktofor adını verdiği alet aslında her şişeye konulması ve tatbiki mümkün kauçukdan yapılmış bir tıpadan geçirilmiş birbirine bağlı iki borudan meydana gelir. Bu boruların büyüğü südün geçişine, incecik olanı da havanın girişine ayrılmıştır. Şişe, sütle doldurulup tıpası kapandığı gibi baş aşağı çevrilerek memesi çocuğun dudakları arasına verilir.

صدقه در معمری بر فزاینده و زنا یغ مری باشی حاوی ب بود و نه
 کجایی بر آغز لوله ، طیه در عبارتند . دستیک کشفه بری
 بود و در مری ماری مذکور دره یا بیلدر ایسه در حالاده
 باشی اعمالی ایچمه بود و رطی فیل دبی ، دری ، بویوز و
 منفه دره قودلانیدر .

اختراع اولمانه امزیکلر هین بواثر دره ذکر و بیایه زائد در .
 چونکه ان ایوسی اکثر یا هیچ بر شیه باراماز . بوندر ان
 صبحی ان زیاده الویشکی و تبریزی قودای اولانیدر .
 « امزیرم » نامیده باز دینیز بر مقارده دیور ایدر له ؛
 « اکثر امزیر شیه ری ترهله لیدر هونله تماماً و کاملاً »
 تبریزی قودای دکلدر .

سود صحره و قودو صحره بود و لر ایدر امزیر شیه سی مری
 قالمغه او ار دره بر صخره مواد عضویه در حصص و تکرینه بادی
 اولور له بودر قودایچه اکلا شیه کریه بر قوقونش ایدر .
 بوندره بشق بو عضوی تخمدر هی صفت هضم بود و برینه دره

sırçadan ma'mûl
 bir hazînedan ve
 nihâyetinde meme
 başını hâvî bir
 borunun geçdiği
 bir ağızlık, tıpadan
 ibârettir. Lastiğin
 keşfinden beri
 boru ve meme
 başı mâtde-i
 mezkûreden
 yapılır ise de hâlâ
 meme başı i'mâli
 için yumuşatılmış
 fildişi, deri,
 boynuz ve mantar
 da kullanılır.

İhtirâ' olunan
 emziklerin hepsini
 bu eserde zıkr u
 beyân zâiddir.
 Çünkü en iyisi
 ekseriya hiçbir
 şeye yaramaz.
 Bunların en
 müreccahı, en
 ziyâde elverişli
 ve temiz alınması
 kolay olanıdır.
 "Emzirme"
 nâmıyla
 yazdığımız bir
 makâlede diyor
 idik ki: "Ekser
 emzik şişeleri
 tehlikelidir.
 Çünkü tamâmen
 ve kâmilan
 temizlenmesi
 kolay değildir".

Süd sırça ve
 kauçuk borular
 ile emzik şişesi
 memesinde
 kalmağla oralarda
 bir takım mevâdd-ı
 uzviyenin husûl
 ve tekeşsürüne
 bâdî olur ki, bu da
 kolayca anlaşılan
 kerîh bir koku
 neşreder. Bundan
 başka bu uzvî
 tohumlar çocuğun
 hazım borularına
 da

sırçadan mamul bir hazneden ve ucunda meme başı bulunan bir borunun geçtiği bir ağızlıktan, tıpadan ibarettir. Lastiğin keşfinden beri boru ve meme başı söz konusu maddeden yapılırsa da halen meme başı imali için yumuşatılmış fildişi, deri, boynuz ve mantar kullanılmaktadır.

İcat edilen emziklerin hepsini bu kitapçıkta anlatmaya gerek yoktur. Çünkü en iyisi çoğu zaman hiçbir işe yaramaz. Bunların en çok tercih edileni, en çok kullanışlı, temiz ve kolay olanıdır. "Emzirme" adıyla yazdığımız bir makalede şunu söylemiştik: "Çoğu emzik şişeleri tehlikelidir. Çünkü tamamen temizlenmesi kolay değildir".

Süt, cam ve kauçuk borularla emzik şişesi memesinde biriktiğinden burada bir takım canlı organizmalar meydana gelip çoğalır. Biriken bu kitle kolayca hissedilen kötü bir koku yayar. Ayrıca bu organizmalar çocuğun hazım borularına da

Şekil 108
Mu'allim Budin' in
yeni icad eylediği
emzik şişesi

bir deri örterek çocuğun ağzına verilirdi. Kalayın temiz tutulması güç olduğundan bilâhare kab sırcadan yapılmıştır. (Şekil 97) Bu hâlde emzik boynu uzun ve bazen boğuk olup ağzında bir sünger yâhûd meme başını hâvî bir şişeden ibâret idi.

Sanat-ı hâzıra bu esâs üzerine i'mâl olunan emzikleri biraz ta'dîl ile birçok nev' şişeler ihtirâ' eylemiştir. Cümlesi

شکل ۱۰۸

معالم (بودن) لک یلک ایجاد ایله
امزیک شیشه

بردری اورته رک هیوجله آغزیه وریلیوردی . قالدیله قیز
طوتلیس کوچ اولدیغینه بابلاخزه قاب صدمه دیلمیسه (شکل ۹۷)
برهاله امزیک بدینی اوزومه و بعضاً بدغوفه اولوب آغزیه
برسونکر یاغودمه باشلماوی برشیتسه ده عبارتیه ایی .
صفت حاضرده بواساس اوزینه اعمال اولنانه امزیکلری بران
تغییل اید برهوه نزع شیتسه لراضاع ایلمیسه . جمدی

bir deri örterek çocuğun ağzına verilirdi. Kalayın temiz tutulması güç olduğundan daha sonraki zamanlarda kap sırcadan yapılmıştır. (Şekil 97) Bu durumda emzik boynu uzun ve bazen boğuk olup ağzında bir sünger veya meme başı bulunan bir şişeden meydana geliyordu.

Günümüz sanayii bu metod üzerine imal edilen emzikleri biraz değiştirerek çeşit çeşit şişeler icat etmiştir. Bunların hepsi

tülden bir tıpa konurdu. Hâlâ Fransa 'da köy-lerde bu yolda hareket ve bir-iki asır evvel isti'mâl olunan kablara mürâca'at olun-makdadır.

Şekil 104

Süd ve meme çekmeye mahsûs

Şekil 105

Meme başı

Şekil 106

Süd çekmeye mahsûs sırçadan ma'mûl kab

Şekil 107

Kezâlik süd çekmeye

Etfâl kab ve emzik ile irzâ' olunageldiği gibi kaşık ile de süd verilir idi. Kaşık ale'l-âde ağaçdan olup sühûletle kullanılır.

Hâl-i hâzırda kullandığımız emziğin ilk numûnesi kalaydan olup küçük bir şişeye benziyordu. (Şekil 96) Şişenin ağzındaki tıpadan geçen gâyet kısa bir bo- runun üzerine bir bez parçası yâhûd küçük delikleri hâvî

تولدیه بر طیه قونبوردی .

حال حاضرده قونبوردی کوبورده

بویولده حرکت و بر ایلی

عمر اول استعمال اولنا قیاده

راجعت اولحقه در .

اطفال قاب وامزیه ایله

اصناع اولنه کلدیلکی قاشیه

ایله ره سود و ییلورایدی .

قاشیه علی العاده آغاجیه اولوب سره نته

قونبوردی .

حال حاضرده قونبوردی بفرز امز بیلک ایله

نونه سی قالدیه اولوب کوهله بیلک

بیل یوردی (شکل ۹۶) . شیه نذاغرتلی

طیه ره کجه غایت قیصه ببولونه اوزینه

بب بن بایر سی یاخورد کوهله دلیکاری هاوی

شکل ۱۰۷

کدک سود کجه

منصره

pek müşkildir.
Ağaçdan
emziklerin şekli
hâl-i hazırdaki
şişelerin biçimine
çok yaklaşıyordu.
(Şekil 93)

Diğer dürlü
kablara ise ya
bizzât çocukların
irzâ'ı için i' mâl
olunur yâhûd evde
hususât-ı sâire
için kullanılan
kablardan intihâb
edilirdi. (Şekil
94-95)

Şekil 103
İrzâ'-ı sinâ'î için
Budîn'in ahîren icâd
eylediği emzik şişesi

Kalay ve
porselenden
olan modeller
hastahânelerde
büyükler için
kullanılır. Bu
küçük kablara
emziğe tahvîl
ve çocuğun
emmesini teşhîl
için kabın emziği
ucuna bir meme
başı ya deri veya
bir parça sünger
yâhûd

۱۰۳
رضاع صنایع ايجوه (بودن)
اضراً ايجار ايجوه ايجوه

به مقدره . آغاجه
از بطون شکی حال
ها ضرره کی شیه رن
بیجینه جووه بافلا شیه
(شکل ۹۴)

دیگر در سو قابله

با بالذات هیضه رضاعی
ایجوه اعمال اولنور یا خود
اورده خصصت ساره ايجوه
قوله بنده قابله انتخاب
ایه بیوردی (شکل ۹۴-۹۵).

قالی دیورسلنه اولنور

خته خانه زرده بیولک ايجوه قوله بنده .

بدکوهیل قابری از یله تخویل و هیضه امرنی شیه ايجوه قابله
از یله اوجه برمه باشی یادی و یا بر یله سونل یا خود

bir emzik ilâve edilmiş uzun bir bardak şeklindedir. (Şekil 89)

Sanâyi'-i hâzıra bile bu eşkâli terk etmeyip hâlâ dükkânlarda tesâdüf olunan bu küçük kâseler aynı hizmetde kullanıldıktan başka bugün ilâc ve su ve süd vesâire içmeleri için hastaların başları ucuna dahi konuluyor.

Şekil 102
Marpuçlu emzik şişesi

Şekil 102
Sıhate en muvâfık olan emzik şişesi (limande)

İrzâ' için isti'mâl olunan kâseler meyânında daha metîn bazı kablara tesâdüf ediliyor ki, bunlar kâh kalay ve teneke ve kâh ağaçtan ma'mûldür.

Ağaçtan olan model şimdilerde kullanılmadığı gibi evvelce de pek az müsta'mel idi. Çünkü böyle bir emziği temiz tutmak

برامز به علاوه ایله اوزونه برادرده
شکلده در (شکل ۸۹).

صنایع حاضره بیده بوشکالی ترک

شکل ۱۰۰

ایمبوب جالا دکا ندره تضاد اولانه

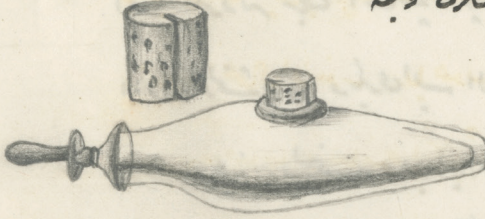
مارپوچلی امزیک شیشه

بوکوجله کاسه رعییه خنقه قوندونده

بتقه بوکونه علاج و صود و سوده

ایمبوب ایچیه خنقه ترک بابشری اوجنه

رضی قوندلر.

ارضاع ایچیه استغمال اولانه

شکل ۱۰۰

کاسه رمیا نره دهامتیبه

صحة اوج موافقه اولتر امزیک
شیشه سی (بیمانه)

بعضه قابله تضاد ایدیلور

بوندر کاه قالدی وتلنه و کاه

آغاجیه معصومه.

آغاجیه اولتر مودل شهیدره قوندونمک یغلی اویجه ده

یله آت مستغن ایلی. هیولنه بوید برامز بکی تیز طو قور

bir emzik eklenmiş uzun bir bardak şeklindedir. (Şekil 89)

Günümüz sanayii bile bu şekli terk etmemiştir. Halen dükkânlarda rastlanan bu küçük kâseler aynı gayeyle kullanılmalarının yanı sıra bugün ilaç, su, süt vb. içecekler için hastaların başları ucuna dahi konuluyor.

Şekil 102 / Marpuçlu emzik şişesi

Şekil 103 / Sağlığa en uygun olan emzik şişesi (limande)

Emzirmek için kullanılan kâseler arasında daha dayanıklı ve sağlam bazı kaplara tesadüf ediliyor. Bunlar bazen kalay ve teneke bazen de ağaçtan yapılmıştır.

Ağaçtan yapılan model günümüzde artık kullanılmadığı gibi önceki yıllarda da çok az kullanılıyordu. Çünkü böyle bir emziği temiz tutmak

Bunun için ya inek memesi yâhûd küçük delikleri hâvî gâyet ince bir deri kullanılırdı.

Şekil 99
Mathieu⁴³' nün
i'mâlkerdesi olan
emzik şişesi

Şekil 100
Charrier' in emzik
şişesi

Şekil 101
Robert⁴⁵ 'in emzik
şişesi

Gâyet eski zannolunan meme başı ile iki emzik resmini derc ediyoruz ki, bu emziklerden biri ağaçtan pek tuhaf i'mâl olunmuşdur. Diğeri ise en ince olan ucundan delinmiş ve buraya bir meme başı konulmuş bir inek boynuzudur. (Şekil 85) Emzik şişeleri her ne kadar böylece ikmâl ve ıslâh edildi ise de evvelce irzâ'a hizmet eden bu küçük kâseler hâlâ mevcûd olup kâh desti biçiminde kâh uzunca

موند ايجيه يا اينك مرسى

ياضد كوهيد رليطرى

هاوى غایت اينجى به درى

فونلا نيلور دى .

شکل ۹۹

غایت اسكى ظمه اولناه مرسى ايه

(مانيد) ندع اعمالكردى اولناه
امزیک شيشه

ايلى امزید رستنى درج ايه بيدر نه بو

امزیدكردنه بى آغاجه به به تحف

اعمال اولنده رليطرى ايه ان اينجه

اولنه او جهنه ديشنه و بودايه به موباشه

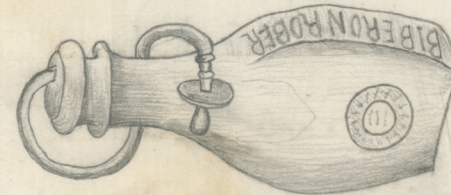
فونكه به اينجه بوينوزيدنه (شکل ۸۵).

امزید شيشه رى كه نه قدر بوديه جه

شکل ۱۰۰

(سارى به) نه امزید شيشه

شکل ۱۰۱

(روبه) نه امزید شيشه

اکمال و اصلاح ايدلى ايه

اولجه خدمت ايدنه بو كوهيد

كاه به رها لا موجود اولوب

كاه رستنى بيچينه كاه اوزونجه

Bunun için ya inek memesi ya da küçük delikleri bulunan çok ince bir deri kullanılırdı.

Şekil 99 / Mathieu' nün imal ettiği emzik şişesi

Şekil 100 / Charrier' in emzik şişesi

Şekil 101 / Robert' in emzik şişesi

Çok eski zamanlara ait olduğu sanılan meme başı ile iki emzik resmini buraya alıyoruz. Bu emziklerden biri ağaçtan çok enteresan bir şekilde imal edilmiştir. Diğeri ise en ince olan ucundan delinmiş ve buraya bir meme başı konulmuş bir inek boynuzudur. (Şekil 85) Emzik şişeleri her ne kadar böylece geliştirilmişse de daha önceleri emzirmede kullanılan bu küçük kâseler halen mevcut olup bazen testi biçiminde bazen de uzunca

Şekil 95
Kalaydan ibrik
Şekil 96

Kalaydan emzik kabı
Şekil 97

Süngerli emzik şişesi
Şekil 98

Deri memeli emzik
şişesi

Şekil 95 Şekil 96 Şekil 97 Şekil 98

دری صمغی امزیک شیشسی سونلری امزیک شیشسی قالدیه امزیک قافی قالدیه امزیک

بونلرک بری سری و ایکی قولی (Şekil 96) دیکری ایسه غره ده
معقول دستى بچیمینه در (Şekil 97) . هر ایکیینه قابدرک بریکجه
اولا دیکری یه در اوله یقینه قوتی صاللا فیه ایچیرینی بوشالتق
قاب دکدر .

اوله لستنی عهده امزیک دهکاز یاره الکای و اصلوح ایبلدر .
هیچجهت آغزیه سوری نقی ایبه جله اولا مجراند نه زهاتنه موباشنی
آکدیر و هیچجهت امزیکه ماسه بر اوج عهده اولندر .

bunların biri serli ve iki kulplu (Şekil 84), diğeri ise gurrenden ma'mûl desti biçimindedir. (Şekil 90) Her ikisinde kablarn biricik olan deliği pek dar olduğundan kuvvetli sallanmadıkça içlerini boşaltmak kâbil değildir.

On altıncı asırda emzik daha ziyâde ikmâl ve ıslâh edilmiştir. Çocuğun ağzına südü nakledecek olan mecrânın nihâyetine meme başını andırır ve çocuğun emmesine müsâ'id bir uç ilâve olunmuştur.

Şekil 95 / Kalaydan ibrik

Şekil 96 / Kalaydan emzik kabı

Şekil 97 / Süngerli emzik şişesi

Şekil 98 / Deri memeli emzik şişesi

Bunların biri başlı ve iki kulplu (Şekil 84), diğeri ise gurrenden yapılmış olup testi biçimindedir. (Şekil 90) Her ikisinde kapların tek olan deliği çok dar olduğundan kuvvetli bir şekilde sallanmadıkça içlerini boşaltmak mümkün değildir.

16. yüzyılda emzik daha da geliştirilmiştir. Çocuğun ağzına sütü akıtacak olan yerin sonuna, meme başını andıran ve çocuğun emmesini kolaylaştıran bir uç ilâve edilmiştir.

Şekil 92
Ağaçdan ma'mûl süd
kabı

Şekil 93
Ağaçdan ma'mûl
emzik kabı

Şekil 94
Tülbendden tıpalı
teneke kab

mahsûs olmak üzere iki delik vardır. Süd akıdacak mahallin hacim ve şekli emmeğe muvâfık yapılmıştır. Çocuk doğrudan doğruya ve südün çokça vürûduna mâni' bir cismin vesâtatı olmaksızın bundan emer idi.

Emzik
Fransa 'da da bu zamânda ma'lûm idiyse de irzâ'-ı mâderânenin şerefi bunu ikinci derecede bırakmıştır.

On dördüncü asırdan kalma topraktan iki emzik bulunmuştur ki,

تولبند دہ طہ لی تنک قاب آغا حیدر مہموں امزیک قابی آغا حیدر مہموں سود قابی

مخصوص اولیہ اوزرہ ایلی دلیک واردر . سود آقیدہ جہہ مملک
صجم و شکلی امرکہ موافقہ بایدید .
دسودک جو فجب درودین مانع جسمک و ساطنی اولقزیہ بوندہ
امرایدی .

امزیک فرانسه ده بوزمان معلوم ایسه ده ارضاع دارانه
سفی بونی ایلمی درجه ۲ برافشد .
اوه در دنجی عصرده قالمه طور یافده ایلی امزیک بولمسه که

için iki delik vardır. Süt akıtacak yerin hacim ve şekli emmeğe elverişli bir tarzda yapılmıştır. Çocuk doğrudan doğruya ve sütün çokça akışına engel bir cismin aracılığı olmaksızın bundan emerdi.

Emzik Fransa 'da da bu zamanda biliniyor idi. Ancak annenin emzirme şerefi bunu ikinci derecede bırakmıştır.

14. yüzyıldan kalma topraktan iki emzik bulunmuştur.

tarafına dönmesi
kifâyet eder idi.

Emziğin
Romalılar
nezdinde
de meçhûl
olmadığı ve
hattâ Claudius,
Faustin, Valerian,
Büyük Kostantin
zamânlarında
irzâ'-ı sînâ'-ının
ziyâde münteşir
olduğu
muhakkaktır.

Şekil 89
Emzik hizmetini
görür kab

Şekil 90
Eskiden beri emzik
kabı makâmında
müsta'mel kab

Şekil 91
Kezâ

Bazı âsâr-ı
atîka müzelerinde
Gaulois ve
Romalılar
zamanından
kalma eski
emzikler
görölmektedir.
(Şekil) Bu
emziklerden bir
takımı topraktan
bir takımı ise
üzerlerine
güzel ve ince
nakşedilmiş
sırçadan ma'mûl
olup bazıları
meme şeklinde
bazıları dahi
küçük kablara
müşâbihdir ki,
her birinde biri
süd koymağa,
diğeri akıtmağa

Şekil 89

Emzik hizmeti korr kab

Şekil 90

Esikiden beri emzik
kabı makâmında
müsta'mel kab

Şekil 91

Kezâ

طرفه دونسی کفایت ایدر ایدی .
امزیکلک رومالور نزدنده ده مجهره
اولم یعنی وحشی (قلور) (فوستین)
(والدین) (بیول قسطنطین) فاندز
ارضاع ضاعینک زیاده منشر اولم یعنی
محققه - -

بعده آثار عتیقه موزه رنر غولوا و
رومالور زماننده قالمه اسکی امزیکلر
کور ملک در (شکل)
بود امزیکلر در بعضی قومی طور اقدنه بعضی
ایسه اوزر رینه کوزل و ایچ نفی
ایله صدمه ده معمول اولوب
بعضی مرططنه بعضی رفی
کوهله قابره مث بره که هر بره
بری سود قویغه دیری آفتیغه

fî yevminâ hâzâ
kullanıldığı kadar
bir zamân isti'mâl
olunmamıştır.

Şekil 86

On dördüncü asırda
mûsta'mel emzik kabı

Şekil 87

Pek eski emzik kabı

Şekil 88

1788 sene-i
mîlâdiyesinden kalma
bir emzik kabı

İbranîler
nezdinde südnine
ma'lûm olmasa bile
emziğin müjdecisi
olan bir kabın
vücûdu müttefekun
aleyhdır. Çünkü
Hazret-i Süleyman
alâ nebiyyinâ ve
aleyhi's-selâma
münzil suhufdan
Ahd-i Atîk 'de
on altıncı sûre-i
Ümerâ 'da
münderic:
"Ale 's-sabâh
çocuğuma
süd vermek
için yataktan
kalktığımda
yavrucuğumun
ölmüş olduğunu
gördüm" fıkrası
medlûl bu fikri
müeyyedir. Zîrâ
çocuk İbranîlerde
vâlideleri yanında
olacağından
süd vermek için
vâlidenin yataktan
kalkması mutlakâ
başka ecnebî
südü tedârükü
ihtiyacından ileri
gelir idi ve vâlidenin
kendi memesini
vermek için
yataktan kalkması
lâzım olmayıp
yalnız çocuğu

Şekil 86

On dördüncü asırda
mûsta'mel emzik kabı

amzîk kabı

Şekil 87

Pek eski emzik kabı

Şekil 88

1788 sene-i
mîlâdiyesinden kalma
bir emzik kabı

amzîk kabı

فی یومنا هذا قولنا ندین قدر جمیع بزمانه استقام
اولی مضر .

عبرانی نذرده سوزنه معلوم اولمیه بید امزیک

مژده حبیب اولی ب قایل و جودی متفقه علمیه .

حیونله هرزه سبیه علی نبینا وعلیه السلام منزل

صحفده عرهبه عتیقه اوده آلتغی سوره امراده

منه ریح :

« علی اصباح هیضه سوزدیرمه ایچمه بیاقده

قالق یغنده یاور و صغیت اولمیه اولیقین کوردم »

فقره سی مدلولی برفلری مؤید در . زیرا

هیضه عبرانی نذرده والدیه سی باندده اوله جفنده

سوزدیرمه ایچمه والدیه نه بیاقده قالق

مطلقا بشفه اجنبی سوزی تدارکی احتیاجنه

ایبری کلرایدی و والدیه نه کنه میسین ویرمه

ایچمه بیاقده قالق سوزم اولمیه بایلز هیضه

İbranilerde dadı bilinmiyor olsa bile emziğin müjdecisi olan bir kabın varlığı herkesçe ittifak edilen bir husustur. Çünkü Hz. Süleyman Peygamber 'e -selâm onun üzerine olsun- indirilen sayfalardan Ahd-i Atik 'te on altıncı Ümerâ suresinde geçen:

"Sabahleyin çocuğuma süt vermek için yataktan kalktığımda yavrucuğumun ölmüş olduğunu gördüm" bölümü delil olarak getirilen bu düşüncüyü doğrulamaktadır. Çünkü çocuk İbranilerde annesi yanında olacağından süt vermek için annenin yataktak kalkması mutlaka başka yabancı südü temini ihtiyacından ileri gelirdi. Annenin kendi memesini vermek için yataktan kalkması gerekmeyip sadece çocuğu

olmağa başlamışdır.

Zamânımızda köy ve kasabalarda ekser kadınlar çocuklarına bizzât meme verirlerse de şehirlerde ehl-i servetden olan âileler südnine tedârük ederler. Fukarâ ve çalışmağa mecbûr olanlar ise meme vermeyip ya çocuğunu emzik ile büyütürler yâhûd uzak bir mahalde bir kadına tevdi' eylerler.

Şekil 83
Gaulois³⁷ ve
Romalıların
emzik kabı

Şekil 84
On dördüncü asırda
müsta'mel emzik kabı

Şekil 85
Pek eski emzik kabı

Emziğin şimdiye kadar ne kadar çocuk telef ettiği ve daha ne kadarının telefine sebep olacağı ma'lûm değildir. Benzi soluk, etleri pörsük, gözleri çukur, burnu ince olup bir hayli zamândan beri ishâlê mübtelâ bir çocuk gördüğünüzde onun ne yolda irzâ' olduğunu sormağa hâcet yoktur. Yalnız emziği der-hâtır eylemek kâfidir.

Bu âlet-i irzâ' bugün ihtirâ' olunmamış ise de

Şekil 83

غولوا و روملورن انزیک قابی

Şekil 84

اونه در دنجی عصرده مستعمل
انزیک قابی

Şekil 85

په اسکی انزیک قابی

اولطفه بائلامد.

زماننده کوی وقفه برده الر قادیله جیفینه
ماله ات مه دیر رسده شهر برده اهن تروته
اوله عاتله سودنه تارک ایدر. فقر اوله کنه
مجبور اولاند ابرسه ویرسیب یا جیفینه انزیک
اید بیوردر یاخود اوزافه بر محده بر قادیله تودیع
ایدر.

انزیک شیمی قدر نه قدر جیفینه تلف ایندلی
درهانه قدر نه تلف سبب اوله جیفینه تلفه.
بئری صولوه، اتری پورسوک، کوزری جیفینه،
برونی اینجه اولوب بر جیفینه مانده نری سراه
مستلا بر جیفینه کور دیگلده آله نه بولده
ار ضاع اولنه یئنی صور مغه حاجت یوقدر
ایلک انزیک ریخاط ایلک کافیه.
بو آلت ار ضاع بولده اختراع اولنمسه بیه?

olmaya başlamıştır.

Zamanımızda köy ve kasabalarda kadınların çoğunluğu, çocuklarına bizzat meme verirlerse de şehirlerde zengin aileler dadı temin ederler. Fakir ve çalışmak zorunda olanlarsa meme vermeyip ya çocuğunu emzik ile büyütürler ya da uzak bir yerde bir kadına bırakırlar.

Şekil 83 / Gaulois³⁷ ve Romalıların emzik kabı

Şekil 84 / 14. yüzyılda kullanılan emzik kabı

Şekil 85 / Çok eski emzik kabı

Emziğin şimdiye kadar ne kadar çocuğun hayatına son verdiği ve daha ne kadarının telefine yol açacağı bilinmemektedir. Benzi soluk, etleri pörsük, gözleri çukur, burnu ince olup bir hayli zamandan beri ishale yakalanmış bir çocuk gördüğünüzde onun ne şekilde emzirildiğini sormaya gerek yoktur. Sadece emziği hatırlamak yeterlidir.

Emzik bugün icat edilmemişse de

Şekil 81 Şekil 82
Kezâlik Gauloislarla
Romalıların nezdinde
müsta'mel emzik
kablari

Şekil 80
Gauloislarla
Romalıların müsta'mel
emzik kabı

Memelerinin
sûret-i teşekkülü
sâyesinde
Hotantolar
çocukları
arkalarında
olduğu hâlde
emzirebilirler.
Mahrûti ve
gâyet uzun olan
memelerini
omuzları üzerinden
arkaya atarak
çocuklarının
ağızlarına
verebilirler.
Arkaya atılmış
bazı memelerin
"nâhiye-i
zahriye"ye kadar
indiği görülmüştür.
(Şekil 76)

Fransa'da
kurûn-ı vüstâda
etfâl gâyet muzır
bir kundağa
sarılır idiyse de
hiç olmazsa iyi
irzâ olunurdu.
Zîrâ vâlideler her
zamân irzâ'a hâzır
u müheyyâ idiler.
Lâkin bilâhare bu
i'tiyâd tabî'î mahv

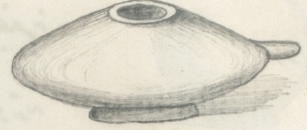
شکل ۸۰

غولوارلار رومالورده
مستعمل امزیه قابی

شکل ۸۱

کز ایلک غولوارلار رومالورده
نزدیکه مستعمل امزیه قابی

شکل ۸۲

مهر لیلک صورت تظلی سایه سنده (هوتانتو) لر جو هجری آفرین
اولدنی حالده امزیه بیلور. مخروطی وغایت اوزونه اولاممیری
اوموزلری اوزنده آفریه آتیه جو هجری آفرینه ویره بیلور.
آفریه آتیه بعضی مریح (ناهیة ظهريه) قدر ایندیگی کویلدور.
(شکل ۷۶)

فرانسه ده قونیه ده اطفالی غایت مضرب قونیه غصایدی
هیچ اولانسه ابوار ضاع اولنور دی زبیرا والده لر هزما
ارضاع حاضر و مرها اییدر لکه بالافره بو اعتیاد طبیعی محو

Memelerinin şekli sayesinde Hotantolar çocukları arkalarında olduğu halde emzirebilirler. Konik ve gayet uzun olan memelerini omuzları üzerinden arkaya atarak çocuklarının ağızlarına verebilirler. Arkaya atılmış bazı memelerin arka bölgeye kadar indiği görülmüştür. (Şekil 76)

Fransa'da ortaçağda çocuklar son derece zarar verici bir kundağa sarılmalarına rağmen hiç olmazsa iyi emzirilirdi. Çünkü anneler her zaman emzirmeye hazır bulunurlardı. Ancak sonradan bu alışkanlık doğal olarak yok

شکل ۷۷

شکل ۷۸

شکل ۷۹

(قلودا و (دومیسین) و بیرون قطنن زمانه غولوا و رومالورک
(فوستین) زمانه مستعمل مستعمل امزیک قابی قولدند قری امزیک قابی
امزیک قابی

قرآن عظیم الشان سوره بقره ده :

« والوالدات یرضعن اولادهن حولین کاملین »

دیومضوض اولوب بناء عید قوانینه الیه نه مخدرات اسلامیه یه صغیری
باندات ایلی نه کامه اضاع ایلی نقیبه ایلی و سقده لم له ی الحی
اجرو خدمت مسلمینی تأدی ایتد شطیه بقیه قادینلره ده امزیرمه
اجازت سجا نه سرفصار اولدینی مستبانه اولمقد ده .
عبر ندرن قادینلر صغیری باندات کندی امزیرر .
چینه نه سورت نه ده امزیک نه در بایکزر .

Şekil 79
Claudius ve
Domitian ve Faustin
zamânlarında
müsta'mel emzik
kabı

Şekil 78
Büyük Kostantin
zamânında
müsta'mel emzik
kabı

Şekil 77
Gaulois ve
Romalıların
kullandıkları emzik
kabı

Kur'ân-ı
Azîmü'ş-Şân 'da
sûre-i Bakara 'da:
“Ve'l-vâlidâtü
yürzi'ne
evlâdehünne
havleyni
kâmileyni...”
deyü mansûs
olup binâenaleyh
kavânîn-i
ilâhiyenin
muhadderât-ı
İslâmiye 'ye
çocuklarını bizzât
iki sene-i kâmile
irzâ' eylemeği
ta'yîn eylediği
ve şu kadar
ki, lede'l-hâce
ecr u hizmet
misillerini te'diye
etmek şartıyla
başka kadınlara
da emzirmeğe
icâzet-i sübhâniye
şeref-sâdır
olduğu müstebân
olmaktadır.

Arablar
nezdinde kadınlar
çocuklarını
bizzât kendileri
emzirirler.

Çin 'de ne
südnine ne de
emzik nedir
bilmezler.

Kur'ân-ı Kerim 'de Bakara suresinde:

“(Nikâhlı veya boşanmış olsun) anneler (doğan) çocuklarını tam iki sene emzirirler¹...” diye açıkça ifade edilmiştir. Bu yüzden ilâhî kanunlar, müslüman kadınlara çocuklarını tam iki sene bizzat emzirmelerini emretmiştir. Öyle ki, gerektiğinde hizmetinin karşılığı ödenmek şartıyla başka kadınlara da emzirmeye ilâhî izin verildiği anlaşılmaktadır.

Araplarda kadınlar çocuklarını bizzat kendileri emzirirler.

Çin 'de ne dadı ne de emzik bilirlir.

çocuğunu
emzirmeğe giden
kadın fakr u
ihtiyâcdan dolayı
mecbûrî olmadığı
hâlde fenâ nazarla
bakılıyor imiş.

Isparta 'da
Likürg Kanunu
hükümüne kadınlar
çocuklarını irzâ'a
mecbûr idi. Lâkin
bu gibi âdât ve
ahkâm refte refte
amelden sâkıt
olmuş ve südnineler
çocuğun hizmetinde
bulunmağla berâber
bizzât emzirmeğe
de başlamışlardır.
Hattâ
Lakedaemonyalıları
kuvvetli
olduklarından ve
çocuk büyütmesini
iyi bildiklerinden
Atinalılarca bunlar
çok aranılır idi.
Roma 'da birinci
asırda südnine
nâmı meçhûl iken
meşhûr Kayser
Auguste zamânında
zâdegân-ı üserâdan
yeni doğurmuş
dâyeler satın alırlar
ve esnâf takımı ise
ücret ile südnine
tedârük ederler idi.
Hattâ bir de südnine
çarşusu var idi.

Şekil 76
Çocuğuyla berâber
Hotanto kadını

Memâlik-i
Şâhâne 'de orta
hâlde âilelere
mensûb kadınlar
çocuklarına ya
bizzât meme
verirler veyâhûd
emzik ile emzirirler.
Si'a-i hâlde olanlar
ise südnine tedârük
eylerler.

Şekil 76

Çocuğuyla berâber
Hotanto kadını

Şekil 76

چوھنی انزیرمه کیده قابیه فقرو احتیاجیه طولای
مجبوری اولینی حاله فنا نظر بافیله ایسه .
اسپارده (بیلر یغ) قانونی حکمجه قادینه چوھنی
ارضاعه مجبورایدی . مکه بولبی عادات واحکام
رفته رفته عمده ساقط اولسه وسودنه لریه
خدمت بونمغه بار بالذات انزیرمه ده بیلر
حتی لسه ده موبایلر قوتی اولد قلمده چوھنی
بیوتنی ایوبیلر کلمده آتیه لیرجه بونر
چوھه آراندیرایدی . روماده برنجی عهده سودنه نامی مجبر
ایله مشهور قیصر (اولکوست) زمانده زادگاه اسراده بیلر
دایر صانوده آلورلر واحصاف صفی ایسه اجرت ایسه سودنه تارک
ایدریرایدی حتی برده سودنه چارشوس وارایدی .
مسالک شاهانه ده اورته حاله عهده لره منسوب قادینر
چوھنیه یا بالذات موبایلر دیاضور انزیرمه ایله ایدریر
عه حاله اولانلر ایسه سودنه تارک ایدریر .

çocuğunu fakirliği ve ihtiyacından dolayı zorunlu olmadığı halde emzirmeye giden bir kadına kötü gözle bakılıyormuş.

Isparta 'da Likürg Kanunu gereğince kadınlar çocuklarını emzirmeye mecbur idiler. Ancak bu gibi âdet ve hükümler gitgide uygulamadan kalkmış ve dadılar çocuğun hizmetinde bulunmakla birlikte bizzat onları emzirmeye de başlamışlardır. Hatta Lakedaemonyalıları kuvvetli olduklarından ve çocuk büyütmesini iyi bildiklerinden dolayı Atinalılar tarafından çok aranılırdı. Roma 'da 1. yüzyılda dadı adı bilinmezken meşhur İmparator Auguste devrinde esirlerin çocuklarından yeni doğurmuş dadılar satın alırlardı. Esnaf ise ücretle dadı temin ederdi. Hatta bir de dadı çarşısı vardı.

Şekil 76 / Çocuğuyla beraber Hotanto kadını

Osmanlı ülkesinde orta halli ailelere mensup kadınlar çocuklarına ya bizzat meme verirler ya da emzikle emzirirler. Bolluk ve rahatlık içinde olan aileler ise dadı temin ederler.

müeyyedir.

Zamân-ı kadîmde çocuğa yalnız vâlidesi müddet-i medîde meme veriyordu. Her yerde bidâyet-i medeniyetde kadınlar bu vazîfeden kurtulamamışlardır.

Şekil 75
Çocuğun keçi sütü emmesi

Mısırlılar ve İbranîlerde dahi vâlideler süd verirler idi. Ahâlî-i bedeviye nezdinde ve medeniyet-i hâziranın daha i'tiyâdât-ı ibtidâiyyeyi tağyîr eylemediği mahallerde el-ân bu hâl cârîdir. Medeniyetin az çok terakkî eylediği mahallerde ise vâlideler ümüvvetin tahmîl eylediği vazîfeyi terk edip kanından teşekkül eden ve südlerine her hâlde hakkı olan yavrucuklarını ecnebîlere bırakıyorlar. Buna binâen Yunanîler tâ Hermes zamânında dahi etfâli sūdînelere tevdi' ve teslîm ederler idi. Lâkin bu sūdîneler yalnız hizmetde ve takayyüdât-ı mâderiyede bulunuyorlardı. Demosten'in rivâyetine göre Atinalılar nezdinde diğerinin

مؤید در .

زمانه قدیمه چوپنه یالیز والدہ سی

دست مدیده می‌دیر بودی . هریر

بهایت مدینه قادیز بود طیف دن

قد رتبه ماسر در .

شکل ۷۵

مهربرد و عراباندره دخی والدہ لرسور

چوپنه لکی سودی

ویر لرابی . اهلای بدیه نر دنده

امم س

دمنیت حاضره نه دها اعتبادات

ابتدائی تغییر ایلدی محملدره الاله

بجالت جاریه . مدینت آزه حیره زقی ایلدی محملدره ایل والدہ ل

اموتک تحبیل ایلدی وظیفه بارتک ایلوب قاننده تکل ایلده وسودرینه

هر حاله دخی اوله یاور و جعفری اجنبیبره بر اقیورر . بوکا بناء

یونانیر تا (هوسر) زمانده دخی اطفال سود نه لره تدبیر و تبیم

ایر لرابی . لکه بد سودنه لری یالیز خدمتده و فقیات مادی ده

بولینور لردی . (ده مونسن) لروایت لوره آتینه لیرنر دنده دیلرینه

doğrulamaktadır.

Eski zamanlarda çocuğa sadece annesi uzun süre meme veriyordu. Her yerde medeniyetin ilk devirlerinde kadınlar bu görevden kurtulamamışlardır.

Şekil 75 / Çocuğun keçi sütü emmesi

Mısırlılar ve İbranilerde de anneler süt verirlerdi. Göçebe halk nezdinde ve günümüz medeniyetinin henüz ilkel alışkanlıkları değiştiremediği yerlerde bugün bu durum değişmemiştir. Medeniyetin az çok geliştiği yerlerde ise anneler anneliğin yüklediği görevi bırakıp kanından meydana gelen ve sütlerine her bakımdan hakkı olan yavrucuklarını yabancılara veriyorlar. Bu yüzden Yunanlılar tâ Hermes zamanında bile çocukları dadılara teslim ederlerdi. Fakat bu dadılar sadece hizmette ve annelik muamelelerinde bulunuyorlardı. Demosten³⁴'in söylediğine göre Atinalılar nezdinde bir başkasının

3 EMZİK

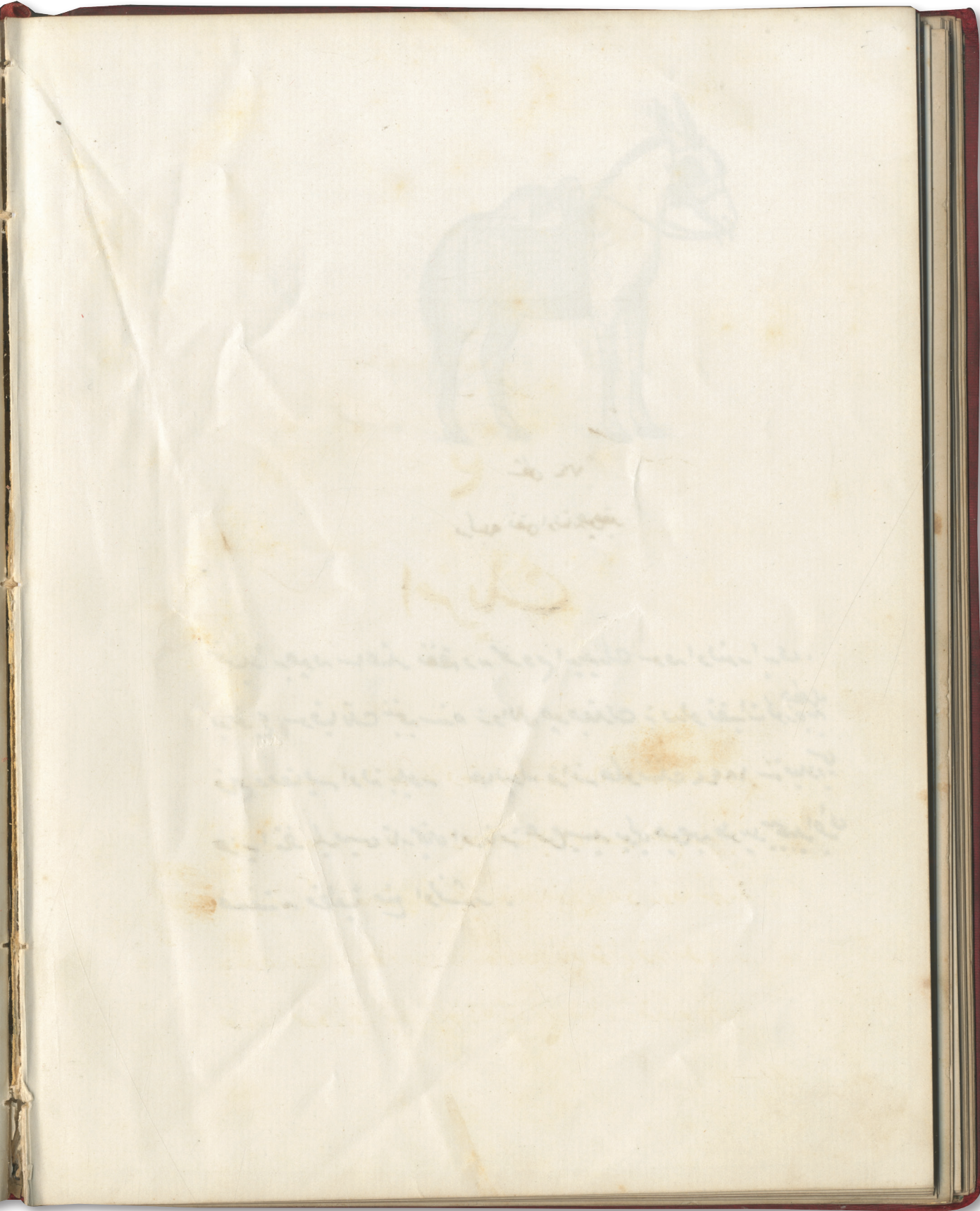
Çocuğun
hayvânât
vâsıtasıyla
irzâ'ı[nı]n mine'l-
evvel ve her
zamân ma'lûm
olduğu anlaşılıyor.
Zamân-ı esâtîrde
ma'bûd-ı a'zam
addedilen Jüpiter,
Amalthea nâm
keçi ile besleniyor
idi ve Roma
şehrinin bânîleri
olan Romulus ve
Remus nâm tev'em
kardâşlara bir kurd
meme veriyor idi
deyü zebânzed olan
hikâyât-ı kadîme
bu fikri

۲ امزیک

هو جفك حیوانات واسطه سید ارضاعك مه الاول وه زمانه معلوم
اولی بنی اکلا سیدور. زمانه اساطیرده معبود اعظم عیدیه
(ژوینتر) (آمالته) نام کچی اید بلسنور ایدی و روماسهرینده
بانبری اولد (رومولوس) و (ره موس) نام توأم فرداسکره بر
فور د مورو بریور ایدی دیو زبازر اولد خطا بات قدیم بوفکری

3 EMZİK

Çocuğun hayvanlar vasıtasıyla emzirilmesinin önceki tarihlerden beri ve her zaman bilindiği anlaşılıyor. “Mitolojik zamanda en büyük tanrı kabul edilen Jüpiter, Amalthea adlı keçiyle besleniyordu. Roma şehrinin kurucuları olan Romulus ve Remus adlı ikiz kardeşlere bir kurt meme veriyordu” diye söyleyen eski hikâyeler bu düşüncüyü

tahmilen
birçok sâ'atler
nafakadan
mahrûm edilerek
sevk olunur
idi. Bu nev'
sevkiyâtın
neticesinde
zavallı
çocukların ne
dürlü takayyüdât
görebilecekleri
fehm ve
mukâyese
olunabilir.
Hâlbuki Fransa
Hükûmeti 'nin
1842 sene-i
mîlâdiyesi
Haziran 'ının
ayirmisi târîhli
emirnâme-i
umumisiyle
bu gibi çocuk
toplayıcılar
icrâ-yı san'atdan
kat'ıyyen men'
olunmuştur.

شکل ۷۴

مرکبه نقی اوانه هیو جفد

تحمیل بر هیو ساعند نفقه ده محروم اییدرک سوو اولنور ایدی .
بدنوع سوقبات نتجه سنده زوالی هیو جفدک نه درلو نفقات کورجه جفد
فایم و مقایسه اولن بیلور حالیکه فرانسه حکومتک ۱۸۴۲ سنه میلادی
هزیه انق بکریس تاریخده ارنامه عیسیسیه بولک هیو جفد طوبیسیجید افری
صفتنه قطعیاً منع اولنور .

bindirilerek saatlerce yiyecekten mahrum edilerek taşınırdı. Bu gibi yolculukların sonucunda zavallı çocukların ne türlü muamele görebilecekleri tahmin ve mukayese edilebilir. Oysa Fransa Hükümeti 'nin 20 Haziran 1842 tarihinde ülke geneline yayınladığı emirle bu gibi çocuk toplayıcıların faaliyetlerine kesinlikle son verilmiştir.

Şekil 71
Sürmeli arabanın
daha mükemmeli

Şekil 72
Şekil 73
Çocukları nakle
mahsûs heybe ve
sepet

شکل ۷۱
سورمى آرنى دورھاملى

شکل ۷۲

شکل ۷۳

ھىچقى نقتە مۇھىم ھەلەست

ابدى ھىچقى طوبىيە رەھبەرلىك مۇھىم ھەلەست
دېگەن سۆز نەزەر كۆرۈلۈپ. شۇڭا ھىچقى رەھبەرلىك
دېگەن ھەلەست ياكى ھەلەست (شەكىل ۷۲، ۷۳، ۷۴) بولسا

eylediği
çocukları
toplayarak
bir ücret
mukâbilinde
civardaki
hastahâneye
veya südninelere
getirirlerdi. Şu
bîçâre çocuklar
bir çuval ve
sepet veya heybe
içine paçavra
gibi atılır (Şekil
72 ve 73 ve 74),
bir eşeğe

ettikleri çocukları toplayarak bir ücret karşılığında civardaki hastaneye veya dadılara getirirlerdi. Bu zavallı çocuklar çuval, sepet veya heybe içine paçavra gibi atılır ve (Şekil 72, 73 ve 74) bir eşeğe

Şekil 69
Üç tekerlekli çocuk arabası

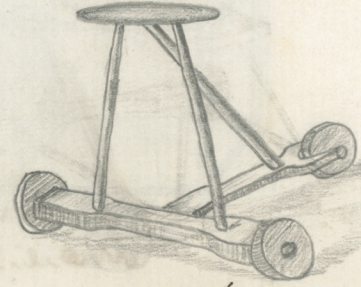
Şekil 70
Eski vaktde müs-
ta'mel sürmeli araba

Delik olan tahta bu vazîfeyi îfâ ederek müteharrik olmasından sürüklenerek kayar. (Şekil 70 ve 71)

Köylerde her ne kadar çocuk için esbâb-ı sıhhiye ve cidâyet-i havâ mükemmel ise de şehirlerde olan takayyüdât yokdur. Evâilde sokaklarda ebeveyni tarafından terk olunan çocuklar sezâ-yı rahm ü şefkat edilir, o zamânlarda vesâit-i nakliye mefkûd olduğundan bu'd-ı mesâfe daha ziyâde hiss olunur idi. Kadından erkekden bazı kimseler var idi ki, ebeveynin kurtulmasını arzû

Şekil 70
Eski vaktde müs-
ta'mel sürmeli araba

Şekil 69
Üç tekerlekli çocuk arabası

دلیک اولان تختہ بود و طبعاً ایضا ایہ رک متحرک اولمندی سور وکلدن
قابار (شکل ۷۰ و ۷۱).

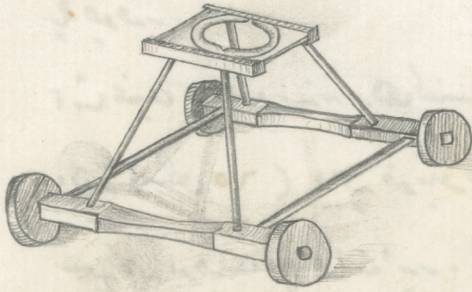
کوبدده لہرندہ قہر جوہہ ایچہ اسباب صبیہ و جہات لہو املکن ایہ
شہر رده اولان نفیات بوقدر اولاندہ سواق قدرہ ابو بنی
طرفندہ ترک اولاندہ حوصفہ سزای رحم و شفقت ایہر اولاندہ
وساطت نفیہ مفقود اولد بقیہ بعضا رفہ زبارہ ص اولنوباری
قادیندہ ارکندہ بعضہ کیم ر دار ایہ لہ ابو بنک قوتیمن آرزو

Şekil 66
Kamışdan ma'mûl
çocuk arabası

Şekil 65
Dört tekerlekli
çocuk arabası

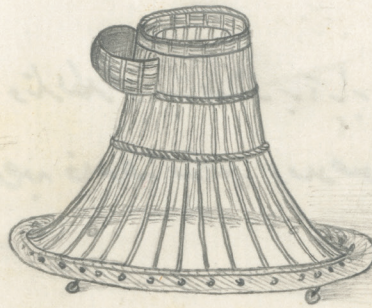
Şekil 67
İstanbul'da
müsta'mel çocuk
arabası

Şekil 68
İstanbul'da
müsta'mel çocuk
iskemlesi

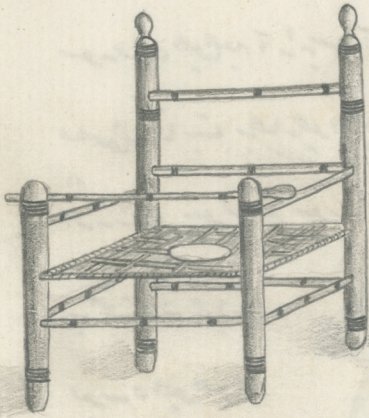
شکل ۶۵

دört تکرلکلی حویجه آریسی

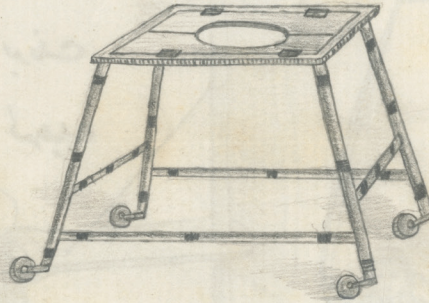
شکل ۶۶

قاسیده سورح حویجه آریسی

شکل ۶۸

استانبولده مستعمل حویجه اگدس

شکل ۶۷

استانبولده مستعمل حویجه آریسی

Şekil 66
Kamıştan mamul çocuk arabası

Şekil 65
Dört tekerlekli çocuk arabası

Şekil 67
İstanbul'da kullanılan çocuk arabası

Şekil 68
İstanbul'da kullanılan çocuk iskemlesi

pek çoktur.

Aşağısı yukarisından daha geniş ve tekerlekler üzerine müstenid bir arabanın ise (Şekil 65) içine konulan çocuk kabuğuna muttasıl u mülâsık sümüklüböcek gibi hareket eder. Bu arabalar kamışdan da (Şekil 66) yapıldığı gibi bazen de üç tekerleklidir. Bunlara bağlı olan çocuklar arabayı itip kakarak yürüdürler.

Sürmeli çocuk arabası ağaçdan ma'mûl sâbit bir çerçeve ile bunun üzerinde yivlerle sürülen küçük bir tahtadan ibâretdir. Bunda çocuk diğer nev' arabalarda olduğu gibi ayakda durur.

Şekil 63 Şekil 64
Çocuğu düşmeksizin
hareket ettiren devvâre

په چوڤه .
آشاغیس بو قاروسنه ده کنبه وتکرلکله اوزینه مستند بر آیه نه
ایه (شکل ۶۵) ایچنه قونبدن هیو صبه قابرغه متصل و مدوص
سمدکل بوجله کی حرکت ایدر .

شکل ۶۴
شکل ۶۵
هیو صبه دو شکله حرکت ایدر نه دواره

بو آیه لر قامنه ده (شکل ۶۶)
یایه یینی کی بعضاً ده اوج تکرلکله
بونده باغله اولا هیو صبه آیه بی
ایتوب قافه ره بورود لر .
سورمه لی هیو صبه آیه سی آغا حده
مصلی ثابت بهار حده اید بونف
اوزنه بیورمه سورمه کوجله
برنجه ده عبادنه .
بونده هیو صبه
دیله نوع آیه لره
اوله یینی کی آیا قده طور .

Aşağısı yukarisından daha geniş ve tekerlekler üzerine kurulu bir arabanın (Şekil 65) içine konulan çocuk, kabuğuna yapışık sümüklüböcek gibi hareket eder. Bu arabalar kamıştan da (Şekil 66) yapıldığı gibi bazen de üç tekerleklidir. Bunlara bağlı olan çocuklar arabayı itip kakarak yürütürler.

Sürmeli çocuk arabası ağaçtan mamul sabit bir çerçeve ile bunun üzerinde yivlerle sürülen küçük bir tahtadan meydana gelir. Bunda çocuk diğer başka arabalarda olduğu gibi ayakta durur.

وسوقبه استغمال اولنور قوشاقد وقابسی وآصفید واردرله
بومندوه بخت زاندر .

دیواره مواری بر دیرک رکزایدیبب بوکا بر زاویه قائمه ده
بیون برده اولدغی بدکست و اوچی دلیکل بر تخته ربط اولدغی
وضعی ایسه بودیله کجریده هیویه عمودی دیرکل حرکت دوری
نسبتی بر قوسی دائره اوزرنه کیدوب کلر (شکل ۶۳ و ۶۴) .
فرانسه ده (ایوونه) و (اورنه) طرفدارنده بولبی هیویه آرایه

شکل ۶۳

(شواله)

شکل ۶۴

(شواله) سید یار اولنا ضعیفه
مائل مسند

ve sevkiyle
isti'mâl olunur
kuşaklar ve kayış
ve askılar vardır
ki, bunlardan
bahis zâiddir.

Duvara
muvâzî bir direk
rekz edilip buna
bir zâviye-i
kâimede büyücek
yerden oldukça
yüksek ve ucu
delikli bir tahta
rabt olunduğu
farz edilse bu
deliğe geçirilen
çocuk amûdî
direğin hareket-i
devriyesi
nisbetinde bir
kavs-i dâire
üzerinde gidip
gelir. (Şekil 63
ve 64) Fransa 'da
Yvon ve Orne
tarafalarında
bu gibi çocuk
arabaları

Şekil 61
Chevalet ismiyle yâd
olunan hafifçe mâil
mesned

Şekil 62
Chevalet

Duvara paralel bir direk dikip buna bir dik açıda büyükçe, yerden oldukça yüksek ve ucu delikli bir tahta bağlanır. Bu deliğe geçirilen çocuk, dikey direğin dönerli hareketi sayesinde bir daire yayı üzerinde gelip gider. (Şekil 63 ve 64) Fransa 'da Yvon ve Orne taraflarında bu gibi çocuk arabaları

Şekil 61 / Chevalet adıyla anılan hafifçe meyilli dayanak

Şekil 62 / Chevalet

Şekil 58
Ucu çiviye merbût
kuşak

Şekil 59
Direğe merbût çocuk

Şekil 60
Asma çocuk torbası

bunda ayaklarıyla
arkalık hizmetini
gören tahta da
zâviye-i kâime
teşkil eylemek
üzere mevzû
kademeye basar
ve mevcûd
çenberler çocuğu
düşmekden
vikâye eder.
(Şekil 61 ve 62)

Çocuk
yürümeğe
başladıkda
Fransız
köylerinde
üç nev' araba
isti' mâl olunur:
Bunlardan
biri kapakdan
sürmeli, diğeri
dört tekerlekli ve
üçüncü de sâbit
bir nokta etrâfında
devvâr olup bu
sûretle çocuklar
meşy ü harekete
alışır. Bunlardan
başka vâlîde
ve südninenin
mu'âvenet

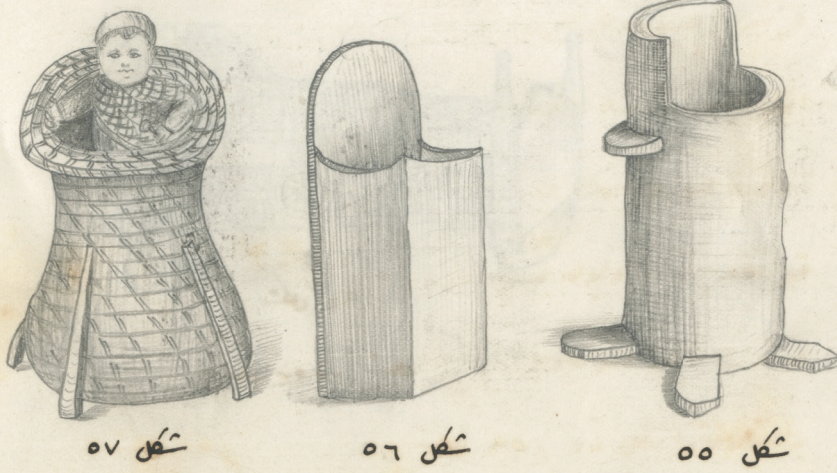

بوندہ آیاقدید آفرودختی کورہ مخندہ زاویہ قائمہ تشکیل آید
اوزرہ موضوع قدمہ باصا و موجود چنبرہ چوبی دوستکہ قوی
ایہ (شکل ۶۱ و ۶۲) .

حیثہ یورومہ باشد و قدہ فرانسی کویدندہ اوج نوع آریہ استعمال
اولنور . بوندردہ بری فیاقندہ سورمہ دیکی درتہ تکرکلی
داوینجیہ ثابت بر نقطہ اطرافندہ دوار اولوب بدصورتہ حیثہ جفر
مش و مرکبہ آلیتور بوندردہ بشقہ والدہ و سودنندہ معاوت

bunda ayaklarıyla arkalık hizmetini gören tahtada dik açılışturmak üzere konulan basamağa basar. Böylece mevcut çemberler çocuğu düşmekten muhafaza eder. (Şekil 61 ve 62)

Çocuk yürümeye başlayınca Fransız köylerinde üç çeşit araba kullanılır: Bunlardan biri kapaktan sürmeli, ikincisi dört tekerlekli, üçüncüsü de sabit bir nokta etrafında sürekli dönen arabadır. Bu şekilde çocuklar yürümeye ve hareket etmeye alışır. Bunlardan başka anne ve dadının yardım

شکل ۵۷

شکل ۵۶

شکل ۵۵

چوبخانه مخصوص سبت

چوبخانه ایکی برشته برده
ایکونه یا بایستی قوطو

چوبخانه ایکی برشته برده
ایکونه ایکی او بولمش کونول

حتی بر سید اوزینه قدینه بایدرله بر صورتیه چوبخانه حیوانات اهدینه
و با خصوصیه فرانسه کو بیدرخ اکثر یا اولدنی لکی میدانده کنده حالدرینه
بر اغنیده باور و چقدری بایریم بایریم ایوب اکل ایبه قنبر رر
لهجوم و مضراتنه و صوره قید. (شکل ۵۹).
(اند آ لودار) نام فرانسه اباتنه (شواله) اسید بارانیه
خضیفه حایل بر منده اوزینه چوبخانه قدیرله باور و چوبه

Şekil 55
Çocukları içine
yerleştirmek için içi
oyulmuş kütük

Şekil 56
Çocuğu içine
yerleştirmek için
yapılmış kutu

Şekil 57
Çocuğa mahsûs sepet

hattâ bir sedir
üzerine konula-
bilir ki, bu sûretle
çocuk hayvânât-ı
ehliyenin ve
bâ-husûs Fransa
köylerinde ek-
seriya olduğu gibi
meydânda kendi
hâllerine bırakılan
yavrucukları
parça parça edip
ekl eden hınzır-
ların hücum ve
mazarrâtından
masûn kılar.
(Şekil 59)

Indre-et-Loire
nâm Fransız
eyâletinde chev-
alet ismiyle yâd
olunan hafifçe
mâyil bir mesned
üzerine çocuğu
korlar ki, yavru-
cak

hatta bir sedir üzerine konulabilir. Böylece çocuk evcil hayvanların ve özellikle Fransa köylerin-
de çoğu kez olduğu gibi meydanda kendi hallerine bırakılan yavrucukları parça parça edip yiyen
domuzların saldırı ve zararlarından korur. (Şekil 59)

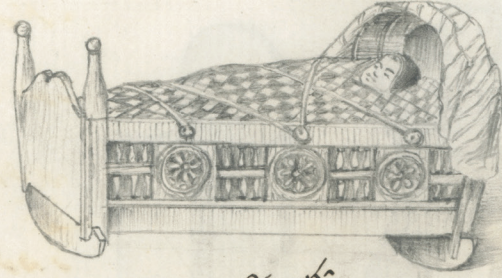
Fransız eyaletlerinden Indre-et-Loire 'da chevalet adını verdikleri hafifçe meyilli bir dayanak
üzerine çocuğu koyarlar. Yavrucak

Şekil 54
Eski breton beşiği

Fransa'nın cenûbuna karîb Ariège taraflarında evlerin ortasında birer direk dikilmiştir ki, ebeveyn işleri için dışarıya çıkıp gitdikleri zamân çocuklarını ayakları yere değecek derecede iplerle bu direğe asarlar. (Şekil 61 ve 62)

Vaucluse taraflarında ise çocuğa bir kuşak takarlar ki, bu kuşağın iki taraf askısı tavandaki makaraya merbûtdur.

Bu yolda ta'lik Ariège'de olduğu gibi çocuğun yere temâsına müsâ'id ise de makara tahrîk olundukda çocuk kaldırılabilip

Şekil 54

1. (Bire tene) beşiki

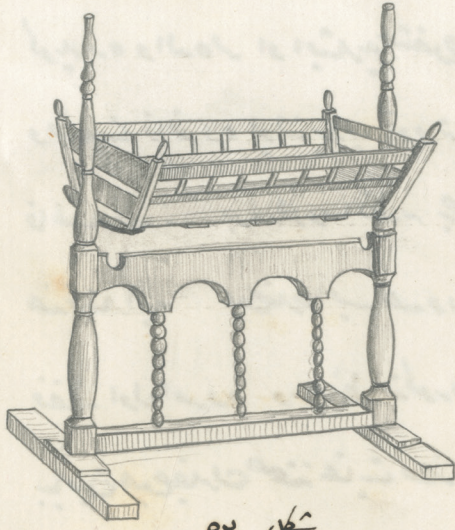
فرانسه جنوبی قریب (آری یژ) طرفندہ اورلک اورتہ سندہ
بر دربرک دیکھتہ کہ ابویہ ابتری ایچوہ طبیارہ صیفب
کنتہ لری زمانہ چو صیفبخی آبافری پره دکه جلد درجه ایبلرله
بودرله آصارر (شکل 61 و 62) .

(دوقندہ) طرفندہ ایہ صیفب برقوشادہ فارلک بوقوشادہ
ایہ طرف آصقبسہ واندہ کی مقده یہ مربوطہ .
بریدرله تعلیمہ (آری یژ) ده اولدینجی لہ صیفب پره فاسہ
ساعہ ایہ ده مقده تخرید اولندقدہ صیفبہ قالدیریه بلیب

Fransa'nın güneyine yakın Ariège taraflarında evlerin ortasında birer direk dikilmiştir. Anne ve baba işleri için dışarıya çıktıkları zaman çocuklarını ayakları yere değecek şekilde iplerle bu direğe asarlar. (Şekil 61 ve 62)

Vaucluse³¹ taraflarında ise çocuğa bir kuşak takarlar. Bu kuşağın iki taraf askısı tavandaki makaraya bağlıdır.

Çocuğu bu şekildeki bir asış, Ariège'de olduğu gibi onun yerle temasını sağlarsa da makara hareket ettikçe çocuk kaldırılabilir ve

اشکی دقده مستعمل بشیه

فرانسه نه جنوب طرفدی
اهالیسی آراسنده کهنوز
آبادقده طورده بیلیمه صوبه
قولتقدیه قدره اویونیه بر
کوتوک ایچیه صوقیلوب
براقیلور. (شکل ۵۵)
کوتوک بیه عیبیه شطره
سین دخی استعمال
اولنور. (شکل ۵۶)
فرانسه نه (دوقلوز)

طرفنده ایه دره کوشه آغاجیه معمول قوطور قوتلانیلور که
ابویه صوغدی زهرا بوراده براقیر (شکل ۵۷).
رباره آصاشی عادی بطوریه ده بیه بوه خدی کور (شکل ۵۸)
صنی بیه کره صیغنی طوغوروره طوغوریه باغدره ربواره باغدریه
براقدر.

Fransa'nın cenûb tarafları ahâlîsi arasında henüz ayakda durabilen çocuk koltuklarına kadar oyuk bir kütük içine sokulup bırakılır. (Şekil 55) Kütük yerine aynı şekilde sepet dahi isti'mâl olunur. (Şekil 56) Fransa'nın Vaucluse taraflarında ise dört köşe ağaçtan ma'mûl kutular kullanılır ki, ebeveyn çocuklarını nehâren burada bırakır. (Şekil 57)

Şekil 53
Eski vakitte
müsta'mel beşik

Duvara asılmış âdî bir torba da bazen bu hizmeti görür. (Şekil 58) Hatta bazı kere çocuğu doğrudan doğruya bağlarla bağlayıp bırakırlar.

Fransa'nın kuzey taraflarında yaşayan halk arasında henüz ayakta durabilen çocuk koltuklarına kadar oyuk bir kütük içine sokulup bırakılır. (Şekil 55) Kütük yerine aynı şekilde sepet de kullanılır. (Şekil 56) Fransa'nın Vaucluse taraflarında ise dört köşe ağaçtan yapılmış kutular kullanılmaktadır. Anne ve baba çocuklarını geceleyin burada bırakır. (Şekil 57)

Şekil 53 / Eski zamanlarda kullanılan beşik

Duvara asılmış adi bir torba da bazen bu hizmeti görür. (Şekil 58) Hatta bazı kere çocuğu doğrudan doğruya bağlarla bağlayıp bırakırlar.

Köylerde vâlideler ev işleriyle meşgul olduklarından çocuklarını bir vaz'iyet-i kâimede bulundurup avutacak vesâit ihtirâ'ına mecbûr kalmışlardır. Bu türlü vesâitden bir takımı çocuğu yalnız durdurmağa hizmet eder. Bazıları ise hudûd-ı mu'ayyene dâhilinde cevelâna müsâ'iddir. Fakat evvel emirde vesâit-i mezkûrenin bâ-husûs daha yürümesini bilmeyen çocukların sıhhatine gâyet muzır olduğu bilinmelidir.

Şekil 52
Barselonet nâmı
verilen beşik

کوبیده والدہ لر او ایستدیم متفقہ اولہ فائزہ حید جعفری بر
وضعت قائمہ ده بولند یروب آو و جبہ وساطت اختراعہ محبوس
قائمہ در . بود و وساطتہ چہ قی حید جعفری بایک طورہ درمنہ
خدمت ایہ بعضی اہل ہمد و مدینہ راجندہ جولوہ ساعدر
فقط اول امرده وساطت مذکورہ نہ باخصصہ دہا بوری
بایین جعفری صحنہ غایت مضر اولیہ بیایند .

شکل ۵۲

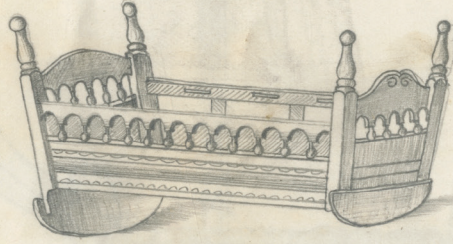
(بارسلونہ ت) نامی ویتر بیسہ

Köylerde anneler ev işleriyle uğraştıklarından çocuklarını dik bir durumda tutup avutacak oyuncaklar icadına mecbur kalmışlardır. Bu türlü oyuncaklardan bir kısmı çocuğu sadece durdurmaya yarar. Bazıları ise belirli yerlerde oynamasını sağlar. Fakat öncelikle söz konusu oyuncakların özellikle henüz yürümesini bilmeyen çocukların sağlığına büyük zararları olduğu bilinmelidir.

Şekil 52 / Barselonet adlı beşik

ایندگی زمانه کیک بوی مص ایده رک آزه صوفه طوبی حیرت شکل
ایده ایسه ده بوند ههانه آتیلور اگر هیجینک جلدی نازک اولوب
قورده شه زیاده استفادی وارایسه طوغورده طوغورده کیک
اوزرین یاتیرلقدیه ایسه ایجه کومولسند دهانه زیاده فایده
موجوددور .

هیجه بویسه بویسه بویسه قوجا قده زیاده طونکده بایلدور
برهاله شبک بایلدور او یقده وقتدیه و هیجینک اوینا سینه
اولا زمانه مخصوص قالدور .

شکل ۵۱

ایکی زمانه مستقیم بیک

eylediği zamân
kepek yolu
massederek az
çok topaclar
teşekkül eder
ise de bunlar
hemân atılır.
Eğer çocuğun
cildi nâzik olup
kurdeşene ziyâde
isti'dâdı var
ise doğrudan
doğruya kepek
üzerinde
yatırılmakdan
ise içine
gömülmesinde
daha ziyâde fâide
mevcûddur.

Çocuk yavaş
yavaş büyüdükçe
kucakta ziyâde
tutulmağa
başlanır. Bu hâlde
beşik yalnız
uyku vakitlerine
ve çocuğun
oynamasını
müte'âkib olan
zamâna münhasır
kalır.

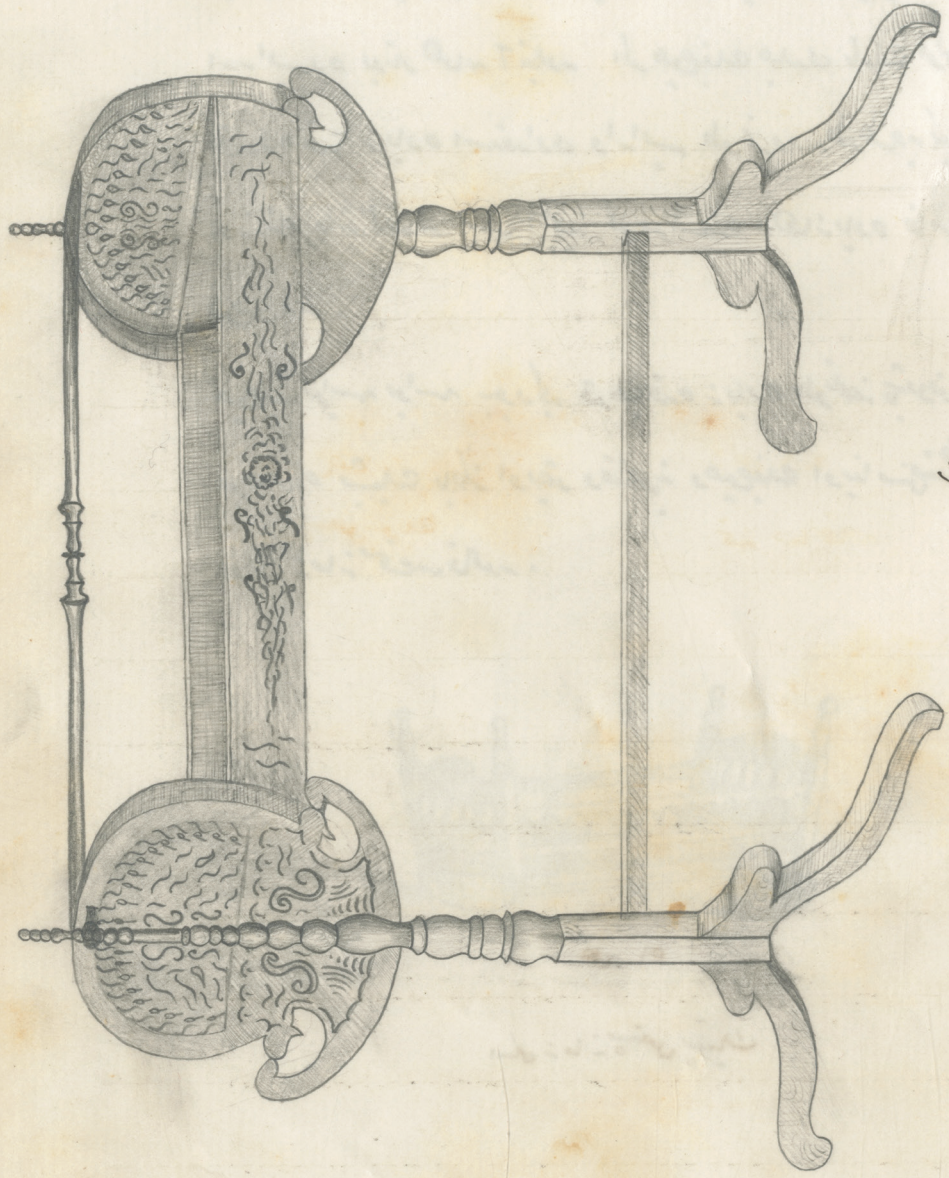
Şekil 51
Eski zamânda
müsta'mel
beşik

yaptığı zaman kepek yolu emerek az çok topaclar meydana gelirse de bunlar hemen atılır. Eğer çocuğun cildi nazik olup kurdeşene yakalanma eğilimi çoksa, doğrudan doğruya kepek üzerinde yatırılmaktansa içine gömülmesinde daha çok fayda vardır.

Çocuk yavaş yavaş büyüdükçe kucakta daha çok tutulmaya başlanır. Bu durumda beşik sadece uyku vakitlerine ve çocuğun oynamasından sonraki zamana ayrılır.

Şekil 51 / Eski zamanlarda kullanılan beşik

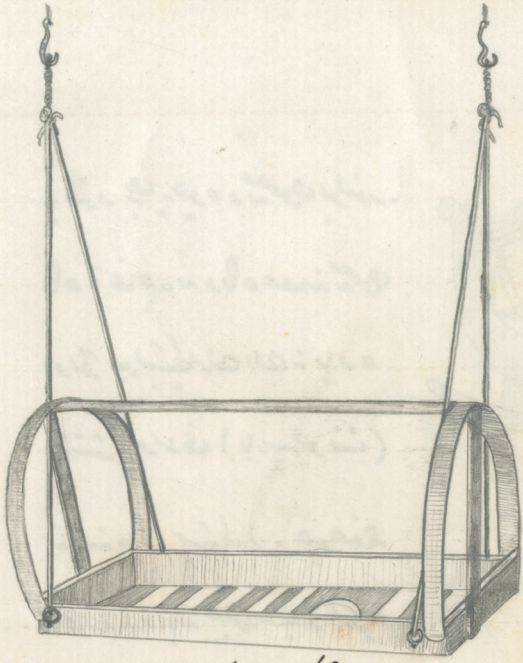
Şekil 50
Asma Osmanlı
beşiği

آ صه عثمانی بیکی
شکل ۵۰

Şekil 48
Tahta salıncak
Şekil 49

İstanbul' da
müsta'mel beşik

شکل ۴۸

تخته صالنجاق

شکل ۴۹

استانبولده مستعمل سوبه

پاموک بر اورتو سرتد.

بعضه مهالده تحف و فقط عایت قولایق اولدا اصول بشیله
دینی اولجه فرونده کیچیلش قباله اید طولدیرمه صوفی بوی
بر سینه اوزینه یا طوغورده طوغورده یا ضرر جایشاف سرده
آنک اوزینه یاترمقه . بو اصولک صحنه نفع وفائده
اولدین کی نقیحات نظریه به سرلنجتد . واقعا صوبه بول

pamuk[dan] bir
örtü serilmiştir.

Bazı
memâlikde tuhaf
ve fakat gâyet
kolaylıklı olan
usûl beşiğin dibini
evvelce fırûndan
geçirilmiş
kaba kepek ile
doldurmak ve
çocuğu böyle
bir şilte üzerine
ya doğrudan
doğruya yâhûd
bir çârşâf sererek
onun üzerine
yatırmaktır. Bu
usulün sıhhate
nef' ve fâidesi
olduğu gibi
takayyüdât-ı
tathîriyeye de
sühûlet-bahşdır.
Vâkı'â çocuk
tebevül

pamuktan bir örtü serilmiştir.

Bazı ülkelerde tuhaf, fakat son derece kolaylık sağlayan bir usul, beşiğin altını daha önceden fırından geçirilmiş kaba bir kepek ile doldurduktan sonra çocuğu böyle bir şilte üzerine ya doğrudan doğruya ya da bir çarşaf sererek onun üzerine yatırmaktır. Bu usul sağlığa faydalı olduğu gibi temizlik için de kolaylık sağlar. Gerçi çocuk çişini

yâhûd bir
çârçevden
ma'mûl bulunur.
Kâh ağaçdan ve
kâh ma'denden
ma'mûl olan bu
beşiklerin en
ziyâde münteşir
olanı barselonet
nâmındaki
beşiktir. Çocuğun
üzerinde yatacağı
şilte umumiyetle
at kılından
yâhûd varek
otundan olup
bunu pislikden
muhâfaza için bir
çârşâf ile bunun
altına kaba bir
abâ konur ki, bu
abâ bevli emer.

Şekil 46
Eski vakitlerde müs-
ta'mel beşik

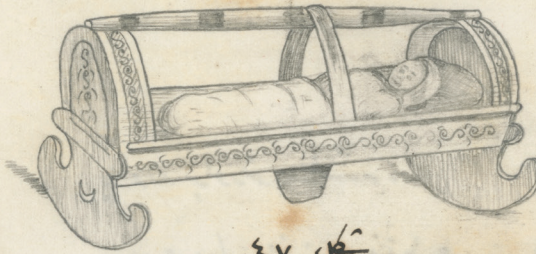
Şekil 47
İstanbul'da
beyne'l-ahâlî
müsta'mel beşik

Yasdık
çocuğun omuzları
altına gelmek
üzere kezâ kıldan
doldurulmuş ve
hepsinin üzerine
mevsime göre
yünden yâhûd

Şekil 46

السی وقتدره مستقیم بید

Şekil 47

استانبولده بیله لاهلای مستقیم بید

یاخود چایر حیره دره معصوم بولنور.

کاه آغاجده وکاه معدنه معصوم

اولی بربیططرح الی باده

منتش اولانی (بارسلوننت)

نامنده کی بشیکدر. حیره حیفه

اوزرنده بانه جفی شیلته عموینه

آت قیلنده یاخود وارک اوتنه

اولوب بونی بیسکده محافظه

ایچینه چایر شاف ابد بوندک

آلته قبا بربعبا قونورله

بروعبا بولی امر.

بصدنه حیره حیفه اوموزلری

آلته کلیمک اوزره کتافیلده

طوله بلیش وهیپنک اوزرینه

موسم کوره یوگده یاخود

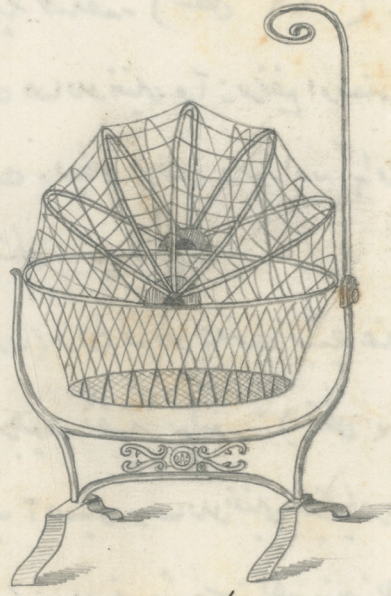
ya da bir çerçevden yapılır. Bazen ağaçtan ve bazen de madenden yapılan bu beşiklerin en çok yaygın olanı barselonet adındaki beşiktir. Çocuğun üzerinde yatacağı şilte genellikle at kılından veya varek otundandır. Şilteyi pislikten korumak için bir çarşafı bunun altına kaba bir aba konur. Aba, çocuğun çişini emer.

Şekil 46 / Eski zamanlarda kullanılan beşik

Şekil 47 / İstanbul'da halk arasında kullanılan beşik

Yastık, çocuğun omuzları altına gelmek üzere aynı şekilde kıldan doldurulmuştur. Hepsinin üzerine ise, mevsime göre yünden veya

طبقاته على الاكثر موجود اولاً جربانه هواره مع قطع و ثانياً
موزيات و هجوانات مسندة و قايه ايدر . بوندرن مكملي
خفيف تولبندنه پرده لی اولوندریدر .
آصیلی بشکر ایلی قطعه ده مرکب اولوب بری اصل بشکرت
هسندنه دیری آخی حاصل اولامسندنه عبارتدر .
بشکرت صبی بر قایفه بکدر مسندانه باقائی بعضه قطعه ده

شکل ۴۵

ادستی قیالی بیله

tabakâtda ale'l-
ekser mevcûd
olan cereyân-ı
havâdan
muhâfaza ve
sâniyen mûziyât
ve hayvânât
tasallutâtından
vikâye eder.
Bunların
mükemmelleri
hafif tülbendden
perdeli
olanlarıdır.

Şekil 45
Üstü kapalı beşik

Asılı beşikler
iki kıt'adan
mürekkab olup
biri asıl beşiğin
cisminden diğeri
onu hâmil olan
mesnedden
ibâretidir. Beşiğin
cismi bir kayığa
benzer. Mesned
ise ya kâimî bazı
kıt'alardan

kesimlerde çoğu zaman bulunan hava cereyanından ve ikinci olarak da haşerelerin hücumundan korur. Bunların mükemmelleri, hafif tülbentten perdeli olanlarıdır.

Şekil 45 / Üstü kapalı beşik

Asılı beşikler iki bölümden meydana gelir. Biri asıl beşiğin gövdesinden, diğeri onu taşıyan dayanaktan ibarettir. Beşiğin gövdesi bir kayığa benzer. Dayanak ise ya dik bazı parçalardan

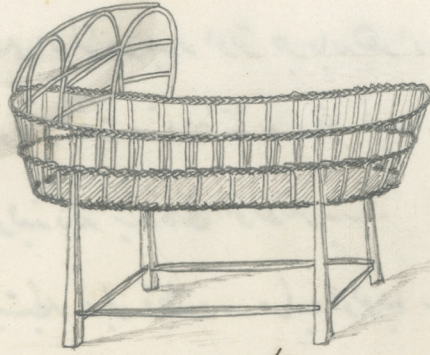
Şekil 44
Kamışdan ma'mûl
beşik

bunların şekil
ve hacmi pek
muhtelifdir.
(Şekil 46)

Ez-cümle
Türk beşiği
sallantılı ve
az mürtefi
olmağla berâber
asıl tuhafı
dâimâ altının
delikli olması
ve buradan
bir oturak
sarkmasıdır.
(Şekil 47)

Fransa 'da
Bretonların
kullandıkları
beşik gâyet
müzeyyen olup
üzerinde birçok
nakışlar bulunur.
(Şekil 53)

Üçüncü
takım olup asılı
ve sallantılı
beşiklere
gelelim: (Şekil
51 ve 52)
Bunlar şübhesiz
hepsinden
ziyâde sıhhate
muvâfıktır.
Evvelen yüksek
oluşu çocuğu
yere yakın

شکل ۴۴
قامه معده بشیک

بوندن شکل و صحنه مختلفه (شکل ۴۶) .
از همه ترک بشیکی صالونته و آذمرتفع اولغنه برابر اصل
تحقیق را تا آلتند و لیکن اولی و بورادنه بر او طوطی
صافیه . (شکل ۴۷) .
فرانسه ده (بره تون) رنگ فودنه قدری بشیه غایت مزین
اولوب اوزرنه برهوه نقشه بولند (شکل ۵۰)
او صحنه صاف اولوب آصیلی و صالونته بشیکره کله لم :
(شکل ۵۱ و ۵۲) بوندن شیره نه هینه زیاده صحنه
موافقه اولد بولک اولی صحنه به یقین

Ancak bunların şekil ve hacimleri çok farklıdır. (Şekil 46)

Türk beşiği ise sallantılı ve biraz yüksek olmakla birlikte asıl tuhafı hep altının delikli olması ve buradan bir oturağın sarkmasıdır. (Şekil 47)

Fransa 'da Bretonların kullandıkları beşik son derece süslü olup üzerinde birçok nakışlar bulunur. (Şekil 53)

Üçüncü kısım olan asılı ve sallantılı beşiklere gelince; (Şekil 51 ve 52) bunlar kuşkusuz hepsinden daha çok sıhhate uygundur. Önce, yüksek oluşu çocuğu yere yakın

Bazen kaput beşiği büsbütün örterek (Şekil 45) çocuğu düşmekden vikâye eder.

Şekil 42
Eski vakitte müsta'mel beşik

Şekil 43
Saint-Paul de Lyon'da müsta'mel kapalı beşik

Sâbit olan bu beşiklerin sallantılı olması için ayakları ikişer ikişer birer tahta ile birleştirilir ki, bunun yere temâs eden kıt'ası muhaddeb olup iki nihâyetinde sallantıyı tahdîd ü tevkîf ve beşiğin devrilmesini men' için birer mâni'a vardır. Alçak beşik ile ayaklı arasında diğer nev'ler de bulunur ki,

بعضاً قابوت بشیاء بستونه

اورترک (شکل ۴۰) میهنی

دوشمکه نه وقایه ایدر .

ثابت اولتا بوشیکدر

صالدنشی اویسی اچویه

آ باقری ایلیت ایلیت

بر نخه ایدر برسته بولورله

بودنه بره ناس ایدر

قطعی محمد ب اولوب

ایلی نه زاتیر صالدنشی بی

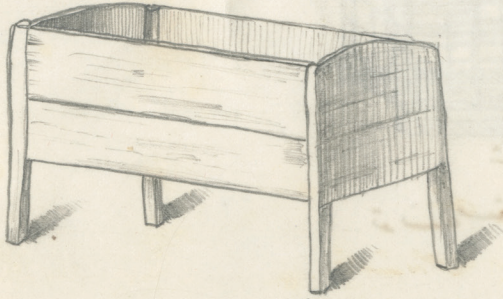
نخه بره و توقیف و بشیکدر

دولتی منع اچویه بره

مانعه واردر . الحافه

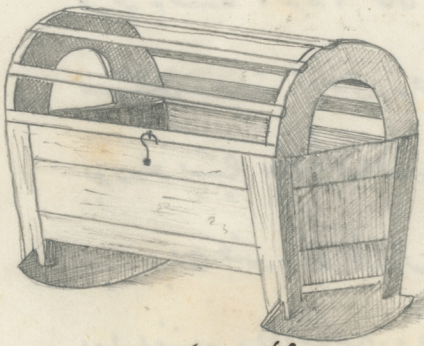
بشیک ایدر آ باقری آراشه

دیگر نوعلر ده بولورله

شکل ۴۰

ایلی وقتده مستقیم بشیک

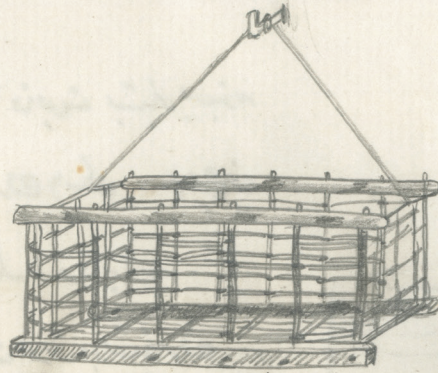
شکل ۴۳

(سه یول دولتون) ده مستقیم قیالی بشیک

Şekil 41
Tunus 'da müsta'mel
duvara mu'allak beşik

bir nev' salıncak
şeklinde
beşikler isti'mâl
olunmaktadır.
(Şekil 40) Alçak
beşiklerden başka
ayaklı beşikler
de vardır ki,
Fransa 'nın kurâ-yı
merkeziyesinde
el-ân isti'mâl
olunmaktadır.
Bunların en sâdesi
müstatîl ve dört
ayaklı bir sandık
biçimindedir.
(Şekil 42) Bu
dürlü beşik bazen
kapalıdır (Şekil
43) bazen dahi
yatağına tesâdüf
edecek kısımdaki
tahtalar düz olacak
yerde oymalı ve
delikli olduğundan
daha süslü ve
hıfz-ı sıhhate daha
muvâfık olur.

Birçok evlerde
küçük yatağın
vaz' olunacağı
yer kamışdan
ma'mûl uzunca ve
beyzî şekilde ya
kaputsuz yâhûd
kaputludur.
(Şekil 44)

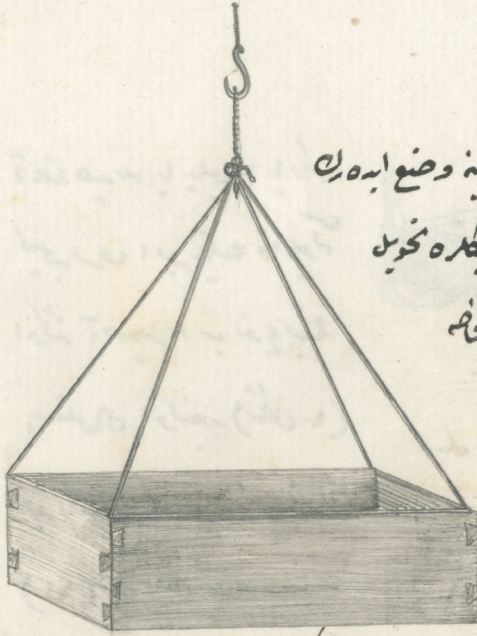
شکل ۴۱

تندہ مستطین دیوارہ معلوم شد

بر نوع صانچانہ شکلندہ بشیکر استعمالی اونفقدہ در . (شکل ۴۰)
آنچانہ بشیکردہ بشیف آباقلی بشیکردہ واردرلم فرانسه ندر قرای
مرکز یسنده آلامه استعمالی اونفقدہ در . بوندرک الی سادہ سی
مستطین و درت آباقلی بر صندوبہ بچیمینہ در . (شکل ۴۱)
بودرلو بشیک بعضاً قیالیہ . (شکل ۴۲) . بعضاً رضی باناغہ تصاف
ایہ جبہ قمرہ کی تختہ لر دوز اولہ جبہ بر درہ اوچہ لی و دربطای
اولہ بچیمینہ دہا سوسلی و حفظ صحتہ دہا موافقہ اولور .
بر صوفہ اولور دہ کو جبہ باناغہ وضع اولہ صفتی بر قائمہ معصوم
اوزونجہ و بعضی شکلہ یاقاپوت باضد فایوتیدہ . (شکل ۴۳)

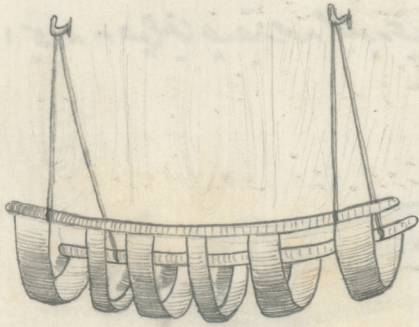
bir çeşit salıncak şeklinde beşikler kullanılmaktadır. (Şekil 40) Alçak beşiklerden başka ayaklı beşikler de vardır. Bunlar Fransa 'nın merkez köylerinde halen kullanılmaktadır. Bunların en sadesi dikdörtgen ve dört ayaklı bir sandık biçimindedir. (Şekil 42) Bu türlü bir beşik bazen kapalı (Şekil 43) bazen de yatağına tesadüf edecek kısımdaki tahtaları düz olacak yerde oymalı ve delikli olduğundan daha süslü ve sağlığa daha uygundur.

Birçok evlerde küçük yatağın konulacağı yer, kamıştan mamul uzunca ve oval şekilde olup ya kaputlu ya da kaputsuzdur. (Şekil 44)

شکل ۳۹

رویه ده و آرناتوقده مستقیم طوانه معینه
بشیک

شکل ۴۰

قایوله اوگنده معینه بشیک

برصنه ابه بافود برابا اوزرینه وضع ابه ک

بونوع بشیکده آفاق بشیکده تحویل

ایمکت قابده . بعضی بالینه

بویوله یا بشیکه ثابت

بیمده آصیده بدور

حتی جزایرک بعضی بدور

هیچنی ایله حیدرک

دیرک آصیده بر بشیک

ایکجه بایرر

رویه ده ساراتف

ولایت طوانه درت

ایله باغلانوب

آصمکی و صیرمکت

بایه صیرمکت اطافی

مخه صیوقدره کرطی

Bir sandalye yâhûd bir eşyâ üzerine vaz' ederek bu nev' beşikleri ayaklı beşiklere tahvîl eylemek kâbildir. Bazıları bilhassa bu yolda yapılmıştır. Sâbit bir mahalle de asılabilirler. Hattâ Cezayir' in bazı kabîlelerinde çocuğu iplerle çadırın direğine asılı bir beşik içine yatırırlar.

Şekil 39
Rusya' da ve
Arnavutluk' da
mûsta'mel tavana
mu'allak beşik

Şekil 40
Karyola önünde
mu'allak beşik

Rusya' da Saratof vilâyetinde tavana dört ipe bağlanıp asılmış ve çocuğun yatacağı mahallin etrafı tahta çubuklarla gerilmiş

Bir sandalye veya bir eşya üzerine konan bu tür beşikleri ayaklı beşiklere çevirmek mümkündür. Bazıları özellikle bu amaçla yapılmıştır. Bunlar sabit bir yere de asılabilirler. Hatta Cezayir' in bazı kabîlelerinde çocuğu iplerle çadırın direğine asılı bir beşik içine yatırırlar.

Şekil 39 / Rusya ve Arnavutluk' ta kullanılan tavana asılı beşik

Şekil 40 / Karyola önünde asılı beşik

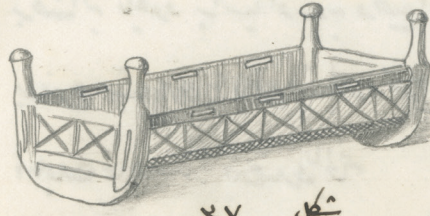
Rusya' nın Saratof şehrinde tavana dört ipe bağlanıp asılmış ve çocuğun yatacağı yerin etrafı tahta çubuklarla gerilmiş

ağaçdan yapıp
yalnız geceleri
ebeveynin
karyolası önüne
asılan bir nev'
beşik isti'mâl
olunur. (Şekil
40) Bunun başka
bir dürlüsünü
de 41'inci şekil
gösterir.

Şekil 37
Eski vakitlerde
müsta'mel beşik

Bu alçak
beşiklerin
hemân kâffesi
hafiflikleriyle
le benissou
nâmiyla bâlâda
ta'rif olunan
beşiğe benzerse
de bunlar evden
ayrılamayıp
yalnız odadan
odaya nakil
olunabildiği gibi
emzirmek için de
çocuğu çıkarmak
mecburiyeti
vardır.

Şekil 38
Kezâ eski zamânda
müsta'mel beşik

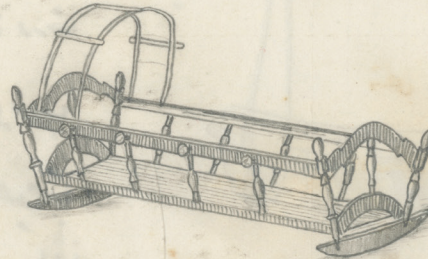

Şekil ۳۷

اسکی وقتدہ مستعمل بیٹیک

آغا حیدرہ یا یلیوب یا بلز
کیجہ ری ابو بنک قاریو
اوگنہ آصیدہ بہ نوع بیٹیک
استعمال اولیور (شکل ۳۷)
بودنک بقیہ رہیونی رہ
(۳۷) مخی شکل کو ستر۔

بو آجیہ بیٹیک ہیہ لافسہ خفیفلطریہ (نوبہ نیو) نامیہ
بالادہ تقریف اولناہ بیٹیک بلز رہی رہی بودنک اودہ
آریہ میوب یا بلز اوطہ رہی اوطہ رہی نقض اولنہ بیٹیک کی افزردک
ایجوہ نہ ہیہ بیٹیک میوبیہ ہیہ وار رہی۔

Şekil ۳۸

کذا اسکی زمانہ مستعمل بیٹیک

ağaçtan yapıp yalnız geceleri anne ve babanın karyolası önüne asılan bir tür beşik kullanılır. (Şekil 40) Bunun farklı bir türü ise 41. şekilde görülmektedir.

Şekil 37 / Eski zamanlarda kullanılan beşik

Bu alçak beşiklerin hemen hepsi hafiflikleriyle yukarıda sözü edilen le benissou beşiğine benzerse de bunlar evden ayrılamayıp sadece odadan odaya nakledilebildiği gibi emzirmek için de çocuğu çıkarmak zorunluluğu vardır.

Şekil 38 / Yine eski zamanlarda kullanılan beşik

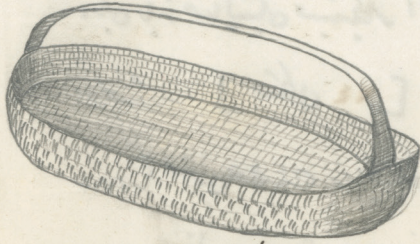
göre pek çok mahallerde hâlâ pek ibtidâî beşikler kullanılmaktadır. Ta'rifâtımızı îzâh için beşikleri birkaç kısma ayırmak icâb eylemiştir. Evvelâ gayet alçak sepet biçiminde (Şekil 35), sâniyen Romalıların kullandığı gibi tekne şeklinde (Şekil 37) yâhûd dibi müdevver ve dört köşesinde amûdî direkler bulunan (Şekil 37) beşikler var idi.

Şekil 35
Ariège dağlarında
müsta'mel beşik

Şekil 36
On sekizinci asırda
müsta'mel beşik

Bu son beşiğin gâyet süslüleri vardır. (Şekil 38) Ağniyâ kaputlu beşikler isti'mâl ederler idi. Fransa'da vâki' Finistère taraflarında

کوره به صوفه محله دره حاله به ابتدای بشکرفولانمده در.

شکل ۳۵

(آریه) ده غرنه مستعمل بشک

تدبفا تری ابضاح ابجه

بشکری بر قاج قس آریه

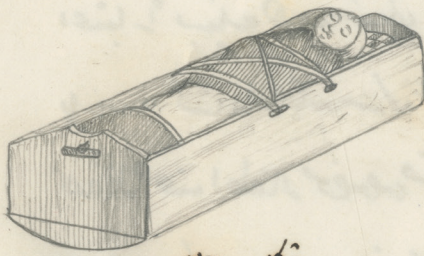
ایجاب ایله.

اولا غایت آلهه سین

بیجینه (شکل ۳۵)

تایا رومالورل قولونین

کبی تله کطنه (شکل ۳۶) باصور دبی مدور و درت

شکل ۳۶

اوده سزنجی عسره مستعمل بشک

کوسه سزنجی عسره دبی مدور

بولنامه (شکل ۳۷)

بشکری وارایه.

بو صول بشکری غایت

وسیدی واردر (شکل ۳۸)

اغنیایا قایونای بشکری استغمال

ایله برایدی. فرانسه واقع (فینیست) طرفلر آغاجده

göre birçok yerle halen ilkel beşikler kullanılmaktadır. Konuyu biraz daha genişçe açıklarsak, beşikleri birkaç kısma ayırmamız gerekir. Önce gayet alçak sepet biçiminde (Şekil 35), ikinci olarak Romalıların kullandığı gibi tekne biçiminde (Şekil 37) veya dibi yuvarlak ve dört köşesinde dikey direkler bulunan (Şekil 37) beşikler vardı.

Şekil 35 / Fransa'da Ariège dağlarında kullanılan beşik

Şekil 36 / 18. yüzyılda kullanılan beşik

Bu son beşiğin pek süslüleri vardır. (Şekil 38) Zenginler kaputlu beşikler kullanırlardı. Fransa'nın Finistère şehri taraflarında

asılı ve ortada bir mihver üzerinde iki yana salıntılı beşikler icad olunmuştur. (Şekil 34)

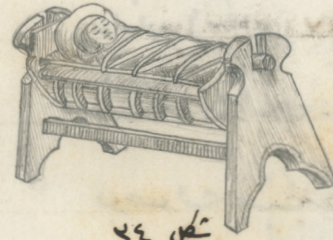
Şekil 33
Pek eski vakitte müsta'mel beşik

Şekil 34
On beşinci asırda müsta'mel beşik

On altıncı asrın nihâyetine doğru perdeler zuhûr eylemiştir. Bu zamândan evvel büyüklerin yataklarında geniş perdeler bulunmakda idi ki, bunların büküntüleri içine bir beşik kolayca konulurdu. On yedinci asırdan itibaren beşik hemân şimdiki gibidir. 1890 sene-i mîlâdiyesinde Paris 'de küşâd olunan sergi-i umûmînin hıfz-ı sıhhat-i etfâle mahsûs kısmını muharrir-i âciz gibi ziyâret edenlere ma'lûm olduğu üzere burada beşik târîhi pek mükemmel sûrette teşhir olunmuş idi. Bu sergiden anlaşılabilirdiğine

Şekil 33
Pek eski vakitte müsta'mel beşik

Şekil 34
On beşinci asırda müsta'mel beşik

آصلی واورنه ده بر محور اوزرنده
ایلی بانه صالینتی بیکر ایجاد
اونشیر. [شکل ۳۳]

اونه آلتنجی عهردن نهانیه طوغزو
په ده لر ظهور ایله. بونیه
اول بو عهردن یانا قترنه کینیه
په ده لر بونیه ایله بونیه

بو کونشیری ایچیه بر بیک قولا بجه قونیلوردی. اونه بیجی عهردن
اعتباراً بیک هماره سده یلی کیه. (۱۸۹۰) نه میلادی سنده

یارسه کت داوولناه سرکی عوفیل
حفظ صحت اطفاله مخصوصه قسنی
محرر عیالجه کی زیارت ایدنده معلوم
اولدین اوزره بورا ده بیک
تاریخی په ملکی صورتیه تشریح اونه
ایدی. بوسه کیه اکلایه بیک

16. yüzyılın sonlarına doğru perdeler ortaya çıkmıştır. Bu tarihten önce büyüklerin yataklarında geniş perdeler bulunuyordu. Bunların büküntüleri içine bir beşik kolayca konulurdu. 17. yüzyıldan itibaren beşik neredeyse şimdiki gibidir. 1890 yılında Paris'te açılan umumi serginin çocuk hıfzıssıhhasına ait bölümünü benim gibi âciz bir yazarın yanı sıra diğer ziyaretçilerce de malum olduğu üzere burada beşik tarihi çok mükemmel bir şekilde sergilenmişti. Bu sergiden anlaşılabilirdiğine

muhtelif renkde
idi.

Fransa 'da
Bonnes
Müzesi 'nde
taş üzerinde
menkûş bir resim
mevcûddur ki,
yatan bir çocuğu
gösterir. (Şekil 32)

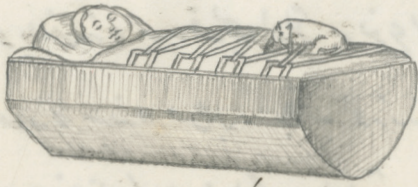
Şekil 32
Romalıların zamanında
kullanılan beşik

Dokuzuncu
asr-ı mîlâdîden
kalma hatt-ı dest
ile muharrer bazı
âsâra nazaran
Fransa 'da en
evvel kullanılan
beşikler ortası
oyuk ve
yanlarından
çocuğu
bağlayacak
bağırdakların
mürûruna mahsûs
delikleri hâvî
bir kütükden
ibâret idi. Yunan
köylüleri hâlâ bu
yolda beşikler
kullanılmaktadır.

Bu asırdan
biraz sonra beşik
küçük bir karyola
şeklini ahz
eylemiştir. (Şekil
33)

On beşinci
asırdan yerden
yukarı iki sâbit
ayak üzerinde

مختلف رنگه ایدی.
فرانسه ده (بون) موزه سنه ۱۸۰۰ ده اوزرنده منقوش بر
رسم موجوددرله یانانه برصحنه کوسر. [شکل ۳۲].
طقوزنجی عصر میلادی

شکل ۳۲

روالور زمانده قوللانیلان بیسه

قلم خط دست اید

محرر بوجه آتاره

نقش فرانسه ده

الک اول قوللانیلان

بشکر اورنسی

اویونه ویاندرنده صحنه یانانه صحنه یانانه صحنه یانانه
منصوبه دلیطری هاوی برکوتوکه نه عبارت ایدی. یونانه
کوبوریه حالابویولده بشکر قوللانیلان

بدعصرده بران صکره بیسه کویچ بقاربور شطرنی

اخته اید. [شکل ۳۲].

اونه شنجی عصرده برده یوقارو ایلک ثابت آتانه اوزرنده

çeşitli renklerden meydana gelirdi.

Fransa 'da Bonnes Müzesi 'nde taş üzerine yapılan bir resimde yatan bir çocuk görülmektedir. (Şekil 32)

Şekil 32 / Romalıların zamanında kullanılan beşik

9. yüzyıldan kalma el yazması bazı eserlere göre Fransa 'da en önce kullanılan beşikler, ortası oyuk ve yanlarından çocuğu bağlayacak bağırdakların (kuşakların) geçmesi için ayrılan delikleri bulunan bir kütükten ibaretti. Yunan köylüleri halen bu tür beşikler kullanmaktadırlar.

Bu yüzyıldan bir süre sonra beşik küçük bir karyola şeklini almıştır. (Şekil 33)

15. yüzyılda yerden yukarı iki sabit ayak üzerinde

Isparta 'da pederin kullanmadığı kalkan çocuk için beşik hizmetini görüyordu ki, "bu hâl ve âdet nezâket ve mülâyemete ne kadar mugâyir ise fikr-i kahramânîye dahi o derece muvâfıkdır".

Atina 'da yuvarlak sepetden başka kundura şeklinde kamışdan ma'mûl ve yanlarında birer kulpu olan bir nev' beşik var idi. Vatikan Müzesi 'nde mevcûd bir kab üzerinde mahkûk bir resim Merkür 'ün çocukluğundaki hâli tasvîr eylemiştir. (Şekil 31) Romalılar muhtelif şekilde beşikler kullandılar.

Şekil 31
Esâtîr-i Yunaniye 'de
Merkür²⁴ 'ün
çocuklukdaki hâli

Yunanîlerin sepet biçiminde ve tekne ve küçük sandık şeklinde beşikleri Romalılar nezdinde dahi mevcûd idi. Tekne biçiminde eski beşikler hâlâ bizim köylerimizde bile görülmektedir. Çocuğu beşikdeki şilte üzerinde sâbit bulundurmak üzere ya beşiği de tamâmen saran yâhûd mahsûs deliklerden geçirilen şeritler kullanılır idi ki, bunlar ketenden

اسپارطه به درك قوللاندىنى قالفاه صوبه ايجيه بيه خدمتى
كورسيورى كه « بولك عادت نزاله و ملايمه زنده مغاير افكر قوراني
دخى اورده موافقه »

آته ده يودا لاف سينه بشف قوندره شكله قامنه معولى
وياندره بر قولى اوله بر نوع بيه وار ايدى. « واتيقاه »
موزه سنه مهور بقب اوزنده مكلوك برسيم (مركور)
هيوصلقه كى حالى تصوير ايدى. [شكل ۳۱]
رومالور مختلف شكله بيشلر قوللانيد.

شكل ۳۱
اساطير يونانيه ده (مركور)
هيوصلقه كى حالى

يونانيدرك سينه بيجينه و تكلنه
كوهيل حنده شكله بيشلرى
رومالور نيز دنه دخى مهور ايدى.
تكلنه بيجينه اسلى بيشلر ها بوزيم
كورسيورده بيه كوركلده در. هيوصلق بيلكه كى شبنه اوزنده
ثابت بولنده برصه اوزده يا بيلكه ده قالمأ صا ايه بافود موصوفه
دليكلده كجريمه شتيد قوللانيدور ايدى كه بوند كندنت

Isparta 'da babanın kullanmadığı kalkan, çocuk için beşik hizmeti görüyordu. "Bu durum ve âdet, nezâket ve yumuşak huyluluğa ne kadar ters ise kahramanlık fikrine de o kadar uygundur".

Atina 'da yuvarlak sepetten başka ayakkabı şeklinde kamıştan mamul ve yanlarında birer kulpu olan bir tür beşik de vardı. Vatikan Müzesi 'nde bulunan bir kap üzerine yapılmış bir resim, Merkür²⁴ 'ün çocukluğundaki halini göstermektedir. (Şekil 31) Romalılar çeşitli şekillerde beşikler kullandılar.

Şekil 31 / Yunan efsanesinde Merkür 'ün çocuklukdaki hali

Yunanlıların sepet, tekne ve küçük sandık biçimindeki beşikleri Romalılarda da vardı. Tekne biçimindeki eski beşikler halen bizim köylerimizde bile görülmektedir. Çocuğu beşikteki şilte üzerinde sabit tutmak üzere beşiği tamamen saran veya özel olarak açılan deliklerden geçirilen şeritler kullanılırdı. Ketenden olan bu şeritler

Bu usûl
hemân aynıyla
Adana 'da dahi
cârîdir.

Yunanîlerin
pek erken beşik
kullanmağa
başladıkları
zannedilemez.
Zîrâ Eflâtun
Kavânîn
nâm eserinde
çocukların
ziyâde hareketde
bulundurulması
lâzım geleceğini
söylediği hâlde
beşikten hiç
bahsetmemiştir.
Lâkin lisân-ı
Yunanî 'de bir-iki
kelime vardır ki,
"sepet" ma'nâsını
ifâde ediyor.
İşte Yunanîlerin
bilâhare bu nev'
vesâit isti'mâl
eyledikleri
tasavvur
olunabilir. Hattâ
Baküs vilâdetinde
böyle bir sepet
içinde tasvîr
olunmuştur.

Şekil 30
Esâtîr-i Yunaniye 'de
Baküs 'ün
vilâdetindeki hâli

بواصول همدی عینیه آطه ده رخی جاریه .

بونا بزرگ در ارکه بشیه قودلاغه بائد دفری ظن
ایبیدیز . زیرا افلاطونه (قوانین) نام اثره هوه بزرگ
زیاده حرکتده بولنده یسی دوزم کلمه جانی سوبیده یی حالده بشیکده
هیچ محبت اینجاست . بلکه ساهه بونا بیه با ایی کلمه وارده
سیت معناسی افاده ایبیدیز . ایسته بونا بزرگ با لافره
بونوع وسائط استغنیای ایله کلام قصه . اوله بیدیز . حتی
(بالوس) ولد دتغ بوبید بر سیت ایچنه تصویر اونمستد .

اساطیر یونانیه ده (بالوس) ده ولد دتغ لی هالی

Yunanlıların çok erken zamanlarda beşik kullanmaya başladıklarını sanmıyorum. Çünkü Eflâtun *Kanunlar* adlı kitabında çocukların serbest hareket etmeleri gerektiğini söylediği halde beşikten hiç bahsetmemiştir. Fakat Yunancada bulunan birkaç kelime "sepet" manasına gelir. Bu bakımdan Yunanlıların sonraki dönemlerde bu tür vasıtaları kullandıkları düşünülebilir. Hatta Baküs, doğumundan sonra böyle bir sepet içinde kalmıştır.

Bu yolda
hâzırlanmış
olan çocuğun
başına takye
konup üzeri dahi
çenesi altından
geçmek üzere
bir yemenî ile
bağlanır. Yemenî
bağlamakdan
maksad kulakların
dik bir sûrette
kalmamasıdır.
Belinden aşağısı
dahi yukarıda
söylendiği üzere
sarıldıkdan sonra
en üstüne de
bezler sarılıp
kundak hâsıl
olmuş olur.
Kırk gün çocuk
kundakta ve
beşikde yatırılır.
Kırk günden
sonra kundak terk
edilip yalnız beşik
isti' mâl olunur.
Bu taraflarda
müsta'mel
beşikler iki
dürlüdür: Biri
"uğurlu" ve
diğeri "uğursuz"
beşikdir.
Bunlardan
birincisi kışa
ve ikincisi yaza
mahsûsdur. Geçen
sahifede ve Şekil
29'da gösterilen
uğursuz beşiği bir
dereceye kadar
tasvîr edebilir[iz].
Uğur beşiğin
üstünde olan ufki
direktir. Kışın
uğurun üstüne bir
de yorgan örtülür.
Yazın beşik
yerine salıncak
da müsta'meldir.
Çocuğun altına
konulan toprak
bazen o kadar
sıcak olur ki, tıfı-
ma'sûmun kıcı
bütün yara olur.
Bazen vefâta da
sebebiyet verir.

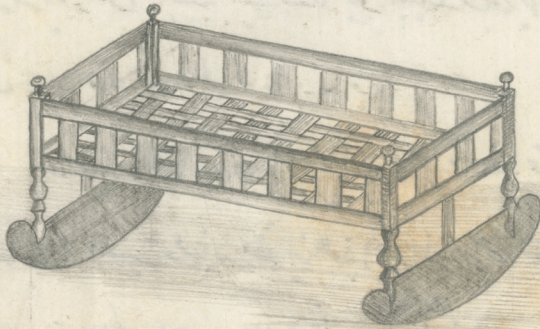
بویله هافزلاش اولما حیصفت بائنه تقیه قونوب اوزری دخی
هیئتسی آلتنده کچه اوزره برینی اید باغلانور. بئنی باغلانمده
مقصد قولا قدرک دیک برصدننه قالمی مبد. بئنه آشاغیسی
دخی یوقا ورده سوبننه یلی اوزره صارلده قنده صکره ائ اوئنه
بزرصار یلوب قونده اوصل اولسه اولور. قونده صکره
قونداقده و بئیکده یاتیریلور. قونده کونده صکره قونداق
تک ایدیلوب یالیز بئیکه یستقل اولور. بدطر فذرده مستقل
بئیکه ایلی درلور: بیری (اولورلی) و دیلری (اولورسن)
بئیکه. بوندرده بئیکی قیش و ایلغیب یازده محفوضه.
کچن محفوضه و (سکن ۹) ده کونیه یلا رسم اولورسن
بئیکه بر درجه یقده تصویر ایدیلور. (اولور) بئیکه
اوستنده اولما افقی دیرلر. قیشیه اولورلک اوستننه
یوغمانه اورتیلور. یازیه بئیکه یازیه صانچانه مستقره.
حیصنه آلتنه قونیه یلا طویله بوقئا اوقدر صیجانه اولورلر
طعن معصوم قیچی توبه یاره اولور. بوقئا وفاته سبب ویرد.

51

Bu şekilde hazırlanan çocuğun başına bir başlık konup üzeri de çenesi altından geçmek üzere yemeniyle bağlanır. Yemeni bağlamaktan amaç, kulakların dik bir şekilde kalmaması içindir. Belinden aşağısı da yukarıda ifade edildiği üzere sarıldıkdan sonra en üstüne de bezler sarılıp kundak meydana gelmiş olur. Kırk gün çocuk kundakta ve beşikte yatırılır. Kırk günden sonra kundak bırakılıp sadece beşik kullanılır. Bu taraflarda kullanılan beşikler iki türdür: Biri "uğurlu", diğeri "uğursuz" beşiktir. Bunlardan birincisi kışa ve ikincisi yaza aittir. Önceki sayfada ve Şekil 29'da gösterilen uğursuz beşiği kısmen şöyle tarif edebiliriz: Uğur, beşiğin üstünde olan uzun sopadır. Kışın uğurun üstüne bir de yorgan örtülür. Yazın beşik yerine salıncak da kullanılır. Çocuğun altına konulan toprak bazen o kadar sıcak olur ki, masumun kıcı tamamen yara olur. Bazen ölüme de yol açar.

اوللك اوزرینه تصادف اینه یی کی اوست طرفنده مسج (بال موسی
 بانیه بن) قوز روه اوزرینی بزره صارار. هویه اویقوره
 اویانه یقنده معایه اولنه روه اکر سید می ایه ییانه اولانه
 طویانه قویا ییجه قیزییه ایدیلور و آنق رینه نه اوهنه طویانه
 علاوه اولنور.

هویه هیه تولدنه کوزنج بیقانه وایچه طوز اید هویه
 بنونه وجودی طوز لاندقه صکره تارا نظره ایدیلور وبعده
 بکوملک وکوهج بیلک ایدیلور.

شکل ۲۹

آماسیه و حصارنده مستعمل اولکوزر بیهک

öllük üzerine tesâdüf etdiği gibi üst tarafında da muşamma' (balmumu batırılmış bez) konarak üzerini bezlerle sararlar. Çocuk uykudan uyandığında mu'âyene olunarak eğer pislemiş ise pislenmiş olan toprak kolaycacak tefrik edilir ve onun yerine yine o cinsden toprak ilâve olunur.

Çocuk hîn-i tevellüdünde güzelce yıkanır ve ince tuz ile çocuğun bütün vücûdu tuzlandıktan sonra tekrâr tathîr edilir ve ba'dehû bir gömlek ve küçük bir yelek giydirilir.

Şekil 29
 Amasya ve civârında
 müsta'mel uğursuz
 beşik

öllük üzerine tesadüf ettiği gibi üst tarafında da muşamba (balmumu batırılmış bez) konarak üzerini bezlerle sararlar. Çocuk uykudan uyandığında kontrol edilerek eğer pislemiş ise pislenmiş olan toprak kolayca bir kenara ayrılıp onun yerine yine o cinsten toprak ilâve edilir.

Çocuk doğduğu sırada güzelce yıkanır ve ince bir tuzla bütün vücudu tuzlandıktan sonra tekrar temizlenir. Ardından bir gömlek ve küçük bir yelek giydirilir.

Şekil 29 / Amasya ve çevresinde kullanılan uğursuz beşik

çocuğu soğuk suya sokup bilâhare bir mağaraya nakil ile orada vücuduna göre kazdığı ince topraklı bir çukura başından başka tekâmîl vücudunu toprak ile örttüğünü görmüşdür. Bu toprak her gün değiştirildiği gibi çocuk büyüdükçe bu idâreli beşik de sivrilmekte imiş. Hind 'de de bu usûl cârî imiş. Hattâ mahall-i mezkûrda işe gidecek olan vâlîde yerde bir çukur kazıp çocuğunu sert yapraklarla setr ederek bırakıp işine gider imiş.

Her ne kadar Doktor Eram 'ın sözlerini mâzî-i naklî sîgalarıyla nakleylemiş isek de yine tabîb-i mûmâileyhi tasdîkan biz de şunu ilâve edelim ki:
Amasya ve civârında öllükçülerin satmakta oldukları öllük ta'bir olunan toprağı -bu toprak her toprak gibi olmayıp öllükçülerin öllük mahallerinden kazıp kalburdan eledikleri topraktır- öllük kazanında kızdırıp çocuğun altına, bez üzerine yayılır. Çocuğun belinden aşağısı bu

هیچوقت صود و صوبه صوفت با آفره بفا ده بفقن ایه او ده
و صوبه کوره قاز رینی اینجه طویر افلی بهیقه ده بائنه بسفه
نکین و صوبه رینی طویر ایه او ده بلی کور مسر بو طویر ایه هر
کوره رکده برده لیلی کبی صوبه بویلی بو اده لی بیه بویلی
ایستی . لهند ده بوا صوبه جاری ایه . حتی محی مذکور ده
ایسته کیه جه اولده والده برده جیقه قازوب هیچوقت سرت
با یافنده سرت ایه رک با قوب ایسته کیه ایه .
هره قدر روقدر (نه ران) ک سوز رینی ماضی نفعی
صوبه رینه نقن ایه ایه کده بنه طبیب موصی ایه نصیه بفا زده
شونی علا وده ایه لم ک :

آماسیه و جوارنده (اوللیجی) رک صا نقده اولرقدی
(اوللاک) نقیب اولنانه طویر افلی (بو طویر ایه هر طویر ایه کبی
اوللیجی اوللیجی رک اوللاک محلا زنده قازوب قابورده
اله رکدی طویر قدر) اوللاک قازاننده قازوب صوبه
آلنه بن اوزینه بابیلور . صوبه بئنه آشا غیب بو

49

çocuğu soğuk suya sokup daha sonra da bir mağaraya götürerek orada vücuduna göre kazdığı ince topraklı bir çukura başından hariç bütün vücudunu toprakla örttüğünü görmüş. Bu toprak her gün değiştirildiği gibi çocuk büyüdükçe bu idareli beşik de sivrilmekteymiş. Hindistan 'da da bu usul geçerliymiş. Hatta bu ülkede işe gidecek olan anne yere bir çukur kazıp çocuğunu sert yapraklarla örttükten sonra bırakıp işine gidermiş”.

Her ne kadar Dr. Eram 'ın sözlerini mişli geçmiş zaman kipiyle nakletmişsek de yine onu onaylayarak biz de şunu ekleyelim:

Amasya ve civarında öllükçülerin satmakta oldukları öllük diye bilinen toprak -bu toprak her toprak gibi olmayıp öllükçülerin öllük yerlerinden kazıp kalburdan eledikleri topraktır- öllük kazanında kızdırılıp çocuğun altına, bez üzerine yayılır. Çocuğun belinden aşağısı bu

ye's ve ümîd
ve hüznün ve
meserretlerinin
merkez ve
menşedir”.

Beşiğin eşkâli
pek muhtelifdir.
Beşik evvel
emirde kâ'idesi
üzerinde
müteharrik bir
mekân-ı uzlet
ve hayvânâta
karşı bir mahall-i
sıyânet idi.
Hıfz-ı sıhhat için
değil, ebeveyne
sühûlet bahş
olabilmek üzere
bilâhare daha
hafif yapılmış
ve nihâyet süs
mes'elesi de
araya girince hem
kullanışlı ve hem
ziynetli küçük
yataklar i'mâl
olunmuştur.

Beşik ya
büsbütün sâbit
veya müteharrik,
ya kafesli veya
değil, ya değirmi
veyâhûd beyzî
şeklindedir.
Konulan resimler
bu bâbda bir fikir
vermeğe kâfi
addolunabilir.

Sahîhan sâbit
addedilebilecek
beşiklerden bir
dâne vardır ki,
pek eski sâdelikte
olup Anadolu
kıt'asında
sâkin bazı
kabâil nezdinde
müsta'meldir.
Doktor Eram
1856 senesi
mevsim-i şitâsında
Anadolu'ya
seyâhati esnâsında
büyücek bir
nehir kenârında
göçebe bir
kadının tevlîdini
müte'âkib

یاس و امید و حزن و سرزندگی مرکز و منشأید .

بشیک اشکالی به مختلفه .

بشیک اول امرده قاعده سی اوزرنده متحرک بر مکان عزلت

و حیواناته قارستو بر محل حیانت ایبی حفظ صحت ایچونه دکل

ابویه سرولت نجشی اوله بایله اوزره بالافره دهافه خفیف

یا ایچی و نهایت سوس منه سی ده آریه لیرنجیه هم فونلایشی

و هم زینتی کوهلیک یا نافر احوال اولمنده .

بشیک یا بسبوتنه ثابت و یا متحرک ، یا قفسلی و یا دکل ،

یا درمی و یا خود بعضی شکلده در . فونلای سحر بوباید

بر فکر و بر مده کافی عداولنه بیلور .

صحبی ثابت عدایده بیه حبک بشیکدرده بر دانه واریک

بیک اسکی ساره کله اولوب آنا طولی قطع سنده ساره

بوجه قبایش نزنده مستعد . دوقنور (نه ران)

۱۸۵۶ سنه سی موسم شتا سنده اناطولییه سیاحتی ایشین

بوجهک برنر کنارنده کوجه قیادینده تولیدی متعاقب

korku, ümit, hüznün ve sevinçlerinin merkezidir.”

Beşiğin şekilleri çok çeşitlidir.

Beşik, ilk önceleri tabanı üzerinde hareket edebilen bir uzlet mekânı ve hayvanlara karşı bir koruma yeri idi. Sağlığın korunması için değil, anne ve babaya kolaylık sağlamak için sonraki zamanlarda daha hafif yapılmış ve nihayet süs meselesi de araya girince hem kullanışlı hem de süslü küçük yataklar imal edilmiştir.

Beşik ya büsbütün sabit veya hareketli, ya kafesli ya değil, ya değirmi ya da oval şeklindedir. Kitapçığımızın sayfaları arasında yer alan resimler bu konuda bir fikir vermek için yeterlidir sanırım.

Gerçekten de sabit sayılabilecek beşiklerden bir tanesi, çok sade olup Anadolu'daki bazı topluluklarca kullanılmaktadır. Dr. Eram 1856 yılı kışında Anadolu'ya yaptığı seyahat sırasında “büyükçe bir nehir kenarında göçebe bir kadının doğum yaptıktan sonra

Kâbil-i nakl
beşiklere
Fransa'nın
cenûbunda da
tesâdüf edilir.
Le benissou
isminde köylerde
hâlâ kullanılan
kamuşdan ma'mûl
uzunca beşik gâyet
hafif olduğundan
tarla işleriyle
meşgul kadınların
çok işine
yarar. Kâmilin
kundaklanmış olan
çocuk bu beşiğe
bezden bağlarla
merbûtdur.
Vâlîde çocuğunu
emzirmek
istediğinde beşiği
kucağına alır ve
yavrucağını hiç
çıkarmaksızın
emzirir. Gece
bu beşik yatak
yanına konulur.
Bu vechile
emzirilen çocuk
sıcak yerinden
kımıldanma-
dığından üşümez
ise de nazîf ve
tâhir kalamaz. Zîrâ
çocuğu değiştirip
temizlemek
için beşiğinden
çıkarmak ve
kundağı çözmek
lâzımdır.

Vesâit-i
mezkûrenin kâffesi
vâlîde kucağı
demekdir. Şimdi
asıl beşiklere
nakl-i kelâm
edelim:
Fonssagrives diyor
ki: "Beşik insânın
ilk mekânı olup
orada hayât-ı
şahsiyesine
alışmağa başlar.
Beşik evin bir
kısım-ı mütemmimi,
hayât-ı
ictimâ'iyenin bir
me'vâ-yı ibtidâisi
ve âilelerin

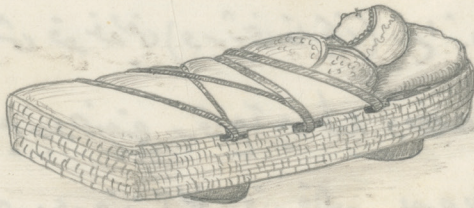
قاب نقى بشكړه فرانسه نك جنوبه ه تصادف ايدلور .
(لو به نيسو Le benissou) اسنده كوبره حاله
قوللاندا قامبده معمول اوزونجه بشك عايت خفيف اولغينه
تارلا ايديرد مشغول قادندرك هومه ايشه بار . لامله قوتلا
اوله هومه بو بشك نيزه باغدره مربوطر . والده هومني
امزيرد ايشه كنده بشكي قوجاغه آلور وياور هومني هيج
هيفامقنه امزيرد . لکجه بو بشك باتاقه ايشه قونلور . بو
وجه امزيرلن هومه صبحا نه ينده قيجدا ايفنده اوشوفايه
نظيف وده هر قلم مانه . زيرا هومني دكته بروب تيزلا
ايجيه بشكده هيفامقنه وقوتلغني هومره لاندور .
وساطه مذكوره نه كافرس والده قوجاغي ديكور .
سدى اصل بشكړه نقى كلام ايجلم :

(فونساغريو) ديبورنه : « بشك انسان ايلك مطاف
اولمب اوراده حيات شخصيه آلتغه بابلور . بشك اول
قسم مقفى ، حيات اجتماعيه نه برماواي ايتد ايشه و عايله رن

Nakledilebilir beşiklere Fransa'nın güneyinde de tesadüf edilir. Le benissou adıyla köylerde halen kullanılan kamuştan mamul uzunca beşikler, gayet hafif olduklarından tarla işleriyle uğraşan kadınların çok işine yarar. Tamamen kundaklanmış olan çocuk bu beşiğe bezden bağlarla bağlıdır. Anne çocuğunu emzirmek istediğinde beşiği kucağına alır ve yavrucağını hiç çıkarmaksızın emzirir. Gece bu beşik yatak yanına konulur. Bu şekilde emzirilen çocuk sıcak yerinden kımıldatılmadığı için üşümezse de temiz kalamaz. Çünkü çocuğu değiştirip temizlemek için beşiğinden çıkarmak ve kundağı çözmek gerekir.

Söz konusu vasıtaların hepsi anne kucağı demektir. Şimdi asıl beşiklere sözü getirelim: Fonssagrives²⁰ şöyle diyor: "Beşik, insanın ilk mekânıdır. Orada özel hayatına alışmaya başlar. Beşik, evin tamamlayıcı bir kısmı, sosyal hayatın ilk sığınma mekânı, ailelerin

برابر هر چه نقل اولدنی کی حتی آغاج و ساره به ده آصلور.
 (شاکو بر بیایه) آمریکایه دانه باز دنی سیاهنامنده بویله
 بکار دتک آمریکایه کی قوزی دریل انسانند آسند دنی
 هاری اولدنی حتی تخت به مربوط بر قوس اورزند هویهی
 موز یانه لاجل الوقایه به تولد کرکسه اولدنی نقل اییور.
 بویوله ابتدائی وید قبیح بشکرت نه درجه قدر اسل اولدنی
 حقیقه هابی مرقدر. (افسلی سورانوس) نام داند
 بیانه کوره ناله ده وقتیه هویهی اورته برنده دلبک
 واوزینه اوندنه بشینه قونشی برنجه هف یا تر یوردری.
 بوخته هفت یا اندنه کی دلبک هویهی ثابت قیامه اییور
 کیرین شیده ره مخصوصه ایی.

شکل ۲۸

(لویه بنیو) اسمیه فرانسه کوپرنده هالا
 قوردا نیده بشیک

berâber her yere naklolunduğu gibi hattâ ağaç vesâireye de asılır. Chateaubriand Amerika 'ya dâir yazdığı seyâhatnâme-sinde böyle bir âdetin Amerika 'daki kırmızı derili insânlar arasında dahi cârî olduğunu ve hattâ tahtaya merbût bir kavis üzerinde çocuğu mûziyâtdan li-eclî'l-vikâye bir tûlbend gerilmiş olduğunu naklediyor. Bu yolda ibtidâî ve pek kadîm beşiklerin ne dereceye kadar eski olduğu hakîkaten cây-ı merâkdir. Efesli Soranos nâm zâtın beyânına göre Tesalya¹⁹ 'da vaktiyle çocuğu orta yerinden delik ve üzerine otdan bir şilte konmuş bir tahtacığa yatırıyorlardı. Bu tahtacığın yanlarındaki delikler çocuğu sâbit kılmak için geçirilen şerîdler mahsûs idi.

Şekil 28
 Le Benissou
 ismiyle Fransa 'nın
 köylerinde hâlâ
 kullanılan beşik

beraber her yere nakledildiği gibi hatta ağaç vb. yerlere de asılır. Chateaubriand Amerika 'ya dair yazdığı seyahatnamesinde¹⁷ böyle bir âdetin Amerika 'daki Kızılderililer arasında da geçerli olduğunu ve hatta tahtaya bağlı bir yay üzerinde çocuğu haşerelerden korumak için bir tûlbent gerilmiş olduğunu ifade ediyor. Bu anlamda ilkel ve çok eski beşiklerin ne kadar eski olduğu gerçekten merak konusudur. Efesli Soranos 'un ifadesine göre Tesalya 'da vaktiyle çocuğu orta yerinden delik ve üzerine otdan bir şilte konmuş bir tahtacığa yatırıyorlardı. Bu tahtacığın yanlarındaki delikler çocuğu sabit tutmak için geçirilen şeritler için ayrılmıştı.

vâlidesi
kayışları
omuzlarına
geçirir ve
arka arkaya
bulunduğu
çocuğunun
esnâ-yı
seferde yüzü
havâyâ doğru
müteveccih olur
ve meks ü ârâm
zamânında bu
küfe çözülerek
ya yere vaz'
olunur veyâhûd
mürtefi' bir
yere ta'lîk
edilir. Ma'a-
hâzâ böyle
müteharrîk
ve kâbil-i
nakl beşikler
pek kadîm
ve ibtidâidir.
Çocuğun doğar
doğmaz başını
aşmak üzere
soğuk suya
daldırıldığı
ba'dehû
mevâdd-ı
gâitanın mürûru
için oldukça
geniş delikli bir
tahta üzerine
bağlandığı ve
tahta ile bîçâre
çocuk arasına
pamuk gibi
yumuşak bir
şey konulduğu
Virjini Târîhi¹⁵
nâm eserde
görülmüştür.
Çocuk böyle
bir vaz'iyette
birkaç aylar
kemik ve
mafsalları
ve'l-hâsıl
tekmîl vücûdu
kuvvet alıncaya
kadar kalır.
Ba'dehû bağları
çözülerek
serbest bırakılır.
Çocuk tahtaya
merbût olduğu
zamân onunla

Şekil 27
Kanadalıların
kullandıkları
kâbil-i nakl beşik

والده سی قابیری اوموزرینه کچیر۔ وآرقه آرقه بولندنی
صیغفت انسانی سفرده یوزی لهوای طوغزو متوجبه اولور
ومکت وآ۔ ام زمانه بولوفه چوزولرک یایره وضع اولور

وباجور مرتفع بریه تعلیمه ایدور۔

مع هذا بوبه متحرک وقابل نقل ببطء

یه قدیم وابتدائیه۔ صیغفه طوغزو

طوغزو مابتنی آسعه اوزره صموده

صوبه صلدیرلدنی بعده مواعظله

مردی اجمیوه اولدق کنبه دیطع

برنجه اوزرینه باغلندننی ونجه اید

بیجه صیغه آاسه یاموه کی بولور

برشی قوندنی (وبرینی تاریخی) نام آرده کورده۔ صیغه

بوبه بوضیفه بقیاع آیدر کید و مفصلدی والی من تکمیل

وصودی قوق آنجیه قدر قالور۔ بعده باغدی چوزیدرک

سبت براغیلور۔ صیغه نجه یه مربول اولدنی زمانه آنظم

شکل ۷

کانادالیلر قوندنه قدری

قابل نقل ببطء

45

Annesi beşiğin kayışlarını, omuzlarına geçirir ve sırt sırta olduklarından çocuğunun yolculuk sırasında yüzü havaya doğru döndürür. Dinlenme zamanında bu küfe çözülerek ya yere konur ya da yüksek bir yere asılır. Bununla birlikte böyle hareketli ve nakledilebilir beşikler çok eski ve ilkindir. Çocuğun doğar doğmaz başını açacak şekilde soğuk suya daldırıldığı, daha sonra da kakasının geçişi için oldukça geniş delikli bir tahta üzerine bağlandığı ve tahtayla biçare çocuk arasına pamuk gibi yumuşak bir şey konulduğu Virjini Târîhi¹⁵ adlı eserde görülmüştür. Çocuk birkaç ay süreyle kemik ve eklemleriyle birlikte bütün vücudu güçleninceye kadar bu şekilde kalır. Bir süre sonra bağları çözülerek serbest bırakılır. Çocuk tahtaya bağlı olduğu zaman onunla

Şekil 27 / Kanadalıların kullandıkları nakledilebilir beşik

والده بئبئى صئبره بولنه دوام ايدر و بربرده آرام
 انجى ايجاب ائيدكده ب آغاچ دان ائيدربوب آصار.
 قانا داره صئبره نه قوللارنى و نه ده باجافدننى قئيدنه صئبره
 درجه ده كوهلر بئبئى ايجى قونوب فئنه اولمده بو
 بئبئى دغى بئبئى كوه دروتنه صفه بئبئى (شكل ٢٧)

شكل ٢٦

انسانى سئبره و سئبره لايونى بئبئى قوللارنى بئبئى

Vâlîde beşiğini taşıyarak yoluna devâm eder ve bir yerde ârâm etmesi îcâb eyledikde bir ağaç dalına ilâştîrip asar. Kanada 'da çocuk ne kollarını ve ne de bacaklarını kımıldatamayacak derecede küçük bir beşik içine konup fazla olarak bu beşik dahi bir nev' küfe derûnuna sıkıştırılmışdır ki, (Şekil 27)

Şekil 26
 Esnâ-yı seyr
 u seferde
 Laponyalıların
 kullandıkları beşik

Anne de beşiğini taşıyarak yoluna devam eder. Bir yerde geçici olarak konaklamak gerektiğinde beşiği bir ağaç dalına ilâştîrip asar. Kanada 'da çocuk kollarını ve bacaklarını kımıldatamayacak şekilde küçük bir beşik içine konup ayrıca bu beşik de bir çeşit küfe içine sıkıştırılmıştır. (Şekil 27)

Şekil 26 / Yolculuk esnasında Laponyalıların kullandıkları beşik

esnâ-yı seyr u
seferde doğarsa
zevci derhâl
bir çam yâhûd
kayın ağacı
kütüğünü oyarak
ve çocuğun
düşmemesi
için demirden
bir kafes ilâve
ederek bir beşik
i'mâl eder.
(Şekil 26)

Şekil 25
Memâlik-i
muhtelif-i
bedeviyede çocuk
taşımak usûlü

انسانى سېرىق زوڭى دھال بھام باخورد
قاین آغاچى کنولنى اویرد وھی صند دوستورسى
ایکجه دورد و بقى علامده ایه لک بر بید اعمال
ایه . . (شکل ۲۶) .

شکل ۲۵

معالج مختلف بدوید ده جوبده صحیح اصول

yolculuk sırasında doğarsa kocası derhal bir çam veya bir kayın ağacı kütüğünü oyup buna çocuğun düşmemesi için demirden bir de kafes ekleyerek bir beşik yapar. (Şekil 26)

Şekil 25 / Bazı göçebe topluluklarda çocuk taşımak usûlü

Şekil 24
Şekil 23
Memâlik-i muhtelif-i
bedeviyede çocuk
taşımak usûlü

شکل ۲۴

شکل ۲۳

ممالک مختلفه بدویدہ جو بچہ شحمہ صوری

دوینبارہ صوبہ الہی اویچ سنہ والدہ کی آفسندہ کی کنہی قوفلانہ کی
برکیہ ایجنہ بدینورکہ والدہ بدکیہ بی قولری آلتندہ کوکسند
اوکنہ حیدرک طبری صیفا یقز بہ صیغہ مودیر .
(سن بلز) نام زانت بوبہ کی افادہ سنہ کورہ برلیننای

Laponya 'da
çocuk iki-üç sene
vâlidesi
arkasındaki
geniş
kukuletamsı
bir kîse
içinde bulunur ki,
vâlîde bu kîseyi
kolları
altından
göğsünün önüne
çekerek dışarı
çıkarmaksızın
çocuğuna
meme verir.

Saint Blaise
nâm zâtın bu
bâbdaki ifâdesine
göre bir Lapon-
yalı

Laponya 'da çocuk iki-üç sene annesi arkasındaki geniş kukuletamsı bir kese içinde bulundurulur. Anne bu keseyi kolları altından göğsünün önüne çekerek dışarı çıkarmaksızın çocuğuna meme verir.

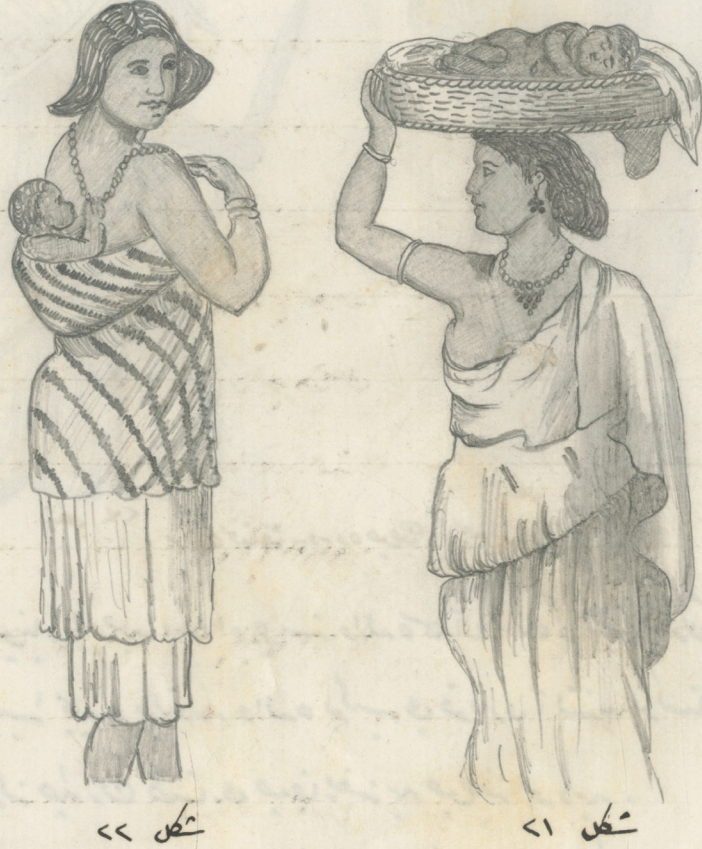
Saint Blaise adlı zatın bu konudaki ifadesine göre bir Laponyalı

bedeviye ve
vahşiyede
müsta'mel
usûlleri gösterir.

Rusya'nın
bazı şimâl kabâili
arasında çocuk
emekleyinceye
kadar torba içinde
bulunur ki, bunu
vâlidesi altından
geçirilmiş bir
kayış vâsıtasıyla
taşıyıp durur.

Şekil 22 Şekil 21
Memâlik-i muhtelif-i
bedeviyede çocuk
taşımak usûlü

بدوي و وحشي ده مستعمل اصولدي كوسته .
رويه نك بجه سكال قبايلي آرا سنده هيجه امك بيجيه
قه بطور ايجنده بولنور كه بوني والدسي آلسنه كچيكي
به قابلي واسطه سيده شوب طور .

شکل ۲۲

شکل ۲۱

ممالك مختلفه بدويه و وحشيه اصولي

Rusya'nın bazı kuzey kabileleri arasında çocuk emekleyinceye kadar torba içinde bulunur. Bu torbayı annesi altından geçirilmiş bir kayış vasıtasıyla sürekli taşır.

Şekil 22 Şekil 21
Çeşitli göçebe ülkelerde çocuk taşımak usulü

مستحق دکنه - مشدوچیندور و این بابا بزرگ زنده هیهبه
الکی زمانده اولدنی کی والدی قوجاغنده صنفده وانی
این بابا ده سودنه نیک هیهبه اید ائوای آسنه بایر بونفوره.

نوزادی بدیولده صنفده عادی

فی یومنا هذابیه قبا نده جاری

اولوب (شکل ۲۰) عمومیته جاری

ایچینه یاغور آغایر اوزرنده

قوریلدا برصا لجنجه و یاغور

اییدیه آصیلدا برقصای اید حاصل

اولا کیس طوبه والدی راحت

اییدلی زمانه صیغه بایاقلعه اید

ثابت و یا لجنه بیه نامی و بیله

وساطت مراجعت ایتلنیه بیه اهل قابل نقی بیطکر

قوله بنورله بوندرده مملکت کوره مختلفه.

۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵ نخی شکل محالک مختلفه

شکل ۲۰

هیو صغیه بابا (بوتوکودوسی)
قاریج

müsta'mel değildir. Meselâ Çinliler ve Japonyalılar nezdinde çocuk eski zamânlarda olduğu gibi vâlidesi kucağında taşınmakta ve bilhassa Japonya 'da südninenin cildi ile esvâbı arasında bağlı bulunmaktadır. Nevzâdı bu yolda taşımak âdeti fî yevminâ hâzâ bazı kabâilde cârî olup (Şekil 20) umumiyetle çadır içinde yâhûd ağaçlar üzerinde kurulan bir salıncak veyâhûd ipden asılan bir kumaş ile hâsıl olan kîse torba vâlidesi râhat eylediği zamân çocuğa yataklık eder. Sâbit ve bilhassa beşik nâmı verilen vesâite mürâca'at etmeksizin bazı ahâlî kâbil-i nakl beşikler kullanıyor ki, bunlar da memlekete göre muhtelifdir.

Şekil 20
Çocuğuyla berâber Butukiüds kadını

21, 22, 23,
24 ve 25'inci
şekiller memâlik-i
muhtelif-i

kullanılmamaktadır. Meselâ Çinliler ve Japonlarda çocuk eski zamanlarda olduğu gibi annesinin kucağında taşınmaktadır. Özellikle Japonya 'da dadının vücudu ile elbisesi arasında bağlı bulunmaktadır. Çocuğu bu şekilde taşımak âdeti günümüzde bazı kabilelerde geçerli olup (Şekil 20) genellikle çadır içinde veya ağaçlar üzerinde kurulan bir salıncak ya da ipten asılan bir kumaşla meydana gelen torba annesi rahat ettiği zaman çocuğa yataklık görevi görür. Sabit ve özellikle de beşik adı verilen vasıtaya başvurmadan bazı ahali nakledilebilir beşikler kullanıyor ki, bunlar da ülkelere göre değişmektedir.

Bu âdet Habeş üserâsında cârî idi ki, bugün bile pek az tahavvül eylemiş olduğu hâlde bazı kabâil-i vahşiyede mevcûddur.

Ahd-i Atîk 'de hıfz-ı sıhhat-i etfâl hakkında hiçbir sarâhat mevcûd değilse de Hazret-i Süleyman alâ nebiyyinâ ve aleyhi's-selâm hazretlerinin hükmi-ma'rûflarının üçüncü sûresinin on altıncı ve ilâ âhirihî âyetlerinde münderic fıkra o zamân çocuk beşiği olmadığı zehâbını te'yîd eylemekdedir. Şöyle ki: "Bu kadının çocuğu gece vefât eylemiştir. Zîrâ onu uykuda boğmuştur. Karanlık bir gecenin sükûnetinde ben câriyeniz uykuda bulunduğum bir zamân bu kadın yanımda olan çocuğumu aşırarak kendi yanına almış ve koynuma da kendi ölü çocuğunu koymuştur".

Tevrât 'ın bazı ta'bîrâtından istidlâl olunduğuna nazaran İbranîlerde nevzâd vâlidesi yanında yatmakta ve gündüzleri Mısırlılar nezdinde cârî olduğu gibi arkada bel ve omuzlar üzerinde taşınmakta idi. Bazı akvâm-ı hâzırada bugün bile beşik o derece

بوعادت هبسه اسرا شده جاری ایدی که بگویند بیه از تحول
ایسه اولیغی حالده بوعه قباتی وحیه ده موجودر .

عرب عتفه حفظ صحت اطفال حقده هیچ بر صاحت مهود
دکمه ده حضرت سلیمان علی نبینا و عبد السلام حضرت نبرینده
حکم معروف نبرینده اوحنی سوره سنه اوده آلتنجی والی آفره
آبتننده مندرج فقره اوز فاهه بوعه بشلی اولیغی رهبانی
تأیید ابلنده دره سونیده له :

« بوقارینده بوعه لیمه وفات ایلده زبر آخی اویقوره
بوغمت . قاراکلمه بر لیمه نیک سکوتنه به جابله لر اویقوره
بولنبغیم بر فاهه بوقاریه باینده اولده بوعه آشره ره کنده
بانه آلمه وقوننده کنده اولده بوعه قوننده . »
تور اتم بوعه تعبیراتنه استدلال اولنبغه نظر اعرابنده
نوزار والد سی یانغ یا تمقده وکوندوزری مصریتزده
جاری اولیغی لی آفرده بل و اوموزر اوزرنه صتیقه
ایدی . بوعه اقوام حاضرده ده بگویند بیه اودرم

Bu âdet Etiyopya esirleri arasında geçerliydi. Bugün de çok az değişikliğe uğradığı halde bazı vahşi kabilelerde mevcuttur.

Ahd-i Atik 'te çocuğun sağlığının korunması hakkında hiçbir açıklık yoktur. Hz. Süleyman Peygamber -selâm onun üzerine olsun- hakkındaki üçüncü surenin on altıncı ve sonraki âyetlerinde geçen şu bölüm o tarihlerde çocuk beşiği olmadığı anlayışını güçlendirmektedir: "Bu kadının çocuğu gece vefat etmiştir. Çünkü onu uykuda boğmuştur. Karanlık bir gecenin sakinliğinde ben cariye uykuda bulunduğum bir sırada bu kadın yanımda olan çocuğumu aşırarak kendi yanına almış ve koynuma da kendi ölü çocuğunu koymuştur".

Tevrat 'ın bazı terimlerinden anlaşıldığına göre, İbranîlerde yeni doğmuş bir çocuk annesi yanında yatmakta ve gündüzleri de Mısırlılarda olduğu üzere arkada bel ve omuzlar üzerinde taşınmaktaydı. Günümüzdeki bazı milletlerde bugün bile beşik bu şekilde

هـ شيدني كور ملده در . هـ صوبه ابلي فانت اولدني ملده در
 بر يارمه قماش ايد طوند يله و بويده جهل اولدني ملده
 ابلي او جهري هـ صوبه بولندي ملده علك باغلانده .
 (شكل ١٨) . بعضاً اتوابك ساره بر بولونتي قماش
 يرينه قاتم اولد . صتي بولونه بيد فلاح قاري هـ صوبه
 بويوده هـ صوبه . ذاتاً مصر يد قودلر و يا اوموزلر
 اوزرند ، آرقه قماشه بر قوشاه باخور قايي ايد
 مربوط سينت ايجنده هـ صوبه يبرايدي (شكل ١٩)

شكل ١٩

مصر قديمه هـ صوبه يبرايدي

taşıdığı
 görülmektedir.
 Çocuk iki kat
 olduğu hâlde
 değirmi bir
 parça kumaş ile
 tutturulmuş ve
 böylece hâsıl olan
 kîsenin iki uçları
 çocuğun bulunduğu
 mahallin aksine
 bağlanmışdır. (Şekil
 18) Bazen esvâbın
 sâde bir büküntüsü
 kumaş yerine
 kâim olmuştur.
 Hattâ bugün bile
 fellâh kadınları
 çocuklarını bu
 yolda taşıyorlar.
 Zâten Mısırlılar
 kollar veya omuzlar
 üzerinde arkaya
 kumaşdan bir kuşak
 yâhûd bir kayış ile
 merbût sepet içinde
 çocuklarını taşırlar
 idi. (Şekil 19)

Şekil 19
 Mısır-ı kadîmde
 çocuklarıyla beraber
 kadınlar

taşıdığı görülmektedir. Çocuk iki kat olduğu halde değirmi bir parça kumaş ile tutturulmuş ve böylece meydana gelen torbanın iki uçları çocuğun bulunduğu yerin tersine doğru bağlanmışdır. (Şekil 18) Bazen giysinin sade bir büküntüsü kumaş yerine kullanılmıştır. Hatta bugün bile çiftçi kadınlar çocuklarını bu şekilde taşıyorlar. Zaten Mısırlılar kollar veya omuzlar üzerinde arkaya kumaştan bir kuşak veya bir kayışla bağlı sepet içinde çocuklarını taşırlardı. (Şekil 19)

Şekil 19 / Eski Mısır 'da çocuklarıyla beraber kadınlar

uyuduğunda
yâhûd râhat
etmesi lâzım
oldukda
değil, bil'akis
ma'sûmu
amûdî bir
vaz'iyetde
tutmak yâhûd
yürümeğe
alışdırmak
arzû edildikde
isti'mâl
ediliyordu.
Bugün de
ediliyor. Lâkin
bu gibi vesâitin
isti'mâli
bâ-husûs
ilk tufûliyet
zamânlarında
aslâ câiz
değildir.

İbtidâ
akvâm-ı
şarkiyede
çocuğun
vâlidesinden
ayrılmadığını

Şekil 18
Mısır-ı kadimde
ağlayıcı
kadınların
çocuklarıyla
berâber nakş
olunan resmidir.

görüyoruz.
Ebniye ve
emâkin-i
atûka-i Mısriye
menkûşâtında
çocuğu vâlidesi
kâh arkasında
kâh beli ve kâh
karnı üzerinde

او بود بینه با خود راحت اجنبی لازم اولد قدہ دکل بالعلی
معصری عمودی بر وضعینه طوقه با خود بود و مله آشد به
آرزواید که استغالی ای بیوردی بولونه ای بیوردی . بلکه
بوی و ساطعت استغالی با خصصه ایست طفولیت زمانه
اصلا جائز دکلده .

ابتدا اقوام شرقیه ده هیجنت والدہ سنہ ابرطین

شکل ۱۸

مهر قدیمه آغدریجی قارینک
هیجنت بد بر نقش اولناده رسیده

کور بیورز : ابنه و اما که عتیقه مصریه منقوشاتخ هیجنت
والده سی ماه آفر سنه ماه بی و ماه فارنی اوزرنده

37

uyuduğunda veya çocuğun rahat etmesi halinde değil, aksine masumu dikey bir durumda tutmak ya da yürümeye alıştırmak istenildiğinde kullanılıyordu. Nitekim bugün de kullanılıyor. Ancak bu gibi vasıtaların kullanılması özellikle ilk çocukluk zamanlarında kesinlikle uygun değildir.

İlkçağlarda doğu milletlerinde çocuğun annesinden ayrılmadığını

Şekil 18 / Eski Mısır 'da ağlayıcı kadınların çocuklarıyla beraber yapılan resmidir.

görüyoruz. Mısır 'ın eski bina ve mekânlarındaki nakışlı süslemelerinde annenin çocuğu bazen arkasında bazen de beli veya karnı üzerinde

«یاتاق» اتخازی فکری میدان کلینی والد اول امرده صحن
 یاتاق آلتی و بعدده صحنده ده آبرو بر یاتاقی اولسی آرزو
 ابدلینه آتی باشی اوجنه بقیه آبرو بر یاتاقی بلسه برسد.
 ایسته ابلک بشک ایجاری بوسورتده اولسه و بوسطه موصوم
 عمرجه دوام ایدرک هره قدر جم و کل و لواحقه تحولاته
 اوغرائی ایدرک هره راقا به عیبه صورتده قالمه.
 اقوام قدیم و حاضره نزدنده جاری عادات و احوال نظر
 ته فیکره کجریده اولورسه والد قههاغی ایدرک بشیه آتیه
 ریلرجه و ساطط موصود اوله بغی کویلدور. ایسته بوسطه
 عمومیه متحول و قابل نقی بشیه نامنی ویردک دبلرینه
 ثابت بشیه اسنی هر ایدرک. ثابت بشیه میانه ان
 قیاسنده بی ایدرک ملکه قدر آلیجه، معلوم، صالونیه
 نوعدرده مجت ایدرک جله. معلومات مودره بی بشیه
 متخالفه اولور و ساطط سائره دره به بنده مجت ایدرک الحاکم
 جالیته صفت. بویولده قولدنندلا و ساطط بایله هرجه

“yatak” ittihâzı fikri meydâna gelince vâlide evvel emirde çocuğunu yanına almış ve ba‘dehû çocuğunun da ayrı bir yatağı olmasını arzû eylediğinden onu başı ucuna yakın ayrı bir yatağa yerleşdirmiştir.

İşte ilk beşik icâdı bu sûretle olmuş ve bu mekân-ı ma‘sum asırlarca devâm ederek her ne kadar hacim ve şekil ve levâhıkça tahavvülâta uğramış ise de hemân dâimâ yine aynı sûrette kalmıştır. Akvâm-ı kadîme ve hâzıra nezdinde cârî âdât ve ahvâl nazar-ı tedkîkten geçirilecek olursa vâlide kucağı ile beşik arasında diğer birçok vesâitin mevcûd olduğu görülür. İşte bu vesâite umumiyetle “müteharrîk ve kâbil-i nakl beşik” nâmını vererek diğerlerine de “sâbit beşik” ismini hasr ederiz. Sâbit beşikler meyânında en kabasından bed’ ile en mükemmeline kadar alçak, mu‘allak, sallantılı nev’lerden bahsedeceğiz. Ma‘lûmât-ı mesrûdeyi beşik mütemmimâtından olan vesâit-i sâireden de bir nebze bahis ile ikmâle çalışacağız. Bu yolda kullanılan vesâit yalnız çocuk

2 BEŞİK

İlk çocuk beşiği bittab' âgûş-ı mâder idi. Mâder ve nevzâd yekdiğerinden gayr-ı münfek bir hâlde iken ihtiyâcât-ı hayâtiye ile iştigâl lüzûmu vâlideyi çocuğundan muvakkaten ayırmağa mecbûr kılınmış olduğundan hem serbestçe işlerine mukayyed olmak ve hem aynı zamânda çocuğuna da bakmak fikriyle vâlideler ciğerpârelerini arkalarında taşırlar ve bu kıymetdâr yükün bu vechile himâyesiyle emîn olarak insânların bir mesken-i mu'ayyenleri takarrür etmemiş olan şu zamânlarda zevcilerini ta'kîb edebilirler idi. Lâkin bilâhare medeniyet yüz gösterip

ایک حیوة بشی بالطبع آغوش مادر ایدی
و نوزاد یکه بلرند نه غیر منفک بلکه ایله احتیاجات حیاتیه ایله
استغالی نزدی والدیه حیوة نه موقتاً آیرمغه مجبور قیامتی
اوله یفته نه هم سبجه ایسترنه مقید اولوغ و هم عیبه زمانده
حیوة نه باقچه فکریه والدیه لر جلد یاره ربی آفرینده سوز
و بوقیته بوکلک بووجه صایه سیله امیسه اوله نه انسانلر
بملکن معیندی تقدرا بیتامه اوللا سوز ماندره زوجه ربی
تغیب ایله بیلور رایدی . بلکه بالآفره مدینت بوزگوسروب

2 BEŞİK

İlk çocuk beşiği, tabii ki anne kucağıydı. Anne ve yavru birbirlerinden ayrılmaz bir ikili iken yaşamak için gerekli ihtiyaç maddelerini teminle uğraşmak mecburiyeti, anneyi çocuğundan geçici olarak ayırmak zorunda bırakmıştır. Bu sebeple anneler bir yandan serbestçe kendi işleriyle ilgilenmek bir yandan da çocuğuna bakmak düşüncesiyle ciğerparelerini arkalarında taşımışlar ve bu kıymetli yükü bu şekilde koruduklarından emin olduklarından, insanların belirli bir evi olmamıştır. Oysa bu dönemde anneler, kocalarını izleyebilirlerdi. Fakat daha sonra medeniyet yüz gösterip

بافوره آبانى ، ، ايج زى ، واقفنا سنده ، اند زى انده
 عبارتند
 ابد
 ايج زى
 (موسکوره) ابد اورته طبعه
 ايج زى زبانه صفت براسى السيقنى اوزر نه موسر .

yâhûd “abani”,
 “iç bezi” ve
 iktizâsında
 “etek
 bezi”nden
 ibâretir.
 Çocuğun
 yüzünü örtmek
 için “duvak”
 pek iyidir. Eğer
 yeşil olur ise
 çocuğun ağzına
 girmemesine
 dikkat
 etmelidir.
 Çocuğu
 uyuduğu
 zaman yünden
 ince bir örtü
 (mevsimine
 göre) ile
 örtmek
 tabî’îdir. Yün
 ile mensûc
 kumaşın
 çocuğu ziyâde
 sıkışdırmaması
 elastikiyeti
 üzerine
 müessesdir.

pek güç
olduğundan daha
a'zâsını zabt
edemeyen çocuğu
bol ve hafif bir
yarım kundağa
sarmak her cihetle
şâyân-ı tavsiyedir.
Zîrâ çocuğu
her tarafını
kimildatamayacak
ve âdetâ serbest
nefes alamayacak
derecede birçok
bez ve pamuklarla
sımsıkı sarmak
pek fenâdır.

Hulâsa, sımsıkı
sarılan ve bu
kadar parçadan
ibâret bulunan
bir kundağın
mazarratı
müsbettir.
Binâenaleyh
adedce o derece
ziyâde olmayan
ve gevşekçe
sarılan bir
kundak tavsiyeye
şâyândır. İnce ve
yumuşak bezden
ve arkadan yırtık
ve saplı bir
gömlek ve yenleri
oldukça geniş
ve kezâ arkadan
yırtık ve saplı
yünden ma'mûl
bir yelek yâhûd
bir zıbın çocuğun
göğüs ve kollarını
bürûdetden
muhâfaza
edeceğinden
pek ziyâde
sıkılmamak
üzere yalnız
bacaklarıyla
karnını bolca
sarıp uçları
kapalı iğnelerle
iliştirerek ekseriya
"yarım kundak"
ihtiyâr etmelidir.
Bu hâlde hıfz-ı
sıhhate mutâbık
kundak yünden
büyücek bir
"büyük kundak"

بلك كويج اولد يقدنه دها اعضا سي ضبط ايد مين هيچن بول
وخفيف ب باريم قونداغ صا رموه هر چينه شابه نوصيه
زير اهيچن هر طرفي قيد ازمه صبه وادتا رست نفس
آرمه صبه درجه ده بجهه ب ويا موقدر صيم صيفي صا رموه
يه قنادر .

خلاصه : صيم صيفي صا ريل و بوقه بارجه درجه عبادت
بولنه ب قونداغ مضيق مشد . بانه عده درجه اودر
زبادر اولميانه و كوشك صا ريل ب قونداغ نوصيه شاياندر .
اينجه ويهي شاياندر ب زده و آرقه درجه بيه صا ريل ب كوشك
ويندي اولد قه كنيتي وكذا آرقه درجه بيه صا ريل ب كوشك
معصوم ب بلك باخود ب زيه هيچنه كوشك و قولدني ب زيه
صا ريل ايد جلدنه يه زيا صيفي صا ريل اوزره يلك باخود
قارني بولك صا ريل اوجهر قبال ايكه درجه ايد بيه
اكثرا ب باريم قونداغ ي اختيار ايجلد . بولده حفظ
صحة و صبه قونداغ بولده بيوصل ب بول قونداغ

çok güç olduğundan daha organlarını kontrol edemeyen çocuğu bol ve hafif bir yarım kundağa sarmak her bakımdan tavsiye edilebilir. Çünkü çocuğu, her tarafını kimildatamayacak ve adeta rahat nefes alamayacak şekilde birçok bez ve pamukla sımsıkı sarmak pek kötüdür.

Özetle, sımsıkı sarılan ve bu kadar parçadan meydana gelen bir kundağın zararı ortadadır. Bu yüzden sayıca bu kadar çok parçadan meydana gelmeyen ve gevşekçe sarılan bir kundak tavsiyelerimiz arasındadır. İnce ve yumuşak bezden ve arkadan yırtık ve saplı bir gömlek ve yenleri oldukça geniş ve yine arkadan yırtık ve saplı yünden mamul bir yelek veya bir zıbın çocuğun göğüs ve kollarını soğuktan korur. Bu yüzden aşırı derecede sıkılmamak üzere yalnız bacaklarıyla karnını bolca sarıp uçları kapalı iğnelerle iğneleyerek çoğu kez "yarım kundak" yapılmalıdır. Bu durumda sağlığa en uygun kundak, yünden mamul "büyük kundak"

آصیوقله بئنه آرق جهته کی بزی اوکته فیوریه رابعا
 اتق بزی قوی بزیاید ب لکه یاندره و آباقر جهته
 صورت منتظره فیوریه ره هیوجه صیفیور. خاما
 طنجیه هیوجه نیه سنده بوزی آصیوقله و یاندره
 حیا رازواری کیمه اوزره او جهری هیوجه اوکته کیمیه
 ساردا بول قوت اغه بقی آبانیه اولو آت غیل
 اوجی آباقری اوزرینه بعده یانه کوشی بقی هیوجه
 بانزیه برابله دفعه فیوریه ره صدایید.

صیم صیفی صدایقه و همنه اوده یاریم ره
 عبادت بوخقه اولو بوخقه اعلایه بوخقه طبیعیه.
 صیونیه کافسی بودریو بر قوت اغی زم وردانه طری
 حاله استانبوله والده و مهنه رت هت کافسی
 بو اصوله اصلا و از کیمیه ره بونه ای برشی
 اولمیه محققه. واقعا انگیزرکی هیجه
 وقتن سبت برافته هکی بر دنده آت برعه

açık kaldığından
 arka cihetdeki
 bezi öne
 kıvarmalı.
 Râbi'an, etek
 bezi kol bezi
 ile birlikte
 yanlardan
 ve ayaklar
 cihetinden sûret-i
 muntazamada
 kıvrılarak çocuk
 sıkılır. Hâmisen,
 tartancık
 çocuğun
 tepesinden
 yüzü açık kalır
 ve yanlarından
 çaprazvârî
 gitmek üzere
 uçları çocuğun
 önüne getirilir.
 Sâdisen, büyük
 kundağın
 yani abaninin
 evvelâ aşağıki
 ucunu ayakları
 üzerine ba'dehû
 yan köşelerini
 çocuğun
 yanlarına bir-iki
 defa kıvrarak
 sarmalıdır.

Sımsıkı
 sarılmakda
 ve hemân on
 parçadan ibâret
 bulunmakda olan
 bu kundağın
 aleyhinde
 bulunmak
 tabî'dir.
 Sıhhiyyûnun
 kâffesi bu dürlü
 bir kundağı
 zem ve red
 etdikleri hâlde
 İstanbul'da
 vâlîde ve
 mürzi'aların
 hemân kâffesi
 bu usulden aslâ
 vazgeçmiyor-
 larsa da
 bunun iyi bir
 şey olmadığı
 muhakkaktır.
 Vâkı'â İngilizler
 gibi çocuğu
 vakitsiz serbest
 bırakmağa
 herkesi
 birdenbire
 alışdırmak

açık kaldığından arka kısmındaki bezi öne kıvarmalı. Dördüncüsü, etek bezi kol bezi ile birlikte yanlardan ve ayaklar tarafından güzel bir şekilde kıvrılarak çocuk sıkıca bağlanır. Beşincisi, tartancık çocuğun tepesinden yüzü açık kalır ve yanlarından çaprazca gitmek üzere uçları çocuğun önüne getirilir. Altıncısı, büyük kundağın yani abaninin önce aşağıki ucunu ayakları üzerine, sonra yan köşelerini çocuğun yanlarına bir-iki defa kıvrarak sarmalıdır.

Sımsıkı sarılan ve on parçadan meydana gelen bu kundağın aleyhinde olmak normaldir. Hekimlerin hepsi bu tür bir kundağı beğenmeyip kabul etmemelerine rağmen İstanbul'da anneler ve dadıların tamamı bu usulden kesinlikle vazgeçmemektedirler. Nitekim bunun iyi bir şey olmadığı kesindir. Gerçi İngilizler gibi çocuğu zamansız serbest bırakmaya herkesi birdenbire alıştırmak

patiskanın dört katıdır ki, ayak bezi üzerine konur.

7-Küçük bez: İç bezinin rub'unu dört kat edip çocuğun bacakları arasına konur.

8-Pamuklu takye: Yazın bir kat kışın iki kat tülband vesâireden dikilmiştir.

9-Çember: Çocuğun tepesinden çenesi altına ve oradan tekrar tepesine getirilip bağlanan yaşmaklık ince bir tülbanddır.

10-Alın tülbandi: Çember üstüne alınından arkasına doğru iki defa sarılan bir tülband yâhûd yemenidir.

Çocuğu yukarıda ta'dâd olunan ve sıra ile dizilen bezlerin tâ ortasında yatırdıktan sonra dâhilden hârice şu vechile sarılır: Evvelâ, küçük bezi bacaklarının arasına almalı. Sâniyen, iç bezini yan taraflardan alarak diz ve bacaklarını sarmalı. Sâlisen, ayak bezini sımsıkı yanlardan sarmalı ve ayak ciheti

پانصد درت قانیدرله آباوه بنی اوزرینه قونور .

(۷) «کوچه بنی» ایچ بنی بیک یعنی درت قات ایدوب
هیصنک باجافدی آراسته قونور .

(۸) «یاموغلن تالیه» بازیه برقات قیسه ایلم قاهه تولبد
وساره ده ریگله .

(۹) «چنب» هیصنک نه سنده چتس آلتنه واورده
تکارتیه نه کنور بیک باغلانامه یاشی قله ایچ بر تولبد .
(۱۰) «آلن تولبدی» چمبراوتنه آلتنه آرفه نه طوغرو
ایلی دفعه صابیل بر تولبد باجور یمنیدر .

هیصنک یوقاروده تعداد اولنامه وصره اید دیزبد
بزرک تا اورت سنده یاتر دفته صکره داهنده خایم
شوجیه صابیلور :

اولا کوچه بنی باجافدینه آره نه آلمع نابنا
ایچ بنی باب طفرده آله ره دیزد باجافدی صایم
تالیا آباوه بنی صیم صیقی یاندو صایم و آباوه چتی

üstüne
tülbendden "kol
bezi" isminde
bir bez daha
konur. Bundan
maksad soğuk
bezden yapılmış
olan etek
bezinin çocuğun
boynunu ve
omuz cihetlerini
örselememesidir.

5-Ayak bezi:
Yukarıdaki tarafı
çocuğun beline
gelmek üzere
konulmuş ve
onun bezinden
küçük olup
pamuklu hırka
gibi yumuşak
patiskadan
dikilmiştir.

6-İç bezi:
Yumuşak ve
ayak bezi kadar
değirmi bir

اوسته تولبندده « قول بزی » اسنده ب بزدها قوندر
بونده مقصده صووه بزده یا بیکه اوللا اتر بزده هوبند
بوینی و اوموز جندینی اورسه دهمیدر .
(۶) « آباوه بزی » بوقاروی طرفی هوبند بده کلله اوره
قونکه و انک بزده کوهله اولوب باموق فرق کبی
بوموشاه پاشقده دیکلده .
(۶) « ایچ بزی » بوموشاه و آباوه بزی قدر دلمی بر

üstüne tülbentten "kol bezi" isminde bir bez daha konur. Bunun amacı soğuk bezden yapılan etek bezinin çocuğun boynunu ve omuz taraflarını örselememesidir.

5-Ayak bezi: Yukarı tarafı çocuğun beline gelmek üzere konulmuş ve onun bezinden küçük olup pamuklu hırka gibi yumuşak patiskadan dikilmiştir.

6-İç bezi: Yumuşak ve ayak bezi kadar değirmi bir

köşe kalmış
ve bir köşesi
büyük
kundağın
üzerine
konularak
ayak cihetine
doğru uzanmış
ve diğer
köşeleri büyük
kundağın yan
köşelerinin
üzerine
getirilmiş
dört köşeli bir
tülbenddir.

3-Duvak:

Nevzâdın
yüzünü örtmek
üzere bir ucu
tartancığın
üstüne konmuş
uzunca bir
tülbenddir.
Bu duvak
ile kırk gün
kadar çocuğun
yüzünü setr
ederler.

4-Etek

bezi: Yukarısı
geniş, aşağısı
dar pamuklu
hırka gibi
dikilmiş ve
büyük kundak
üzerine ve
yukarıki ciheti
tartancığın
aşağı köşesi
üstüne
konmuştur.
Etek bezinin

کوشه فاطمه و بر کوشه سی بیون قونداغه اوزینه قونیده ره
آبده جهته طوغزو اوزانسی و دبد کوشه ری بیون قونداغه
یانه کوشه رینه اوزینه کتیلله درت کوشه لی بر توله بندر.
(۴) «دو واه» نوزادک بوزینی اورنمه اوزره بر اوجی
(طنجفه) ک اوسته قونسه اوزونجه بر توله بندر. بودو واه
ابده قوه کوه قدر هیصغه بوزینی سزایه لر.

(۴) «اندک بزی» یوقاروسی کتیه آشاغیسی ۵۵ یاقوت
فرق کبی دیکله و بیون قونداغه اوزینه و یوقارویا جهته
طنجفه آشاغی کوشه سی اوسته قونسه. اندک بزی بند

giydirmek ve üçüncü, dördüncü aydan sonra İngiliz usûlünü kabûl etmek daha evlâ ve müreccahdır.

* * *

Ekseriyâ çocuk daha doğmadan gerek kundak takımı ve gerek sâir levâzımı bir hiss-i meserretle hâzırlanmıştır. Bu vücûd-ı za'îfin dest-i kâbileye hîn-i teslîminde her şey hâzır u müheyyâdır. İstanbul 'da kullanılmakta olan kundak takımı hâricden dâhile doğru şu vechiledir:

1-Büyük

kundak: Değirmi abani ipekden dört köşe ve fakat üst köşenin kıvrılmasıyla üç köşe kalır ve bir köşesi çocuğun ayaklarına, diğerleri ellerine mukâbil bulunur bir kumaş.

2-Tartancık:

İki karşılıklı uçların birleşmesiyle üç

کیه رست و او صغیر در دخی آیه به صکره انگیز اصدنی قبول
انتبت رها اولی و رجبه .

اکثر یا جویبه دها طوغدنه لک قونامه صغی و لک سار
لوانی جس مرته حاضر لاشه . بود جود ضعیفک دست
قابله به هیئت سلیمه هرشی حاضر و مریدار .
استانبوله قوللا نمقده اوللا قونامه صغی حاضر جبهه راجد
طوغزو شود جبهه در :

(۱) بیون قونامه « دکر می آبانی » ایله به درت لوش و فقط
اوست لوش نه قبور یسید اوچ لوش قابله و بر لوش سی جویبه
آبا فدیبه دیکری الدینه مقابلی بولنور بر قماش .
(۲) « صطیحجه » ایلی قارشولغ اوچ لوش بر یسید اوچ

Genellikle çocuk daha doğmadan gerek kundak takımı ve gerekse diğer lüzumlu eşyaları büyük bir sevinç duygu ve heyecanıyla hazırlanmıştır. Bu zayıf vücudun ebeye teslimi sırasında her şey hazırdır. İstanbul 'da kullanılmakta olan kundak takımı dıştan içe doğru şu şekildedir:

1-Büyük kundak: Değirmi abani ipekten dört köşe olup üst köşenin kıvrılmasıyla üç köşe kalan ve bir köşesi çocuğun ayaklarına, diğerleri ellerine karşılık gelen bir kumaştır.

2-Tartancık: Karşılıklı iki ucun birleşmesiyle üç

arkadan açık triko bir zıbın, kalınca ketenden ma'mûl bir kuşak, ketenden ayakkabı ve faniladan uzunca bir entariden ibâretidir.

Vücudun yukarısı evvelce arz olduğu üzere giydirilir. Resim ile gösterdiğimiz dona gelince; bu da korse vazifesini ifâ eden kuşağa iliştilerle kapanır. (Şekil 13 ve 14) Bunların hepsi üzerine faniladan bir roba giydirilir.

Şekil 15
İngiliz kundağı

Bu esvâb etrâf-ı bedenî harekâtına gayet müsâ'id olmağla berâber vücûdu oldukça sıcak tutar ise de ilk aylarda herkesin kullanabilmesi için ziyâde bir takayyüde ihtiyâc mess eyleyeceğinden çocuğu evvel emirde Fransız usûlünde

آرقه آهیه تر بقو بر زیبیه ، قابیجی کتند
معول بقوشه ، کتند آیه قاجی و فانداده
اوزونجه بآتاریده عبارتدر .

وجود بقاروسی اولجی عرض اولندین اوزده
کیبریدور . رسمیه کورس دین دونه کلیم بوده
قورس وظیفه ایفا اید قوشا ایستدیریدر
قیاند [شکل ۱۴ و ۱۵] . بونک هسی اوزرینه
فانداده بر روب کیبریدور .

شکل ۱۵

انگیز قونانغی

بدا تواب اطراف بدنت
حرکاته غایت ماعه
اولمغه باب وجودی اولدغی
صیبی وطن رایسه ابلت
آبرده هرکس قوللا بیری
ایچمه زیاده بر تقیده

احتیاج می اید بهیجی اول امرد فرانس اصولنده

arkadan açık triko bir zıbın, kalınca ketenden mamul bir kuşak, ketenden ayakkabı ve faniladan uzunca bir entariden meydana gelir.

Vücudun üst tarafı daha önce ifade edildiği üzere giydirilir. Resimde gösterdiğimiz dona gelince; bu da korse görevini yerine getiren kuşağa iliştilerle kapanır. (Şekil 13 ve 14) Bunların hepsinin üzerine faniladan bir roba giydirilir.

Şekil 15 / İngiliz kundağı

Bu giysi vücudun hareketlerine son derece elverişli olmasının yanı sıra bünyeyi oldukça da sıcak tutar. İlk aylarda herkesin kullanabilmesi için aşırı bir dikkate ihtiyaç duyulacağından çocuğu öncelikli olarak Fransız usulünde

منع و ایج زنجیره محافظه ایده .
انکساره اصولنده الباس ایسه تعلیمده ده برکت

Şekil 13
Şekil 14
İngiliz kundağında
don

İngiliz
usûlünde ilbâs ise
tûlbendden bir
gömlek,

Şekil 13 Şekil 14
İngiliz kundağında don

İngiliz usulünde elbise ise tülbentten bir gömlek,

diğeri Fransız
usûlüdür.

Fransız
usûlünde
hâlâ kundak
kullanılırsa da
vech-i âfî üzere
mazarratı ta'dîl
olunmuştur.
Çocuğa
tülbinden
bir gömlek ve
arkadan yarık bir
zıbın giydirilir.
Bu libâs çocuğun
kollarını ve
boyun ve
göğsünü örter.
İnce bir tülbind
ve keten ve
pamukdan
ma'mûl parçalar
birbiri üzerine
konularak
bunların
mecmû'u
koltukların iki
parmak aşağısı
hizâsında gövde
ve bacaklar
sarılır. İç bezi
bacakları sararak
birbirinden ayırır.
Kundak ayakları
çok taşıdığından
vücudun kısm-ı
esfelini yeniden
sarmak üzere
katlanarak
kaldırılır ve
ba'dehû arkaya
kordonlar yâhûd
İngiliz iğneleri
ile ilişdirilir. İç
bezleriyle kundak
metince durmak
üzere iyice sarılır
ise de çocuğun
kol ve bacaklarını
olabildiği kadar
serbest bırakmak
ve harekâtına
mâni' olmamak
lâzımdır. Ziyâde
hareket eden

دیگری فرانس اصولیه .

فرانس اصولنده حالاقونده قوندا بولور
وجه آتی اوزده مضقی تعدیل اولنمیش : هوجنه تولبند
بکوملک و آرقده یاریمه بر زینین کله بولور . بولباس
هوجنه قوندری و بویونه و کولکسی اورتر . اینجه بر تولبند
وکنه یا موقده معولک یاریمه بر بری اوزینه قوندره بوندر
محبوبی قونقدرک ایلی یاریمه آسغیه هئانده صدرک
قاعده نه کوملک و زینیه اوستنه بر شیدیموب کورد
و باها قدر صایور . ایچ بری باها قدری صایورده بر بونده
آسیر . قونده آ با قدری هوجنه هئانده وجود
قسم اسفلنی بلیه صایورده اوزده قاندا نه قالد بولور
وبعد آرقه ی قور دوند باهؤد انظیر ایله نه ایله ایله بولور .
ایچ بری قونده قونده قونده قونده ایچ صایورده
هوجنه قونده و باها قدری و بولور قونده بر بونده
و هئانه مانع اولمده لازمه . زیاده حرکت ایدن

diğeri Fransız usulüdür.

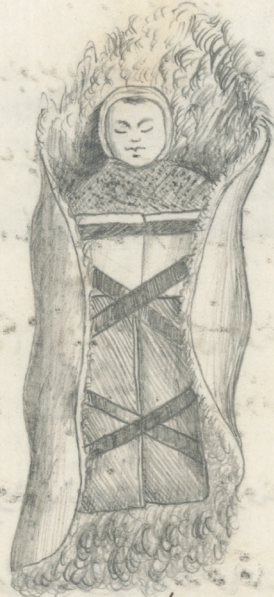
Fransız usulünde halen kundak kullanılıyorsa da aşağıda açıklanacağı üzere zararları giderilmiştir. Çocuğa tülbinden bir gömlek ve arkadan yarık bir zıbın giydirilir. Bu giysi çocuğun kollarını, boyun ve göğsünü örter. İnce bir tülbinden birlikte keten ve pamuktan mamul parçalar birbiri üzerine konularak hepsi koltukların iki parmak aşağısı hizasında gövde ve bacaklar sarılır. İç bezi bacakları sararak birbirinden ayırır. Kundak ayakları çok taşıdığından vücudun en aşağı tarafını yeniden sarmak üzere katlanarak kaldırılır. Daha sonra arkaya kordonlar veya İngiliz iğneleri ile ilişdirilir. İç bezleriyle kundak sağlam bir şekilde durmak amacıyla iyice sarılırsa da çocuğun kol ve bacaklarını olabildiğince serbest bırakmak ve hareketlerine engel olmamak gerekir. Çok hareketli olan

çocuğun başını,
sargıları sarıp
sıkıştırmak âdeti
hüküm sürerek
bu yolda birçok
biçimsizliklere
sebebiyet
verilmekte idi.
Bugün eskiden
kalma âdet çocuk
düşüğünde

Şekil 12
Fransa'nın Lanne
eyâletinde müsta'mel
kündak

başıyla alnını
muhâfaza için
bürüle isminde
bir sargı kullan[ıl]
mak[da]
dır. Bugün
Avrupa da
refâh-ı hâlde
olan şehir ahâlîsi
çocuklarını
iki dürlü
giydirmektedirler
ki, bunlardan biri
İngiliz,

هو صفت باثني ، صا غيد صا و بصفت رينه عاتني هلم
 سور ١٤ بويولده بهو بهيچين لکده بيت وريله
 ايدى . بولونه الحيدنه فام عاتت هو صبه دوشه لکده

فراشه نده (لاند) اياالتنه مستقيم قونداه

بائبلہ آئینی محافظہ ایجوکیشن بورڈ (بورڈ) اسٹوڈنٹس بورڈ غرضی فوٹو فٹو۔
[شکل]۔ بولکون اور ویا رفاہ حالہ اولاً شہرہ ایسی
جو جعفری ایلی درلو کید پر ملکہ درلوک بونزدہ جی انگلز

bağlar ile
merbûtdur.
(Şekil 10 ve
11) Lanne 'da
şilte yerine
koyun pöstekisi
kullanılmak-
dadır ki, yün
çocuk ile
doğrudan
doğruya temâsda
bulunur. (Şekil
12)

Şekil 11
Fransa 'nın
Lanne eyâletinde
müsta'mel kundak

Çocuğun
başına geçirilen
take ve vesâire
kırk seneden
beri husûsuyla
şehirlerde terk
olunmakta ise
de memâlik-i
ecnebiyede
âdet ve nezâket
cümlesinden
olan şapka
çıkarmağı
bilmeyen
köylüler
çocuğun başını
açık bırakmadığı
gibi keten yâhûd
bezden bir
take ile örterek
onun üzerine de
memlekete göre
tezyîn olunmuş
bir diğer takeye
geçirirler. Hattâ
son asırda bile
Normandiya
ve Toulouse
civârında

باغدايد مربوطه . [شکل ۱۰ و ۱۱] . (لانه) ده سینه
برینه قویونه یوستکیسی قویونه نقده درله یوت هیویه ابه طوغیه
طوغویه تحاسه بولونر . [شکل ۱۲] .

شکل ۱۱

فرانسه (آن) ایالتی مستعمل قونداق

هیو صغله باشنه کچیریلن تاکیه و سازه قوه سنه ده بری خصصه
سهرده ترک اولمقده ابرده مصالح اجنبیه ده عادت
ونزاکت حبه سنه اولاش یقه هیغه یقی بلجیمه کوبور هیغه
باشنی آهیغه بر افجه یقی کبی کشته باخوردن ده بر تاکیه اید اورتک
آلف اوزرینه ده صغله کوره تزیهه ونسه بر دبلر تاکیه کچیرر .
هقی صوٹ عهده جبه (نورماندیا) و (تولوز) حواره نه

[رَد-ا] نك بده طرفه نه صا غيد برينه بر نوع قورس قاتم اولده
قوناهه اوزرينه كچيريلده در . في الحقيقه بده اولده هبس بده

شكل ٩

شكل ١٠

قورس قورس قورس قورس
مستقيم قوناهه

قورس قورس قورس قورس
مستقيم قوناهه

موجود دكسده قورس قورس .

بعضاً قوناهه بشفشده علاوه اولده : بده

[تورنه] و [آنه] ده اولد بئلي صوفين با ترموه يچويه كويچك

برشيد در . قوناهه بشفشده علاوه اولده بشفشده

Jura 'nın bazı taraflarda sargılar yerine bir nev' korse kâim olarak kundak üzerine geçirilmektedir. Filhakîka bu usulde de habs-i beden

Şekil 9
Korsika 'da on dokuzuncu asırda müsta'mel kundak

Şekil 10
Fransa 'da Turenne 'de müsta'mel kundak

mevcûd değilse de kollar serbest-dir.

Bazen kundağa başka şey de ilâve olunur. Bu da Turenne ve Lanne 'da olduğu gibi çocuğu yatırmak için küçük bir şilte-dir. Kundağın bir mütemmimi sayılan bu şilte şerîd ve

Fransa 'da
De Clauze
eyâletinde son
asırdan beri
bu husûsda
terakkiyât
görölmektedir.
7, 8'inci şekiller
bu eyâletin
kundaklarını
gösterir.

Korsika 'da
çocuğa âid
tedâbîr-i sıhhiye
pek çokdan
beri daha iyi
keşif ve takdir
edildiğinden
çocuk çok
sıkılmayıp kollar
açık ve serbest
bırakılmaktadır.
9'uncu şekildeki
resim gibi.

Şekil 7
De Clauze
eyâletinde 18'inci
asırda müsta'mel
kundak

Şekil 8
Kezâ De Clauze
eyâletinde 19'uncu
asırdaki kundak

فرانسه ده (دوقلون) ایالتنه صوٹ عهده ده بره عهده ده
زفیات کدر مله در . [۷ - ۸] مخی شکلر بدایانک قوناق
کد ستر .

فرسیقه ده صوٹ عهده تدا بیدر صوٹ عهده ده
ده ای کف د تقه بر ایله بکفه صوٹ عهده صوٹ عهده
قندر آصیه و سربت با غامقه در . [۹] مخی شکلر کد ستر لکی

شکل ۷

شکل ۸

(دوقلون) ایالتنه ۱۸ مخی
عهده ده مستحق قوناق

کذا (دوقلون) ایالتنه
۱۹ مخی عهده ده کی قوناق

برقو قولانه کچیریلور ایدی . بویوله صاممه اصولی عه رجه
رواح ایله و حاله بیه بر رده بواصول عیایت ایلرله بونسه .
بارسه ایلی نه اول کشار اولسانه س کیده کی حفظ صحت متعلق
قیده بونوع قونه اقدار لامل تشرایله ایدی . الی نه هده
قودرل آ صیه بر اغلیس بوبابه حفظ صحت نه قینه دلالت اید .

شکل ۵

فرانسه قرون وسطا
سورته

شکل ۶

فرانسه او طه قنجی
ایده صیه

bir kukuleta geçirilir idi. Bu yolda sarmak usûlü asırlarca devâm eylemiş ve hâlâ bazı yerlerde bu usûle ri'âyet edilmekde bulunmuşdur. Paris 'de iki sene evvel küşâd olunan sergideki hıfz-ı sıhhat mûte'allık kısmında bu nev' kundaklar kâmilten teşhir edilmiş idi. El-hâletü hâzihî kolların açık bırakılması bu bâbda hıfz-ı sıhhatin terakkisine delâlet eder.

Şekil 5
Fransa' da kurûn-ı
vüstâda
südnine

Şekil 6
Fransa' da oda hiz-
metçisi ile çocuk

bez ile sarılmakda idi. Ağniyâ miyânında kullanılan kumaş pamukdan idi. Zîrâ bu zamânda pamukdan ma'mûl gömlek hattâ ashâb-ı servet nezdinde bile büyük bir süs idi. Umûmiyetle çocuk keten bez ile sarılır ve bu

Şekil 4
Fransa'da kurûn-ı vüstdâda südnine

bezlerin üstünde az çok süslü sargılar bulunur idi.

Başâ bir nev' takye konur yâhûd 4'üncü şekilde görüldüğü üzere vücûdu setr eden bezin bir kısmı ile yapılan külâhımsı

بزایه صا لقطه ایی. اغنیایانده قولد بخلافتی سیه موفده
ایه زبانه مانده یا موفده معمول کو ملک حق اصحاب ثروه زدن
بیل ببول برسوس ایی. عقیقته صوبه کتبه بزایه صا یور و بو

شکل ۴

فرانسه ده قرون و چهارده سوده

بزایه او سنده آزه صوبه سوسلی صا غنیر بولنور ایی .
باشه برنوع ناکه قولنور باغود [۴] مخی شطره کوریهلی
اوزره وهوردی سده اییه بزایه قستی اییه با بیلا کلاهسی

deriler altına
sokulur. Akvâm-ı
bedeviyede
çocuklar büyük
bez parçaları ile
sarılarak vâlideleri
tarafından taşınır.

Kolombiya 'da bazı akvâm-ı vahşiyede şerîd isti'mâli görülmekde ise de bu şerîdler vücûdu sarmak için değil, alnı basdırmak üzere başı sıkmak içindir. Aynı maksada binâen Amerika 'da yassı kafalı ahâlî-i vahşiye çocuklarının alınlarına tahta parçaları koymakda ve Amerika-yı Şimâlî yerlileri kafaya bir mıh şeklini vermek üzere meşîn ile örtülü tahta parçaları ile başı câniben tazyîk eylemekdedirler. Bu gibi icrâât, melekât-ı akliyeyi tezyîd değil, tenkîs eylediğinden ahâlî-i mezkûre arasında bülehâ pek çokdur.

Fransa 'da
kundaklama usûlü
bidâyeten pek
ibtidâî bir hâlde
ve Romalıların
kullandığı
kundağa
benzemekte idi.

Kurûn-ı
Vüstâ 'da
çocukları eski
zamandaki gibi
sarmakda idiler. 4,
5, 6'ncı şekillerde
resimleri
yapılmışdır.
Usûl hemân her
tarafda bir idi.
Çocuk evvel
emirde bir parça

در بر آئینه صوفیور . اقوام بدویده جو صفت بول بزایم ری
ایده صا برده والدہ ری طرفندہ ص سینور .
قولو مبارکہ بعہ اقوام وحیہ رہ شہ استغای لولیلہ
ایہ رہ بد شریہ ر وجودی صا موعہ ایچہ دکل آلتی باصہ موعہ
اوزہ باشی صیغہ ایچوندہ . عیہ مقصدہ بناء آمر بقادہ
یاصی فغای اھائی وحیہ جو صفت بند آئندہ تختہ یارمہ ری
قولو مقصدہ و آمر بقای شای بریدی فغایہ بر منج کلنی و برہ
اوزہ متبہ ایہ اور توی تختہ یارمہ ری ایہ باشی جہاننا قیسمہ
ایچکدہ درر . بدلی اجرات ملطات عقیہ با تزیہ دکل
تقیہ ایہ بکنہ اھائی مذکورہ آرا سندہ ببرا یہ صفتہ .
فرانہ رہ قونہ افلام اصولی بدایۃ الہ اثباتی جلادہ
ورد مالورن قولانہ یعنی قونہ اغہ بلزہ مکدہ ایہی .
قونہ و صہ رہ جو صفتی اسکا زمانہ کی ایہ صا مقصدہ
ایہر [۶-۵-۴] منجی شکلہ رہ رسدہ یایہر .
اصول ہمتا ہر طرفہ بر ایہی . صیغہ اول امر دہ بر یایم

deriler altına sokulur. Göçebe topluluklarda çocuklar büyük bez parçaları ile sarılarak anneleri tarafından taşınır.

Kolombiya 'da bazı vahşi milletlerde şerit kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu şeritler vücudu sarmak için değil, alını bastırmak üzere başı sıkmak içindir. Aynı gayeyle Amerika 'da yassı kafalı vahşi halk, çocuklarının alınlarına tahta parçaları koymaktadır. Kuzey Amerika yerlileri kafaya bir çivi şeklini vermek üzere meşinle örtülü tahta parçalarıyla başa yana doğru basınç uygulamaktadırlar. Bu gibi uygulamalar, akli melekeleri artırmak yerine eksilttiğinden bu halk arasında ahmakların sayısı oldukça fazladır.

Fransa'da kundaklama usulü ilk zamanlarda çok ilkel bir halde bulunuyor ve Romalıların kullandığı kundağa benziyordu.

Ortaçağda çocukları, eskiçağlardaki gibi sarmaktaydılar. 4, 5 ve 6. şekillerde resimleri yapılmıştır. Usul aşağı yukarı her yerde aynı idi. Çocuk ilk önce bir parça

ziyâde sıkı
kundak ile
sarılmaz. A'zâ
serbest bir hâlde
bulunup çocuk
da tabî'atıyla
neşv ü nemâ
bulur.

Şekil 2 ve 3
Romalı çocuklar

Çin 'de
çocuklar yazın
hemân çıplak ve
kışın pamuklu
ile örtülüdür.
Japonya 'da
çocuk
yıkınamayıp
yéso ismindeki
ağacın elyafıyla
yapılmış bir
kumaş ile sarılır.
Laponya 'da bez
isti'mâli aslâ
ma'lûm olmayıp
bebek beşiğinde

زبادہ صبقی قوناقہ ابد صارلان اعضا سربتہ خیالہ بولنوب
ہوجہ طبعیہ نشوونما بولور۔

شکل ۲ و ۳
رومالو ہوجہ

ہینہ ہوجہ باز پھراہ جیلدہ قیشہ باموقع ابد
اور تولید۔ زاپونیاہ ہوجہ بیفانجب (یہ زو Yéso)
اسندہ لی آغا جب البافیدہ بایمہ برعناہ ابد صاریلور۔
لاپونیاہ بز استغالی اصلا معلوم اولیب بیک بشیکندہ

Onun üzerine de çeneden geçerek bir bağı bulunan pamuk yâhûd keten bir takye geçirilir. Takyenin etrafına iki defa yani dört parmak genişliğinde ve bir bağ suretinde katlanmış bir mendil sarılarak uçları ön tarafa bağlanır. Değirmi ve üç köşe katlanmış diğer bir mendil yâhûd yemenî alıkonularak yan köşeleri arkadan kavuşturulup tekrâr öne getirilir ve orada bağlanır. Diğer bir üçüncü yemenî de müselles şeklinde katlanmış olduğu hâlde başa konulup uçları çene altından kavuşturularak alt çeneyi üst çeneye sâbit kılmak üzere tepeden bağlanır".

Şekil 1
Romalı çocuk

Cezayir 'de yerliler çocuğu beş-altı parça bez üzerine yatırarak onlarla sarar ve ba'dehû bezleri birbirine dikerler.

Doktor Zambako 'nun dahi beyanına göre Arnavutluk 'da çocuk her gün yıkanır. Baş açık bulunmağla beraber ayak ve kollar da

آنکه اوزینه ده حله ده کچه ب باغی بولسانه مایهوه باخورد کتبه
بر تالبه کچریدور . تالبه نه اطرافه ایکی دفعه بغین دره بار مایه
کیشلنجه دیر باغ صورتی فاندوش
بر مندی صابره اوجیری اوڭ طرف
باغلانور . دکریم داوچ کوشه فاندوش
دیگر بر مندی باخوردین آله قونیده ره
بابه کوشه ری آفرده قاونیه بریوب
نذار اوڭ کتیریدور واور اده باغلانور .
دیگر بر اوجینی منی ده صلت سکنه فاندوش
اوله بغی حالده بابیه قونیه اوجیری حله آله نه قاونیه بریوب
آلت حله ی اوست حله به تابت فیکوه اوزره نیه دیر باغلانور .
جزایره بریدر هیغی به آلتی باریم ب اوزینه
بانیره ره آنره صابره وبعده بیری بر برینه دیکر .

شکل ۱
رومالی حبه

دوفتور (زامباقو) نکه دخی بیانه کوره آرنانغوه
حبه لکوه بیفانور . بیه آصیه بونجهه بار آباه وقولور

Onun üzerine de çeneden geçerek bir bağı bulunan pamuk ya da keten bir başlık geçirilir. Başlığın etrafına iki defa, yani dört parmak genişliğinde ve bir bağ şeklinde katlanmış bir mendil sarılarak uçları ön tarafa bağlanır. Değirmi ve üç köşe katlanan diğer bir mendil veya yemenî alıkonularak yan köşeleri arkadan kavuşturulup tekrâr öne getirilir ve orada bağlanır. Diğer bir üçüncü yemenî de üçgen şeklinde katlanmış olduğu halde başa konulup uçları çene altından kavuşturularak alt çeneyi üst çeneye sabit tutmak üzere tepeden bağlanır".

Şekil 1 / Romalı çocuk

Cezayir 'de yerliler çocuğu beş-altı parça bez üzerine yatırarak onlarla sardıktan sonra bezleri birbirlerine dikerler.

Doktor Zambako 'nun ifadesine göre Arnavutluk 'ta çocuk her gün yıkanır. Baş açık bulunmakla beraber ayak ve kollar da

hâsıl olmuş bir
külâh geçirirler
veyâhûd başı
büsbütün açık
bırakırlar idi.

Romalılar
da Yunanlılar
gibi yuvarlak
yapmak için
çocuğun başını
ezip yoğururlar
ve bu cihetle
ma'sûmları bir
azâb-ı elîm içinde
bırakırlar idi.
Milel-i kadîme-i
mezkûreden
akvâm-ı hâzıraya
atlayacak olur
isek hâlâ bu yolda
yâhûd buna yakın
kundaklama
usulüne tesâdüf
eyleriz.

Anadolu 'da
çocuklar
iki-üç metre
uzunluğunda bir
bez ile boyundan
ayaklara kadar
sarılır ve
kollar vücûda
bitişdirilir. Günde
birçok defalar
li-ecli't-tathîr
kundak çözülür
ise de hemân
der-akab yine
bağlanır. Bazen
çocuk o kadar
ziyâde sarılır
ki, yüzü ihtinâk
alâmeti olmak
üzere mavileşir
ise de ebeveyn
bundan aslâ telâş
etmezler. Zîrâ
çocuklarının
"mum gibi
doğru" olmasını
arzû ederler.
Turpin⁴ nâm zât
bir eserinde diyor
ki: "Çocuğun
başı mevsime
göre yün, pamuk
yâhûd bezlerle
örtülür.

حاصل اولمہ بطولہ کجیہ در دیا خود باشی بسبتوہ آصیہ برغور

ایہی .

روما نورده یونانیلر بیوا لایه باجیہ ایچون

یوسف باشی ازوب بغوردر دیوجنه مصومدی بعباب

ایم ایچنه برافرا ایہی . مثل قیمة منکوره ده اقوام صافیه

آندیه صیہ اولور ایسک حاله بویورده یاخود برکایضیه قوتوفلام

اصول رضارف ایبره .

آنا طریقه یوسف ایلی اوچ مزداوز و نفع بره

ایہ بویورده آباقده قہ صایبور وقولده وجوده بنسب یور :

کوزده جیره دندره لاجن انظر قوتده اوه یوز یور ایہ هه

در عقب نه باغلانور . بوضا یوسف اوقده زبانه صایبورله

بوزی احتیاده عدل من اولمده اوزره مایلیور ایہ ایوبین

بویورده اصلانوسه اتیزر زبانه یوسف دینک (موم کی طوغو)

اولمن آره زوا یور . (نویسه) نام ذات براتر نه دیورک :

» یوسف باشی مسک کوره برت یاخود یاخود زبانه اورتلور

meydana gelen bir başlık geçirirler ya da başı tamamen açık bırakırlardı.

Romalılar da Yunanlılar gibi yuvarlak yapmak için çocuğun başını ezip yoğururlardı. Bu yüzden onlar, masumları büyük bir azap içinde bıkarırlardı. Söz konusu bu eski milletlerden günümüz milletlerine gelecek olursak, halen bu şekilde veya buna yakın kundaklama usullerine tesadüf ederiz.

Anadolu 'da çocuklar iki-üç metre uzunluğunda bir bez ile boyundan ayaklara kadar sarılır ve kollar vücûda bitişirilir. Gün içinde birçok kez temizlemek amacıyla kundak çözülürse de hemen ardından yine bağlanır. Bazen çocuk o kadar çok sarılır ki, yüzü boğulma belirtisi gösterecek şekilde morarır. Buna rağmen anne ve baba bu durum sebebiyle kesinlikle telâşlanmazlar. Çünkü çocuklarının "mum gibi doğru" olmasını arzu ederler. Turpin⁴ eserlerinden birinde diyor ki: "Çocuğun başı mevsime göre yün, pamuk veya bezlerle örtülür.

celb
eylediğinden
çocuğun çocuğun
mess ve delk ile
re'sine müdevver
bir şekil vermeğe
sa'y olunur idi.

Romalılar
çocuklara edilen
takayyüdât-ı
evveliye
hususunda
Ispartalıları
değil, sâir
Yunanîlere
benzerler idi.
Çocuk doğar
doğmaz banyo
ile vücudundaki
kirler ref'
olunduktan
sonra ketenden
ma'mûl bir beze
sarılır idi. Zîrâ
bu zamânlarda
ruhbân ketenden
ma'mûl esvâb
giydiklerinden
keten mukaddes
ve mübârek
idi. Hattâ bu
sebebdan birçok
âilelerde keten
yerine yün daha
umumiyetle
isti'mâl olunur
idi. Bu ilk libâs
ile sarıldıktan
sonra vücûdunun
yukarı tarafından
ayaklarına kadar
sıkça sarılır
ve şerîdlerle
bağlanır idi.
Birkaç ay sonra
kollar serbest
bırakılarak sargı
ve şerîdler yalnız
vücudun aşağı
tarafına münhasır
kalır ve bilâhare
bacaklar da bu
azâbdan halâs
edilir idi.

1, 2, 3'üncü
şekillerde
görölmekte
olduğu üzere
Romalıları
çocuğun başına
ya vücudunu
saran bezin
büküntüsünden

جبب ایدیکندہ جو صفت می و در لک ایدہ رائے مدور ب شکل ویر ملہ
می اولینو ایدی .

رومانو جو صفرہ ایدیکندہ نقیحات اولیہ خصوصاً اسباب
دکن سائر بونا نیدہ بلکہ رائی صیغہ طوعا طوعا با نیواید
وجودندہ کی کبر رفع اولندہ قدرہ صکرہ کتندہ معمول بر بڑہ صایدو
ایدی زیرا بوزماندہ رکبہ کتندہ معمول اثواب کیہ کتندہ
کتندہ مقدس و مبارک ایدی حتی بوسیدہ بر حیوہ عاترہ کتندہ
برینہ بوٹ دھامنیہ استغفر اولینو ایدی . بدایلیک لباس
ایدہ صکرہ قدرہ صکرہ وجودینہ یوقار و طرفندہ آبافندہ قدر
صیقہ صایدو . و شیدرہ باغدنو ایدی . بر فایح آی صکرہ
قوندر سبت بر افیہ رفہ صاغی و شیدرہ بایلد و وجود آسافی
طرفہ مخفر قالو و بالافزہ باجا قدرہ بوعد ایدہ خلاصی ایدو
ایدی .

[۱-۲-۳] مخی شکرہ کتندہ اولدینی اوزہ

رومانو جو صفرہ با شہ یا وجودینی صکرہ بزل بولونیشندہ

çektiginden çocuğun dokunma ve sürtünme ile başına yuvarlak bir şekil vermeye çalışılırdı.

Romalılar çocuklara yapılan bu uygulama hususunda Ispartalıları değil, diğer Yunanlılara benzerlerdi. Çocuk doğar doğmaz banyo yaptırılarak vücudundaki kirler temizlendikten sonra ketenden yapılmış bir beze sarılırdı. Çünkü bu tarihlerde rahipler ketenden yapılmış elbiseler giydiklerinden keten mukaddes ve mübarekti. Hatta bu yüzden birçok ailelerde keten yerine daha çok yün kullanılırdı. Çocuk bu ilk giysi ile sarıldıktan sonra vücudunun yukarı tarafından ayaklarına kadar sıkça sarılıp şeritlerle bağlanırdı. Birkaç ay sonra kollar serbest bırakılarak sargı ve şeritler sadece vücudun aşağı kısmına ait kalır ve daha sonra bacaklar da bu eziyet ve sıkıntıdan kurtarılırdı.

1, 2 ve 3'üncü şekillerde görüldüğü üzere Romalıları çocuğun başına ya vücudunu saran bezin büküntüsünden

Bu sûret
Ispartalıların âdât
ve ahlâkına ve
ta'lim ü idmana
olan temâyülâtına
muvâfık idi.
Çocuk dünyâya
gelir gelmez
onu buzlu suya
yatırırlar yâhûd
şarâb ile yıkarlar
ve ba'dehû serbest
büyümesi için
çıplak bırakırlar
idi. Bartholin nâm
zât on beşinci
asr-ı milâdîde
neşrelediği bir
kitâbda diyor
ki: "Ispartalılar
dünyâya geldikten
sonra kundağa
aslâ sarılı ve bağı
olmayıp çıplak
bulunur ve serbest
taşınırlar idi.
Harekât-ı tabî'îye
ile a'zâları şekil ve
melâhat cihetiyle
islâh olunurdu".
A'zâyı doğrultmak
ve onlara iyi bir
şekil vermek
üzere Bartholin
bazı harekât-ı
mu'ayyeninin
hüsn-i te'sîrine
kâni' oluyorsa
da bize kalırsa
çocuklarda
hareketin serbest
bulunuşu a'zâ-yı
bedeniyelerinin
husûl-i
matbû'iyetine
kâfidir.

Yunanîler
miyânında
Ispartalılar
serbest büyümek
hususunda
müstesnâ idi. Zîrâ
Yunanîlerden
akvâm-i sâire bu
hususda ziyâde
karışık ve neşv ü
nemâ-yı bedene
gayr-ı muvâfık
bir usûl kabûl
etmişlerdir. Çocuk
mahsûs bezlerle
kundaklanır ve o
vakitlerce sivri baş
nefret-i umûmiyeyi

برصودہ اسپارطیدر عادات و اخلاق و تعلیم و ادماہ اولادہ
نایدنہ موافقہ ایری . حیصہ دنیایہ کبر کلر آتی بوزنی صوبہ باندر
بافود شراب اید یفادر دبعہ سربت بیوس ایجوہ جیدلہ رفور
ایری . (بار تولہ) نام ذات او شبنی عمر صیدری نہ ایدیلر کتبار
دیورلہ : « اسپارطیدر دنیایہ کلدلہ صدہ قونہ اغلا صیدریو
باغی اولیب جیدلہ بدینور و سربت و شبنور ایری حرکاتہ طبعیہ
ایہ اعضاری شکل و ملاحت جینہ اصداوح اولنوردی . »
اعضای طوغز و ستمہ و آندہ ای شکل ویرد اورنہ (بار تولہ)
بعہ حرکاتہ معینہ نفعہ تابتہ فایح اولیورسہ دہ بڑہ فالور
جو مقدرہ حرکت سربت بولینی اعضای بہ نیرینہ حصول
مطلوبہ کافید .

یونانید مابین اسپارطیدر سربت ببولہ خصوصیتہ
مستثنایہ زہر اینانیدرہ اقوام سائرہ بو خصوصیتہ زیاده
و نفعہ نای بہ نفعہ موافقہ با حصول قبولہ ایجدرہ حیصہ نفعہ
بزرہ قونہ اقلانور و او وقتہ سبوری باسہ نفرت عمری

Bu durum Ispartalıların âdet ve ahlâkına, eğitim ve hareketlerine olan eğilimlerine uygundu. Çocuk dünyaya gelir gelmez onu buzlu suya yatırırlar veya şarapla yıkarlar, sonra serbest büyümesi için çıplak bırakırlardı. Bartholin, 15. yüzyılda yayınladığı bir kitapta şöyle diyor: "Ispartalı çocuklar dünyaya geldikten sonra kundağa asla sarılı ve bağı olmayıp çıplak bulunur ve serbest taşınırlardı. Davranışlarındaki doğallık gereği organları şekil ve güzellik bakımından ıslah edilirdi". Organları doğrultmak ve onlara iyi bir şekil vermek üzere Bartholin bazı belirli hareketlerin iyi bir etki bıraktığına inanıyorsa da bize kalırsa çocuklarda hareketin serbest oluşu vücut organlarının doğal olarak gelişmesi için yeterlidir.

Yunanlılar arasında Ispartalılar serbest büyümek hususunda istisna idiler. Çünkü Yunanlılardan bazı topluluklar, bu konuda son derece karışık ve bedensel gelişmeye aykırı bir usul kabul etmişlerdir. Buna göre çocuk özel bezlerle kundaklanırdı. O tarihlerde sivri baş, insanların nefretini

اولاده افکار و اعتقادات باطله میبندد آید به جهت تقیدات اولیای بی بد
 نظیر قافله . غایت نازک و نازیه بود بر وجوده قافله بود در
 نه ابر شده است این زین سبب و برهه ای میبندد تولد بی تقید آید
 ایلک زمانه طغوز آید به بری والد س صرخ بولند بی وضعی
 اخذ آید اولیای خایه . مقصود میبندد با جافری زیاده میبندی
 با خردم کلمه و قولی کووده خداسند اوزاد ایست سبب
 قافله بی اعتقاد اولند ری . جادیه صلیکده نصاف اولند
 با خرد و صاف خرد فتنه افلام اصولی تا اسکی زمانه موجود آید .
 لکه هر یک مستأ اولیای آند سبب لک میبندد بیست
 بر اقبور ری . (هردوس) (۱۱) ی امزیره (ابین) (۱۲)
 طوخیه معول هیکلی فک منکوره بر دلید .

مردم اولیای لک اسیر طرده دخی میبندد بیست و یازده

(هردوس) : قدیم هر یک معبود لرند اولیای (اوزیری) ایلا ابین) لک اولند .

(ابین) : لک هر یک معبود لرند اولیای اوزیری هیک و زودک و هردوس و لک

Evâilde efkâr u i'tiyâdât-ı bâtila çocuğa edilecek takayyüdât-ı evveliyeyi bile tanzîme kalkışmıştır. Gayet nâzik ü nârîn böyle bir vücûda karşı bu derece tedâbîr-i şedîde ittihâzına sebebiyet veren hâl çocuğun tevellüdünü ta'kîb eden ilk zamânlarda dokuz aydan beri vâlidisi rahminde bulunduğu vaz'iyeti ahz etmeğe olan temâyülüdür. Mukaddemâ çocuğun bacakları ziyâde sıkı bağlarla gerilmez ve kolları gövde hizâsında uzadılmaz ise biçimsiz kalacağı i'tikâd olunurdu. Hâlâ bazı memâlikde tesâdüf olunan bağlar ve sargılarla kundaklama usûlü tâ eski zamânda mevcûd idi. Lâkin Mısırîler müstesnâ olup onlar Habeşîler gibi çocuklarını çıplak ve serbest bırakıyorlardı. Horus u emziren İsis'in tunçdan ma'mûl heykeli fikr-i mezkûra bir delîldir.

Mısır'da olduğu gibi Isparta'da dahi çocuk çıplak büyütülür idi.

(1) Horus: Kadîm Mısırîlerin ma'bûdlarından olup Osiris ile İsis'in oğludur.

(2) İsis: Kezâ Mısırîlerin ma'bûdelerinden olup Osiris'in hemşire ve zevcesi ve Horus'un vâlidisidir.

İlkçağlardaki düşünceler ve batıl alışkanlıklar, çocuğa yapılacak davranışları bile düzenlemeye çalışmıştır. Gayet nazik ve narin böyle bir vücuda karşı bu kadar şiddetli tedbirler alınmasına sebep olan husus, çocuğun doğumunu izleyen ilk zamanlarda dokuz aydır annesinin rahminde bulunduğu şekli almaya olan eğilimidir. Başlangıçta çocuğun bacakları çok sıkı bağlarla gerilmez ve kolları gövde hizasında uzatılmazsa biçimsiz kalacağına inanılırdı. Halen bazı ülkelerde tesadüf edilen bağlar ve sargılarla kundaklama usulü tâ eski zamanda mevcuttu. Fakat Mısırlılar istisna edilirse, onlar Etiyopyalılar gibi çocuklarını çıplak ve serbest bırakıyorlardı. Horus'u¹ emziren İsis'in² tunçtan yapılan heykeli bu düşünceye bir delildir.

Mısır'da olduğu gibi Isparta'da da çocuk çıplak büyütülürdü.

(1) Horus: Eski Mısırlıların tanrılarından olup Osiris ile İsis'in oğludur.

(2) İsis: Aynı şekilde Mısırlıların tanrıçalarından olup Osiris'in kız kardeşi, eşi ve Horus'un annesidir.

1 KUNDAK

Hayvânâtın
külle yevm
sûret-i
tevellüdünü
gören ilk insânlar
çocuklarını
hayvân yavruları
gibi serbest ve
harekâtında
müstakil
bırakmalı
idiler. Lâkin
çıkabildiğimiz
kadar eski vakti
hatırlayacak
ve târîhin zabt
edemediği
zamânlarla
hattâ esâtîr ve
hurâfât devrine
kadar da ircâ'-ı
fikir ve nazar
edecek olur isek
bu kadar eski
zamânlarda bile
doğan çocuğun
âlem-i hâricîye
karşı müdâfa'ası
için yalnız esvâb
giydirildiği değil,
belki hareket
etmemek üzere
iyice sarılıp
bağlandığını dahi
görürüz.

قونداک

هيو انانك كل يوم صورت توليدى كورنه ايلك انانك
هيو هفدى هيو باورورى كى سربست ودر كاتر مستقلى برافى ايدى
لكه هيفه بديلمز قدر اسكى دقتى خاطر لايه صبه ونا برخه ضبط ابره يلى
زمانه صتى اساطير وخرافات دورينه قدر ده ارجاع فكر و نظرايه ده
اولو ايسه بوقدر اسكى زمانه ده بيه طوعانه هيو صفت عالم خارجيه
قائمه افندس ايجوم بايلز اثواب كيه برده يلى دكل بيه حركت اينما ده
اورزه ايسه هيو باغلايه نغنى دهنى كوروز.

1 KUNDAK

Hayvanların her gün sürekli doğduğunu gören ilk insanlar, çocuklarını hayvan yavruları gibi başıboş ve davranışlarında serbest bırakmadılar. Gidebildiğimiz kadar en eski tarihi hatırlayacak ve tarihin kayıt edemediği zamanlarla, hatta mitoloji ve hurafeler devrine kadar incek olursak, bu kadar eski zamanlarda bile, doğan çocuğun dış çevreye karşı savunması için sadece elbise giydirildiğini değil, bilakis hareket etmemek üzere iyice sarılıp bağlandığını da görürüz.

için derhâl
uykuya dalar.
İki-üç sâ'at sonra
uyan bu tıfl
nevzâda ya meme
verilir yâhûd
bir meşrûb i'tâ
olunur.

İşbu risâle-i
âcizânemizde
mütevâliyen
kundaklama
ve yatırma
ve nihâyet
emzirmeden
bahsedecek
ve memâlik
ve ezmine-i
muhtelifede
isti'mâl olunan
usûl ü vesâiti
zıkr u beyân
eyleyecek isek
de târîhe âid
cihetlerde mevcûd
ma'lûmât-ı nâfi'a
nazar-ı dikkate
alındığı hâlde
ihtisârda ma'zûr
tutulacağımızı
me'mûl eyleriz.

En kaba
ve küçük
ma'sûmumuzun
neşv ü nemasına
en ziyâde muzır
olan kundaklama
ve emzirmeler
ile beşiklerden
bed' ederek
hıfz-ı sıhhate en
muvâfık usûle
varıncaya kadar
bu husûsda
bast-ı ma'lûmât
ve mütâla'ât
edeceğiz.

ایکجه در حال ادیفویه طالار . ایلی اویچ ساعت صکره او بابانه بوطض
نوز اده یا ممد ویریدور . یا خود بر سر و با اعصه اولنور .

استور سانه عا جزانه مزده متوالیا فونه اقدام و یاتیرم
در نهایتا مزیرم ده محبت ایه جله و مصالح و از فته مختلفه ده استقبال
اولنا نه اصول و وساطتی ذکر و بیایه ایه جله ایه جله ده تاربخ عا
چترده موجود معلوم نه نافعه نظر دقت آتدیفی حاله ده اختصاره
معدور طوئیه جفری ماقول ایدر نه .

ان قبا و کوجله معصومون نتر و غاسنه ان زیاده
مف اول فونه اقدام و مزیرم را ایه بیجدر ده بد ایه جله حفظ
صحة ان مدافعه اصوله و انجیه قدر بد فوضده ببط معلیات
دمصحات ایه جله .

için hemen uykuya dalar. İki-üç saat sonra uyanan bu küçük yavruya ya meme ya da bir içecek verilir.

Âcizane yazdığımız bu kitapçıkta sırasıyla kundaklama, yatırma ve nihayet emzirmeden bahsedeceğiz. Ayrıca çeşitli çağlarda ve ülkelerde kullanılan usul ve aletleri açıklayacağız. Bütün bunları yaparken de tarihle ilgili hususlarda elimizde bulunan mevcut bilgileri dikkate alacağız. Bu yüzden kısa bilgi verdiğimiz konularda mazur görülmemizi bekleriz.

En genel şekliyle ve küçük masumumuzun gelişip büyümesine en çok zararlı olan kundaklama ve emzirmeler ile beşiklerden başlayarak hıfzıssıhhaya en uygun usule varıncaya kadar bu hususta bilgi verip incelemede bulunacağız.

epeyce mukâvemet için metin meskenler inşâ eyledikleri gibi daha iyi tegaddî ederler ve daha ziyâde takayyüdât-ı hayâtîyede bulunurlar idi.

Ondan başka bir kavimde tebeddül-i i'tiyâdât, tahavvül-i ahlâka tâbi' gibidir. Romalılar devr-i istilâlarında refâh uistirâhatden istikrâh u istinkâf ile yalnız havâyic-i zaruriye-i hayâtiye ile iktifâ etdikleri hâlde bilâhare isrâf u sefâhet âlemine daldıklarında zâika-i şikemperveri ve suver-i tezeyyün ve telebbüsü derece-i kusvâsına vadmışlar idi.

Ifâde-i mebsûtamız çocuğa âid husûsâtta daha ziyâde mer'îdir. Hıfz-ı sıhhat-i etfâle âid bu bahis aynı zamanda medeniyetin bazı akvâmı nasıl bi't-tedric tebdil eylediğini ve diğerlerinin ne yolda tahavvül eyleyip sâbit kaldıklarını ve insanların çocuklarına karşı nasıl takayyüdâtta bulunduklarını irâe eder.

Rahm-ı mâderden henüz çıkıp ilk feryâdda bulunan çocuğun derhâl etrâfı alınarak vücûdu kandan ve ötesini berisini setr eden kalınca bir kirden kurtarıldıktan sonra kundaklanarak kemâl-i ihtiyât ile vâlidesi yatağına yatırılır ki, kat' eylediği mesafenin yorgunluğunu gidermek

ایسی مقاومت ایچونه منیه مسکنه انت ایده کوی لی ده ای نقدی ایدر
در دهانه یاده نقیبات هیانه ده بولنور رایدی.

آنده بشفه بر قومه نبدل اعتبارات تحول اختلاف تابع کبیر.
روانور دور استیلورنده رفاه واستراحتنه استکراه واستغنان ایله
بالک حوایج ضروریه هیانه ایله الکفایه کوی حاله بالآفره اسراف و
سفا هت عالمه صله قدرنده زائقه شکیله وری بی و صوره نزه و تنبلی
درجه فضوانه واردر مشربیدی.

افاده مبسوطه من حیثه عات خصصه صانه دهانه یاده مرعیده.
حفظ محنت اطفاله عات بوجیت عیبه زمانه من نیتله بجهه اقوامی نفس
بانه ییج نبدیل ایبدیلین و دیلر رینه بولنده تحول ایچیبوب ثابت فایده فزین
وانت ندرت حوایجینه قارشو نفس نقیه اته بولنده فزین اراده ایدر.

رحم مادرده لهنه ز صیفیه ایبلت فز بادده بولنده حوایجینه
در حال اطافی آله روه وجودی فایده واونه سنی برونی سترایه
فاینبه بکیرده قوتارده قدره صکره قوتنه افلا نه روه کیل احتیاط ایله
واله سی یا ناغنه یا نیه بولر قطع ایبدیل مسافرنه بولر غوغوغنی کبیرده

güçlü olabilmek ve ayakta kalabilmek için dayanıklı evler inşa ettikleri gibi daha iyi beslenirler ve daha tedbirli davranmak mecburiyetinde bulunurlardı.

Bununla birlikte bir millette alışkanlıkların değişmesi, ahlâkın değişmesine bağlı gibidir. Romalılar istilâ devirlerinde refah ve istirahat etmekten vazgeçerek sadece hayâtî temel ihtiyaçlarla yetindikleri halde sonradan israf ve eğlenceye dalıp aşırı derecedeki yeme, içme, süslenme ve giyinmelerini en üst seviyeye kadar çıkarmışlardı.

Sözünü ettiğimiz bu konular, özellikle çocuklarla ilgili hususlarda daha çok geçerlidir. Çocuk hıfzıssıhhasına ait bu konu, aynı zamanda medeniyetin bazı milletleri nasıl yavaş yavaş değiştirdiğini, diğerlerinin ise nasıl değişmeyip sabit kaldıklarını ve insanların çocuklarına karşı nasıl hassas ve tedbirli davrandıklarını gösterir.

Ana rahminden çıkar çıkmaz ilk kez ağlamaya başlayan çocuğa hemen ilgi gösterilerek vücudu kandan ve her yerini kaplayan kalınca bir kirden arındırıldıktan sonra kundaklanarak büyük bir özenle anne yatağına yatırılır. Çocuk anne karnında aldığı mesafenin yorgunluğunu gidermek

Medhal

Târîh-i ümemin
sahâif-i muhtelifesi
nazar-ı mütâla‘adan
geçirildikde akvâm-ı
beşerin tarz-ı hayâtı
yani sûret-i ta‘ayyüş
ve telebbüs ve iskânı
yaşadığı memleketin
iklîmi ve bereket ve
serveti ile mütenâsib
olduğu görülür.

Göçebe hâlinde
bulunan akvâmın
meskeni gurûb-ı
şemsde kurulup
ale’s-seher toplanan
bir çadırdan ve
nafakaları sürüleri
mahsulüyle yolları
üzerinde iktitâf
eyledikleri esmârdan
ibâret olup libâsları
da kaba idiyse de
mukâvim ve metîn
idi.

Zirâ‘at ile
meşgul akvâm ise
bil‘akis mevâsimin
i‘tidâlsizliğine karşı

مدخل

تاریخ اُمم صیغی مختلفہ نظر سے لکھ کر لکھ کر اقوام
بزرگ طرز حیات یعنی صورت نفی و تنبی واسطی بات دینی مملکت
اقوام و برکت و روتی ایدہ متناسب اولہ یعنی لکھ کر لکھ کر
کوچہ حالانہ بولناہ اقوام مملکت غروب شمسہ قویو علی لکھ کر
طویلناہ چادر دہ و نفقہ ری سوروری مصوبہ بولدی اور زینہ اقصی
ایدہ لکھ کر امار دہ عبارتہ اولوب لباسری دہ قبا ایدہ دہ مقام و منہ
ایدہ .

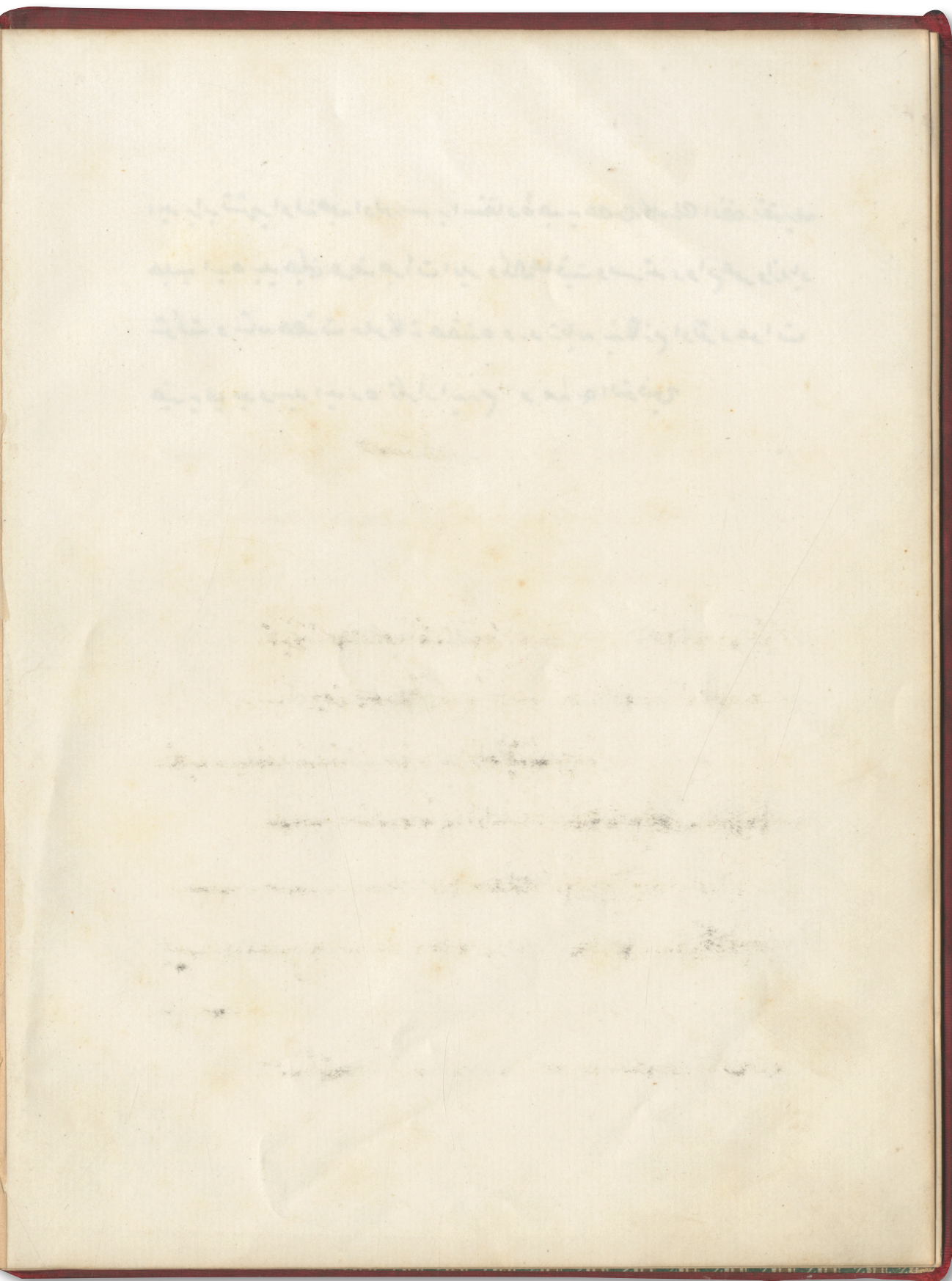
زراعت ایدہ مفعول اقوام ایدہ لکھ کر مواسم اعتدالناہ قارو

Giriş

Dünya tarihinin çeşitli dönemleri gözden geçirilirse insanların hayat tarzının, yani yeme, içme, giyinme ve barınmanın yaşadığı ülkenin iklimi, zenginliği ve serveti ile orantılı olduğu görülür.

Göçebe halinde bulunan milletlerin evleri güneşin doğmasıyla birlikte kurulup akşam vakti toplanan bir çadırdan ve geçimleri sürülerinden elde ettikleri mahsuller ile yolları üzerinde topladıkları meyvelerden ibaretti. Elbiseleri de kaba olmakla birlikte sağlam ve dayanıklı idi.

Tarımla meşgul olan milletler ise bilakis mevsimlerin elverişsizliği sebebiyle

ile berâber teşhîr
olunacak olursa
bir istifâde-i
ciddiye husûle
gelerek enzâr-ı
takdîri celb
edebileceğini
arza cür'et eyler
ve kemâl-i âfiyet
ve meserretle
devâm-ı ömr
ü izdiyâd-ı
hayriyeyi bu
vesîle ile de
tekrâr ederim
ve minallahi't-
tevfîk.

ایده برابر تشہیر اولنے جہ اولورسم بر استفادہ جہ یہ حصہ کہ انفقہ نقیری
حبیب ایہ بیدہ جہی عرضہ جرات ایہر و کمال عافیت و مسرتہ دوام عمر و ازاد
شوکت و شہد حضرت ملوکانہ حقنہ و در زبانہ بندہ لازم اولور دعوات
خبریری بدو سید ایہ رہ تکرار ایہ رم و مہ التوفیق

sergilenecek olursa bundan önemli ölçüde istifade edilecektir. Söz konusu serginin büyük takdirler toplayacağını arza cesaretle, afiyet ve sevinç içinde padişahımızın ömürlerinin uzun olması duasını bu vesileyle tekrar ediyorum. Yardım Allah ' tandır.

اولیفته بنی بولکته بیوایه نکه حسب المسند ماعی و توغلتیم مه اول
 سوجه مهر و اولغه سدی قد علی قدر الاستغناء عن نشریات اید تقصیر
 قواعد حفظ صحیة بذل ما حصل مقدرات اید بیلیم کی بوند نه هینده مقدمه کمال
 تحصیل اچیه سایه عنا بنوایه جریانا بنده یارس اعزام بویه لیغده کرک باله
 تحفیفات و تنبائح و کرک یارس سرکی عمو بیلیم حفظ صحیة قسنده
 مصالح مختلفه جریانک کافنده ازمنه قدیمده باشدی رفه تا زمانه
 استحال اولنه کلامه قونداه و بشیک و امزیه عانه لوانم و استیاضه اوله
 مشهوراتم اوزنه حصص اید بیلیم معلومه مصالح محروسه شاهانه اقوامی
 ارانده بوخصصده جاری احوال و عاداتی رضی ممکن اوله بیلیم قدر
 بالمدوده (چوچو بیوتکم) نامیده نویسم اید بیلیم استبوانه ناهیزی
 میدان کتیردم .

بنه اید بیلیم سایه جلیل و نفیست بیلیمده یقینه مملکتده رضی کسادی
 اسبابه جدا توسل و تثبیت بویلیش اوله سرکی عمو بیلیمده بوجه رضی
 اهلیت و یریدرک حفظ صحیة اطفال اچیه آبریمجه بقیسم تشکیل ایلدی
 و مصالح وسیع شاهانه نکه هر بونده مستعمل بوقسم اشیا معلومت فقطبه

olduğuna mebnî bu
 kemter-i bî-vâyenin
 hasbe'l-meslek mesâ'î
 ve tevaggulâtım
 mine'l-evvel şu cihete
 masrûf olmağla şimdiye
 kadar alâ kadri'l-
 istitâ'a neşr-i resâil
 ile ta'mîm-i kavâ'id
 hıfz-ı sıhhat bezl-i
 mâ-hasal-i makderet
 eylediğim gibi bundan
 çend sene mukaddem
 ikmâl-i tahsîl için
 sâye-i inâyet-vâye-i
 cihânbanîde Paris'e
 i'zâm buyurulduğumdan
 gerek bizzât tahkîkât
 ve tettebbu'âtım ve
 gerek Paris Sergî-i
 Umûmîsî'nin hıfz-ı
 sıhhat kısmında
 memâlik-i muhtelif-i
 cihânın kâffesinde
 ezmine-i kadîmeden
 başlayarak tâ
 zamânımıza kadar
 isti'mâl olunagelen
 kundak ve beşik ve
 emziğe âid levâzım ve
 eşyaca olan meşhûdâtım
 üzerine hâsıl etdiğim
 ma'lûmâta Memâlik-i
 Mahrûse-i Şâhâne
 akvâmı arasında bu
 husûsda cârî ahvâl ve
 âdâtı dahi mümkün
 olabildiği kadar
 bi'l-ilâve **Çocuk
 Büyütmek** nâmıyla
 tevşim eylediğim işbu
 eser-i nâçizi meydâna
 getirdim.

Bi-mennihi'l-
 kerîm sâye-i celîl-i
 velî-nî'met-i bî-
 minnetde yakında
 memleketimizde dahi
 küşâdî esbâbına cidden
 tevessül ü teşebbüs
 buyurulmuş olan sergi-i
 umûmîde bu cihete dahi
 ehemmiyet verilerek
 hıfz-ı sıhhat-ı etfâl için
 ayrıca bir kısım teşkil
 edilir ve Memâlik-i
 Vesî'a-i Şâhâne'nin her
 yerinde müsta'mel bu
 kısım eşyâ ma'lûmât-ı
 mukteziye

Bu sebeple benim gibi âciz birisinin mesleğim gereği çalışma ve uğraşım öncelikle bu sahaya dönüktür. Şimdiye kadar gücümün yettiği ölçüde bu alanda kitapçıklar ve hıfzıssıhha kurallarına ilişkin yazılar yazmaya çalıştığım gibi bundan birkaç yıl önce tahsilimi tamamlamak için Sultan II. Abdülhamid tarafından Paris'e gönderilmiştim. Gerek buradaki inceleme ve araştırmalarım ve gerekse Paris'teki umumi serginin hıfzıssıhha bölümünde dünyanın çeşitli ülkelerinin eskiçağlardan başlayarak günümüze kadar kullanılan kundak, beşik ve emzikle ilgili gerekli eşya ve malzemelere dair gözlemlerim çerçevesinde edindiğim bilgilere, Osmanlı ülkesinde yaşayan insanlar arasında bu hususta halen geçerli olan âdet ve uygulamaları da mümkün olduğu ölçüde eklemek suretiyle **Çocuk Büyütmek** adını verdiğim bu naçiz eserimi yazdım.

Allah'ın yardımıyla velinimetimiz olan padişahımız sayesinde yakında ülkemizde de açılmasına ciddi olarak teşebbüs edilecek umumi sergide bu konuya da önem verilerek çocuk hıfzıssıhhası için ayrıca bir bölüm kurulmasıyla Osmanlı ülkesinin her yerinde kullanılan bu tür eşyalar gerekli altyapı hazırlıkları da tamamlanmak suretiyle

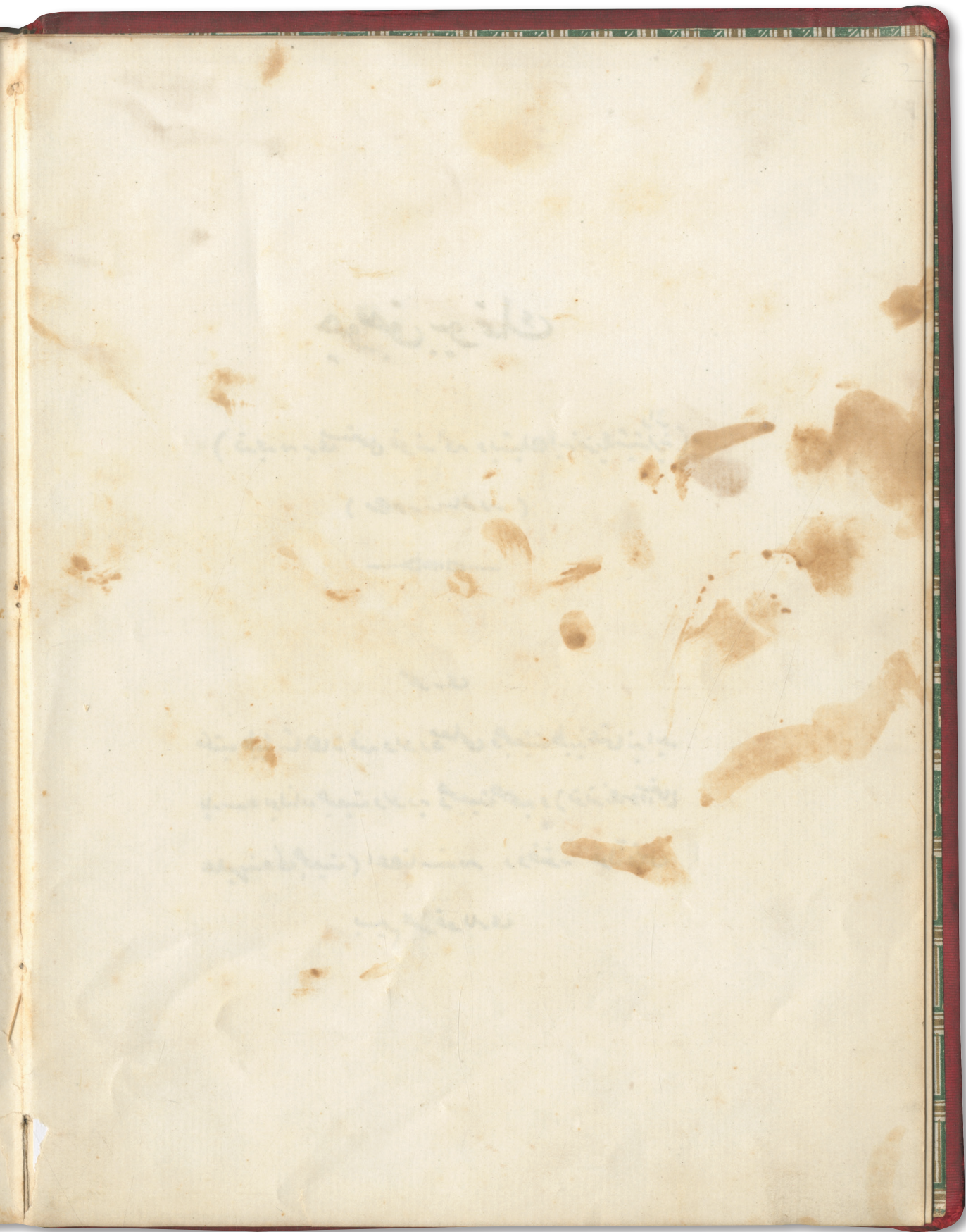
Mukaddime

Fünûn-ı
Tıbbiye 'nin
âcizâne en ziyâde
müteveggıl ve
behredârı olduğum
“Fenn-i Vilâde” ve
“Emrâz-ı Nisâ” ve
“Etfâl” aksâmında
mütebahhir
ve mütehasıs
olanlar indinde
bir memleketin
şeref-i istikbâli
ve şân u azameti
bilhâssa kesret-i
tevellüdât ve killet-i
memâta mütevakkıf
addolunarak hâlbuki
müselle-i sığâr
u kibâr olduğ
üzere beyne'n-nâs
en ziyâde telefât
çocuklukda ve
kundak ve beşik
ve irzâ' âleminde
olagelmekde olup
bu telefâta karşı
ise en müessir
çâre sabâvete âid
kavâ'id-i hıfz-ı
sıhhate tatbîk-i
hareket olunacağına
ve marazdan
tevakkî ve
tahaffuz-ı tedâvîye
tevessül den akdem
ü evlâ idüğü tibben
kabûl edilmiş

فنونہ طیبہ نک عاجزانہ الی زیارہ متوغل و بہرہ داری اولیہ یغم فہ ولارہ
وامراض نساء و الحفال اقامہ متبحر و متخصیص اولیہ ندر عنہ نہ بر مملکت شرف
استقبالی و شہادہ و عظمی بالخاصہ کثرت تولدات و قلت ممات متوقف عد اولیہ رور
حال بولہ مسلم صغار و کبار اولیہ بنی اوزرہ بیه الناس الی زیارہ تحفات
چوبچلققہ و قوندافہ و بشیک دار ضاع عالمندہ اولیہ کلکدہ اولوب بوتفاتیہ
قار سوابہ الی مؤثر چارہ صباوتہ عا قواعد حفظ صحیہ تطبیبہ حرکت اولیہ جفتہ
ورمضہ نونی و تحفظ نہ اویہ توسلہ اقدم داوی ایدولی طبیباً قبول ایلی

Tıp alanında âcizane en çok meşgul olup söz sahibi bulunduğum “Doğum”, “Kadın Hastalıkları” ve “Çocuk” dallarında uzman olanlar bilirler ki, bir ülkenin gelecekteki şerefının yanı sıra şân ve büyüklüğü özellikle doğumların çokluğu ve ölümlerin azlığına bağlıdır. İnsanlar arasında en çok ölümlerin çocukluk çağında yani kundak, beşik ve emme yaşlarında iken yaşandığı büyük küçük herkesçe bilinmektedir. Bu ölümlere karşı en etkili çare, çocukluk döneminde hıfzıssıhha kurallarına uygun hareket edilmesinin hastalıktan korunma ve tedaviye başvurmaktan daha önce gelmiştir. Bu gerçek tibben de kabul edilmiştir.

ÇOCUK BÜYÜTMEK

Kadîmden beri
müsta'mel kundak
ve beşik ile emzik
şişelerine dâir
musavver risâledir.

Muharriri:

Mekteb-i Tıbbiye-i
Şâhâne Fenn-i
Vilâde Mu'allimi
ve Cem'iyet-i
Tıbbiye-i Osmaniye
ile Paris'de bulunan
Cem'iyet-i Vilâdiye
ve Cem'iyet-i
Sıhhiye ve Tütünün
Sûisti'mâli
Aleyhindeki
Cem'iyet a'zâsından
Doktor Kolağası
Besim Ömer kulları

چو حق بویتمک

(قدیمہ بری مستعمل قوند اوہ و بیک ایدامزلیستہ رشتہ)

(مصور رسالہ)

—•—•—•—

محرری

مکتب طبیب شاہانہ فہ ولادہ معلی و جمعیۃ طبیب عثمانیہ اید

یارسہ بولناہ جمعیۃ ولادہ و جمعیۃ صحیحہ و (تونون سووینجا)

علیہ زندہ کی جمعیۃ (اعضا سندہ روختو قول آغای

بسیم عمر قولدی

ÇOCUK BÜYÜTMEK

Eskiden beri kullanılan kundak, beşik ve emzik şişelerine dair resimli kitapçık

Yazarı:

Mekteb-i Tıbbiye Kadın Doğum Hocası ve Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye ile Paris 'te bulunan Doğum Cemiyeti ve Sıhhiye Cemiyeti ve Tütünün Suistimali Aleyhindeki Cemiyet üyesinden Dr. Kolağası **Besim Ömer**

